2022

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vahdettin Miraç TANRIKUT

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI BAKIMINDAN SOSYAL YARDIM VE HİZMETİN ÖNEMİ: KEÇİÖREN BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vahdettin Miraç TANRIKUT

SOSYAL POLİTİKA ANA BİLİM DALI

Ankara, 2022

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK ANLAYIŞI BAKIMINDAN SOSYAL YARDIM VE HİZMETİN ÖNEMİ: KEÇİÖREN BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vahdettin Miraç TANRIKUT

SOSYAL POLİTİKA ANA BİLİM DALI

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ

Ankara, 2022

ONAY SAYFASI

Vahdettin Miraç TANRIKUT tarafından hazırlanan "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı Bakımından Sosyal Yardım ve Hizmetin Önemi: Keçiören Belediyesi Örneği" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ		Kurumu	İmza
Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ (Danışman)		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul [X]	Red ( )		
Doç. Dr. Süheyla ERİKLİ		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Kabul [X]	Red ( )		
Prof. Dr. Seyfullah Yıldırım		Gazi Üniversitesi	
Kabul [X]	Red ( )		

Tez Savunma Tarihi: 28/12/2022

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ünvan Ad Soyad

……

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. 28/12/2022

Vahdettin Miraç TANRIKUT

TEŞEKKÜR

Tez çalışma sürecimde fikir ve yönlendirmeleriyle destek olan danışman hocam Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ'ye,

Çalışmamı yürütme aşamasında desteklerini esirgemeyen ve bana bütün kolaylıkları sağlayan başta Keçiören Belediye Başkanı Sn. Turgut ALTINOK ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi Sn. Bülent TANRIKUT olmak üzere bütün tüm belediye yetkililerine ve çalışanlarına,

Akademik çalışma sürecimde bilgilendirme ve yönlendirmeleriyle destek veren saygıdeğer enişte Gazi Üniversite Rektör Yardımcısı Prof.Dr. Sn. Ramazan BAYINDIR'a,

Tez çalışma sürecimde akademik yönden tecrübeleri ile çalışmama katkı sağlayan ve desteklerini esirgemeyen Sn. Dr. Oğuz KÖKSAL'a

Eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, hayatta her zaman bana destek olan, bütün zor zamanlarımda yanımda olan sevgili annem Meral TANRIKUT, babam Bülent TANRIKUT ve biricik kardeşim Tuğçe TANRIKUT'a,

Hayatımın her anında yanımda olan ve beni yalnız bırakmayan bu süreçte beni her zaman destekleyen değerli ve kıymetli eşim Rabia TANRIKUT'a en içten duygularımla sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı Bakımından Sosyal Yardım ve Hizmetin Önemi: Keçiören Belediyesi Örneği

Günümüz yaşam koşulları çerçevesinde meydana gelen değişimler ve gelişmeler doğrultusunda kişilerin ihtiyaçları ve beklentileri de artarak farklılaşmaktadır. Belediyeler, geleneksel yerel hizmetler dışına çıkarak sosyal belediyecilik kapsamında vatandaşların talepleri karşısında sosyal yardım ve hizmet uygulamalarını çeşitlendirerek arttırmaktadır. Yerel yönetimlerin kentlerde ciddi aktörler olarak ortaya çıkması, belediyelerin sosyal sorunların çözümünde daha fazla görev ve sorumluluk almaya başlamasına sebep olmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu başta olmak üzere, son yıllarda hayatımıza giren pek çok düzenleme, sosyal yardım ve hizmet uygulamaları açısından oldukça geniş yetki ve görevler vermektedir.

Bu çalışmada Keçiören Belediyesi örneği üzerinden belediyelerin sosyal belediyecilik yönetimi içerisinde sosyal yardım ve hizmetlere yönelik yaklaşımlarını belirleyerek ve bu doğrultuda gerçekleştirdikleri faaliyetleri ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Araştırma konusu çerçevesinde konu ile ilgili kaynaklar araştırılarak, veri tabanları taranarak araştırma ile ilgili makale ve dergi gibi kaynaklar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak mülakat ve belge incelenmesi yapılmıştır. Keçiören Belediyesi'nin 2019 – 2021 yıllarını içeren faaliyet raporları, stratejik planları ve performans programları taranarak sosyal yardım ve hizmetler uygulamalarını içeren tablo ve grafiklerle doküman incelemesi gerçekleştirilmiştir. Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet ile ilgili müdürlüklerinde görev yapan yetkili ve personelleri ile yarı-yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüş ve düşüncelerine ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonucunda Keçiören Belediyesi'nin insan odaklı sosyal yardım ve hizmetlerini gerçekleştirerek vatandaşların refah düzeyini arttırmayı, toplumda içerisinde sosyal adaleti, dengeyi temin ederek bütün bireylere etki edecek biçimde yerel kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla çalışmalarını yürütmeye çalıştığı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet, Keçiören Belediyesi.

ABSTRACT

The Importance of Social Assistance and Servıce in Care of Social Municipality in Turkey: The Case of Keçiören Municipality

In line with the changes and developments taking place within the framework of today's living conditions, the needs and expectations of people are also becoming increasingly different. Municipalities go beyond traditional local services and increase their social assistance and service applications by diversifying in the face of the demands of citizens within the scope of social municipalism. The emergence of local governments as serious actors in cities causes municipalities to take on more duties and responsibilities in solving social problems. Many regulations that have entered our lives in recent years, especially the Municipality Law No. 5393 and the Metropolitan Municipality Law No. 5216, give quite wide powers and duties in terms of social aid and service practices.

In this study, it is aimed to determine the approaches of the municipalities towards social assistance and services within the social municipality management through the example of Keçiören Municipality and to reveal the activities they carry out in this direction. Within the framework of the research subject, the literature was searched by searching the sources related to the subject, scanning the databases and examining the sources such as articles and journals related to the research. In the study, interviews and document analysis were conducted using qualitative research method. The activity reports, strategic plans and performance programs of Keçiören Municipality covering the years 2019-2021 were scanned and a document review was carried out with tables and graphics containing social assistance and services practices. The opinions and thoughts of the officials and personnel working in the social assistance and service related directorates of Keçiören Municipality were reached with the semi-structured interview technique.

As a result of the study, it is revealed that Keçiören Municipality is trying to carry out its works in order to increase the welfare level of the citizens by realizing human-oriented social assistance and services, and to realize local development in a way that will affect all individuals by ensuring social justice and balance in the society.

Anahtar Kelimeler: Social Municipalism, Social Assistance, Social Service, Keçiören Municipality.

İÇİNDEKİLER

ÖZET i

ABSTRACT ii

İÇİNDEKİLER iii

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ viii

TABLOLAR DİZİNİ ix

1. GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Konusu 5

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi 5

2. LİTERATÜR TARAMASI 7

3. GENEL BİLGİLER 14

3.1. Sosyal Devlet Kavramı 14

3.1.1. Sosyal Devletin Tarihçesi 18

3.1.2. Türkiye'de Sosyal Devlet 23

3.2. Sosyal Politika Kavramı ve Gelişimi 25

3.2.1. Dar Anlamda Sosyal Politika 32

3.2.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika 33

3.2.3. Türkiye'de Sosyal Politika 36

3.2.3.1. Tanzimat ve Meşrutiyet Öncesi 36

3.2.3.2. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi 37

3.2.3.3. Cumhuriyet Dönemi 39

3.3. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Anlayışı 44

3.3.1. Sosyal Belediyeciliğin Fonksiyonları 50

3.3.1.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon 50

3.3.1.2. Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme 51

3.3.1.3. Yardım Etme ve Gözetme 51

3.3.1.4. Yatırım Yapma 52
3.3.2. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Süreci 52
3.3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Sosyal Belediyecilik 53
3.3.2.2. Cumhuriyet Dönemi Sosyal Belediyecilik 54
3.3.3. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Hukuki Altyapısı 60
3.3.3.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu 61
3.3.3.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 65
3.3.4. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Uygulama ve Faaliyet Alanı 66
3.3.5. Sosyal Belediyecilik Sorunları 69
3.3.5.1. İdarecilerin Negatif ve Belirsiz Yaklaşımı 69
3.3.5.2. Veri ve Sosyal Doku Çalışması Eksikliği 70
3.3.5.3. Plan ve Taslak Oluşturulmaması 70
3.3.5.4. Koordinasyon Eksikliği ve Yetki Karmaşası 71
3.3.5.5. Kaynak Yetersizliği 71
3.3.5.6. Paylaşım ve Katılım Eksikliği 72
3.3.5.7. Uzman Personel Eksikliği 72
3.3.5.8. Ayrımcılık 72
3.4. Sosyal Yardım ve Hizmet Kavramı 73
3.4.1. Sosyal Yardım Kavramı 73
3.4.2. Sosyal Hizmet Kavramı 80
3.4.3. Sosyal Yardım ve Hizmet Faaliyetleri 83
3.4.3.1. Kadınlara Yönelik Faaliyetler 83
3.4.3.2. Gençlere ve Çocuklara Yönelik 83
3.4.3.3. Yaşlılara Yönelik 84
3.4.3.4. Engellilere Yönelik 84
3.4.3.5. Muhtaçlara Yönelik 84
3.4.4. Sosyal Yardım ve Hizmetlerin Yasal Dayanağı 84

3.4.4.1. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun 85

3.4.4.2. 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun 85

3.4.4.3. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 86

3.4.4.4. 4109 sayılı Asker Ailelerinde Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun 86

3.4.4.5. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 86

3.4.4.6. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 86

3.4.4.7. 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun 87

3.5. Keçiören İlçe Tarihçesi 87

3.6. Keçiören Belediyesi Hakkında Bilgiler 88

3.6.1. Keçiören Belediyesi'nin Misyonu, Vizyonu, Değerleri, Stratejik Amaç ve Hedefleri 88

3.6.2. Keçiören Belediyesi'nin Organizasyon Şeması 89

3.7. Keçiören Belediyesi'nin Yaptığı Sosyal Yardımlar ve Hizmetler 90

3.7.1. Cenaze İşleri 90

3.7.2. Sağlık İşleri 91

3.7.3. Üstyapı ve Altyapı Hizmetleri 92

3.7.4. Kariyer Ofisi 93

3.7.5. Düğün Salonları ve Mahalle Konakları 94

3.7.6. Spor Merkezleri ve Deniz Dünyası 95

3.7.7. KEDEM (Keçiören Eğitime Destek Merkezi) 96

3.7.8. YKS/LGS Kurs Merkezi 97

3.7.9. KEÇMEK (Keçiören Sanat ve Meslek Edindirme Kursları) 98

3.7.10. Aile Eğitim ve Aile Terapi Merkezi 98

3.7.11. Kültürel Etkinlikler 98

3.7.12. Gündüz Bakımevleri ve Çocuk Eğitim Merkezi 100

3.7.13. Emekliler Platformu ve Huzurevi 101

3.7.14. Öğrenci Bursları 103
3.7.15. Park ve Bahçe Hizmetleri 103
3.7.16. Sosyal Yardım Hizmetleri 104
3.7.17. Engelli Hizmetleri 105
3.7.18. Kadın Danışma Merkezi ve Kadın Konukevi 106
4. MATERYAL VE YÖNTEM 108
4.1. Araştırma Soruları 108
4.2. Araştırmanın Yöntemi 108
4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 110
4.4. Veri Toplama Süreci 112
4.5. Verilerin Analizi 113
5. BULGULAR 115
5.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı 115
5.1.1. Sosyal Yardım ve Hizmetlerle Sosyal Belediyecilik 115
5.1.2. Dezavantajlı Gruplara Sunulan Yardımlar ve Hizmetler 116
5.1.3. Sorun Çözme 117
5.2. Sosyal Belediye Olmanın İşlevsel Olarak Değerlendirilmesi 117
5.2.1. Yönlendirme 117
5.2.2. Hizmet Sunma 118
5.3. En Fazla Talep Gören Faaliyet Çeşitleri Bakımından Değerlendirilmesi 118
5.3.1. Sosyal Hizmetler 118
5.3.2. Sosyal Yardımlar 119
5.4. Sosyal Yardım ve Hizmet Sunumunda Aranan Kriterler Açısından Değerlendirilmesi 119
5.4.1. Muhtaçlık Kriteri 119
5.4.2. Resmi Kurumlarca Belirlenen Standartlar 120
5.5. Sosyal Yardım ve Hizmet Faaliyetlerinin İşbirliği İle Yapılması 120
5.5.1. Diğer Belediyelerle İşbirliği 121

5.5.2. Merkezi Yönetim Birimleri (valilik, kaymakamlık) İle İşbirliği 121
5.6. Sosyal Yardım ve Hizmetlerin Sunumunda Karşılaşılan Sorunlar 121
5.6.1. Kaynak Eksikliği 122
5.6.2. Yalan Beyan 122
5.6.3. Fazla talep 122
5.6.4. Gün ve Saat Uyuşmazlığı 123
5.7. Kaynak Temini 123
5.8. Yardım ve Hizmet Sunulan Dezavantajlı Gruplar 124
5.9. Diğer İlçe ve Büyükşehir Belediyelerinden Farklı Sunulan Hizmetler 124
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 126
7. KAYNAKLAR 132
8. EKLER 143
EK-1. Mülakat Soruları 143
EK-2. Bilgilendirilmiş Onam Formu 144
EK-3. Proje Onay Belgesi 145

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

ASKİ : Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

AYT : Alan Yeterlilik Testi

IMF : Uluslararası Para Fonu

KEÇMEK : Keçiören Sanat ve Meslek Edindirme Kursları

KEDEM : Keçiören Eğitime Destek Merkezi

KİT : Kamu İktisadi Teşebbüsü

LGS : Liselere Geçiş Sistemi

OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

SYDTF : Sosyal Yardım ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

TYT : Temel Yeterlilik Testi

YKS : Yükseköğretim Kurumları Sınavları

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Keçiören Belediyesi organizasyon şeması 90
Tablo 2. 2019-2020 yıllarında verilen cenaze hizmetleri 91
Tablo 3. Keçiören Belediyesi tarafından 2019 ve 2020 yıllarında sağlanan sağlık hizmetleri 92
Tablo 4. Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılları üst yapı çalışmaları 93
Tablo 5. Keçiören Belediyesi 2019 ve 2020 yılı altyapı çalışmaları 93
Tablo 6. Kariyer ofisi verileri 94
Tablo 7. Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı düğün salonları rezervasyon ve hizmet sunulan kişi sayısı 95
Tablo 8. 2019-2020 yılı mahalle konakları gerçekleştirilen program ve kişi sayısı 95
Tablo 9. 2019- 2020 yılı keçiören belediyesi spor tesisleri üye sayısı 96
Tablo 10. 2019-2020 yılı kültürel faaliyetler 99
Tablo 11. 2019 ve 2020 yılı tiyatro gösterileri ile izleyici sayısı 99
Tablo 12. Keçiören Belediyesi sanat ve kültür merkezlerinin 2019- 2020 etkinlikleri 100
Tablo 13. 2019 ve 2020 yılı Keçiören Belediyesi kütüphaneleri 100
Tablo 14. Emekliler platformu tarafından 2019 yılında yapılan faaliyetler 102
Tablo 15. Huzurevi tarafından 2019 yılında yapılan faaliyetler 102
Tablo 16. Keçiören Belediyesi 2019-2020 park ve bahçe hizmetleri 103
Tablo 17. 2019 ve 2020 yılında ihtiyaç sahibi vatandaşlara yapılan yardımlar 104
Tablo 18. Osmangazi sosyal yaşam tesisleri tarafından 2019 ve 2020 yılında verilen hizmetler 105
Tablo 19. Engelli birimi tarafından 2019 ve 2020 yılında yapılan faaliyetler 105
Tablo 20. Kadın danışma merkezi tarafından 2019 ve 2020 yılında yapılan faaliyetler 106
Tablo 21. Kadın konukevi tarafından 2019-2020 yılında yapılan faaliyetler 106
Tablo 22. Katılımcı belediye personellerin kod adları 111
Tablo 23. Keçiören Belediyesi'nde görev yapan katılımcı personellerin yaşları ve eğitim durumları 111
Tablo 24. Keçiören Belediyesi'nde görev yapan katılımcı personellerin pozisyonları ve görevde bulunma süreleri 112

1. GİRİŞ

Sosyal devlet kavramı, genel olarak "sosyal devlet", "refah devleti" ve "sosyal refah devleti" olarak ele alınırken bu kavram, literatürde ve sözlüklerde "welfare state" olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal refah devleti kelime yapısı ile sosyal devlet ve refah devleti kelimelerinin bir araya gelmesinden meydana gelmektedir. Sosyal devlet ve refah devleti benzer terimler olup sosyal devlet terimi genel olarak Almanca dilinin kullanıldığı Kıta Avrupası ülkelerde yer alırken, refah devleti terimi İngilizcenin baskın olduğu Anglo Sakson ve Kuzey Amerika ülkelerinde yer almaktadır (Özcan, 2009: 21).

Günümüz yüzyılında küreselleşme ve yoğun kentleşmenin meydana getirdiği gelişim ve şekil değiştirme evresinde artık ülkelerin yarışından daha çok şehirlerin yarışı ön plana çıkmıştır. Bu atmosferde yoğun kentleşmenin getirdiği daha büyük sorunlar ile vatandaşların günümüz istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda merkezi yönetimlere kıyasla yerel yönetimlerin daha önceki dönemlere göre konumları ile sorumlulukları daha fazla önem kazanmıştır. Belediye, belde halkının yerel düzeydeki ortak ihtiyaçlarına cevap vermek üzere oluşturulan, karar mercileri seçim ile iş başına gelen, mali ve idari özerkliğe haiz kamu tüzel kişiliğidir. Bu tanım doğrultusunda belediye karar organlarının seçimle görev başına gelmesi yanında mali ve idari özerkliğe sahip tüzel kişiliğinin bulunmasından dolayı belediyelerin yetki, görev ve halka karşı mesuliyetlerinin yeniden değerlendirilmesine belediyelerin sosyal devlet işlevinin yerine getirmesindeki rolünün açıklanmasına olanak sağlamıştır.

Geçmiş dönemlerden itibaren toplum, akraba, aile desteği ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla imkanlar çerçevesinde zorlukların üstesinden gelinirken zamanla sosyal ve toplumsal problemlere devlet de destek sağlamıştır. Devletin de toplumun ve bireyin maruz kaldığı sosyo-ekonomik sorunlar karşında bir çıkar yol bulma çabası sosyal devlet ile sosyal refah devleti kavramlarının ortaya çıkmasına ve sosyal politika faaliyetlerini meydana getirerek yeni kurumların oluşmasına olanak sağlamıştır. Sosyal devlet, sosyal refahı maksimum noktada tutmak, sosyal adalet ve barışı temin etmek hedefi ile hem sosyal hem de ekonomik düzene düzenleyici, dağıtımcı ve müdahaleci rol içeren bir devlet modeli sunar. Sosyal devlet dediğimizde ilk başlarda aklımıza gelen sosyal açıdan

dezavantajlı grupları gözeterek ve destekleyerek hakiki anlamda eşitliği ve adaleti meydana getirerek sosyal dengeyi oluşturan devlet aklımıza gelmektedir.

Sosyal politika görüşü Sanayi Devrimi'nin bir sonucu olarak 19. yüzyılda meydana gelerek İkinci Dünya Savaşı dönemine gelene dek işçi ve işveren arasındaki ilişkileri el alan dar bir alanda faaliyet göstermiştir. Sanayileşme ile beraber şehirlerde yaşayanların sayıları artmaya başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kentlere yapılan göçler ile nüfusun daha hızlı şekilde artmasına sebep olmuştur. Hızlı bir şekilde kentlerde artan nüfus sonucu sosyal politika çerçevesinde çözümlenmesi gereken problemler artmıştır ve bu sosyal politika toplumsal hayatta insanların karşılarına çıkan ve çıkabilecek bütün problemlerin tamamını kapsamına almıştır. Sosyal politika ile ilk başlarda işçilerin ve işçi haklarının muhafaza edilmesi, işçi ile işveren arasında bulunan çatışmanın çözümlenmesi amacıyla hareket edilmiş ancak devamında toplumdaki bütün insanları içine alacak bir şekle dönüşerek eğitimde göç politikalarına, vergi ve ücret uygulamalarından sosyal yardım ve hizmetlere kadar birçok politika ve uygulama alanı bu kavram içerisine girmiştir. Sosyal politika faaliyetleri çerçevesinde ülkelerin ekonomik durumları, yardıma ve korunmaya gereksinim hissedenlerin sayıca yüksek olması, merkezi yönetimin uygulamaya geçirdiği hizmetlerde yetersiz kalması gibi nedenlerden dolayı bu faaliyetlerin merkezi yönetimlerin yanında yerel yönetimlerce de sosyal politika belirleme durumu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kamu hizmetlerinin halka en hızlı, etkin ve verimli bir ölçüde iletebilen devlet organı yerel yönetimlerdir. Temel olarak, yerel yönetim denilince yerel yönetim birimleri arasında ilk akla gelen belediyelerdir. Bilhassa İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişmiş ülkelerde sosyal refahın yaygınlaşmasına paralel olarak belediyelerin de yerelde sosyal politika alanındaki hizmet paylarında yükselme yaşanmıştır.

Sosyal devlet ve sosyal politika kavramlarının yerel yönetim seviyesindeki karşılığı sosyal belediyeciliktir. 1980'li yıllardan sonra yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin yetki, görev ve sorumluluklarında büyük oranda yükselme yaşanmıştır. Özellikle şehirlerde hayatını devam ettiren dezavantajlı kesimler olan yoksullar, engelliler, yaşlılar, çocuklar, kadınlar, işsizler, evsizler, göçmenler gibi şehir ve toplum ile entegre olamayan gruplara yerel hizmetlerin götürülmesinde klasik belediyecilik kavramı elverişsiz duruma gelmiş, bu anlayış yerine sosyal ve kültürel kapsamlı bir belediyecilik bakış açısı yükselmeye başlamıştır. Kentlerde nüfusun artması yanında meydana gelen yoksulluk, işsizlik gibi sosyo-ekonomik sorunların daha derinleşmesi ve sorunların daha da çeşitlenmesi yerel

yönetimlerin sosyal politika sahasında gerekliliğini ve önemini daha çok ortaya koymuştur. Bunun yanında merkezi yönetimin vatandaşa yönelik sosyal yardım ve hizmet konusunda yetersiz durumda kalması, bu ortamda yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin daha etkin bir şekilde rol almasını sağlamıştır. Ayrıca oluşturulan yasal düzenlemelerde sosyal yardım ve hizmet uygulamalarının belediyelerin görevleri içerisinde yer alması ile sosyal belediyecilik kavramı daha geniş bir alanda uygulama alanı bulmuştur. Günümüz belediye uygulamaları arasında sosyal belediyecilik faaliyetleri en temel hizmetlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Sosyal belediyecilik, belediyelerin sadece park, bahçe, altyapı hizmeti ile sınırlı olmayan, bunun yanında ortaya koyduğu sosyal, ekonomik, kültürel uygulamalar ve hizmetlerle vatandaşlara daha kaliteli bir yaşam sunmayı ve sosyal adaleti oluşturmayı amaçlayan belediyecilik şeklidir. Belediyeler, uyguladıkları sosyal politika ile gerçekleştirdikleri sosyal yardım ve hizmetlerle bir taraftan vatandaşlarının huzur, mutluluk ve refahını yükselterek toplum içindeki sosyal adalet, barış ve dengeyi gerçekleştirmekte diğer taraftan da bölgesel düzeyde sosyal kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Sosyal belediyecilik bağlamında belediyeleri sadece sosyal yardımlar konusu üzerinden değerlendirmek ve sorumluluk yüklemek, belediyeleri sahip oldukları görev ve işlevlerinden uzaklaştırarak sadece bir hayır kurumu statüsü haline getirecektir. Oysa ki belediyelerin sosyal belediyecilik çerçevesinde görev ve sorumlukları sadece sosyal yardım yapmak değildir. Aynı zamanda sosyal hizmet uygulamaları ile de toplum içinde bütün kent halkının sosyal kalkınma ve refahı için zemin oluşturmaktır.

Sosyal yardım ve hizmet kültürünün meydana gelmesi ve uygulanması sosyal devlet olma özelliği ile beraber devletin sosyal politika araçlarını kullanma ilişkisiyle alakalıdır. Bir toplumdaki sosyal yardımlar ve hizmetler o çevrede bulunan sosyal problemler ve uygulama bulmuş sosyal politikalar çerçevesinde hayat bulmaktadır. Bu doğrultuda kamu hizmetlerinin nihai hedefi, halkın yaşam şeklini günümüz şartlarına uygun olarak yükseltmek, yaşam kalitesini ve refah seviyesini en üst düzeyde tutmaktır. Belediyelerin yardıma ihtiyacı olan ve yerel hizmetlere ulaşmada sıkıntı yaşayan kesimlere sosyal yardımda ve hizmette bulunması anayasal çerçevede sosyal devlet olmanın bir yandan da belediyenin tanımı gereği işlev ve misyonunu yerine getirmenin koşuludur. Sosyal yardım ve hizmetin doğasında toplumdaki yoksun kesimdeki vatandaşlara yardımda bulunmak; sosyal hizmetler aracılığıyla toplumdaki bütün vatandaşların gereksinim duyduğu sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılamak vardır. Geleneksel üretim ve tarım modelinden seri ve hızlı üretim modeli olan sanayi modeline geçilmiştir. Hizmet sektörünün önemli bir konuma

geldiği, yeni sosyal-ekonomik hayatın yanında sunduğu toplumsal düzen, kamuda ve yerel yönetimlerde sosyal yardım ve hizmetlerin payının yükselmesine olanak sağlamıştır. Sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerinde 1990'lı yıllara gelindiğinde bu süreç belediyelerin önemini daha çok ortaya çıkararak sosyal belediyecilik anlayışının vurgulanmasını sağlamıştır. Tarihsel süreç ve yıllar içerisinde sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerinde değişiklikler olsa da koşullar, gereklilikler ve sorunlar kanuni düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu gibi kanunlar sosyal belediyecilik için bir altyapı ve destek görevi görmüştür. Bu kanunlarla birlikte sosyal yardım ve hizmet konusunda belediyelere yetki verilerek sosyal belediyecilik anlayışının, sosyal yardım ve hizmet uygulamalarının daha yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Belediyelerin verdiği hizmetler ve uygulamalar sosyal belediyecilik anlayışı ile sosyal yardım ve hizmet kavramı gelişimi için önemli bir rol oynamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmada öncelikle sosyal devlet ve sosyal politika kavramlarının teorik ve kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu çerçevede sosyal devlet ve sosyal politika kavramları açıklanarak sosyal devlet ve sosyal politika kavramlarının doğuşu ile günümüze kadarki gelişim sürecine ve Türkiye'de uygulanan sosyal politikaya değinilmektedir.

Çalışmada ikinci olarak sosyal belediyecilik kavramı incelenmiştir. Sosyal belediyecilik tanımlanarak Türkiye'deki tarihsel süreci, hukuki altyapısı, uygulama ve faaliyet alanı hakkında bilgi verilerek sosyal belediyecilikte karşılaşılan sorunlar açıklanmıştır.

Çalışmanın devamında ise sosyal belediyecilik çerçevesinde sosyal yardım ve hizmet konusu üzerinde durulmuştur. Sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları açıklanarak bu çerçevede belediyelerin sunduğu sosyal yardım ve hizmet faaliyetleri ele alınmıştır.

Çalışmanın sonunda ise araştırmanın yönteminden bahsedilmiştir. Keçiören ilçesi hakkında bilgi verilerek Keçiören Belediyesi'nin misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedefi ortaya konulmuştur. Keçiören Belediyesi'nin sosyal belediyecilik çerçevesinde Keçiörenli vatandaşlara sunduğu sosyal yardım ve hizmetler ele alınmıştır. Bu bağlamda Keçiören Belediyesi'nin 2019-2020 yılları arasındaki faaliyet raporlarından yararlanılarak sosyal yardım ve hizmet ile ilgili birimlerde çalışan personellerle görüşmelerle nitel bir analiz yapılmıştır. Keçiören Belediyesi'nin sosyal belediyecilik bakımından sosyal yardım ve

hizmetleri nasıl yorumladığı ve hangi konuma yerleştirdiği konusunda değerlendirme yapılmıştır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Yerel yönetim birimi olan belediyeler vatandaşların yerel ve ortak ihtiyaçlarını karşılama noktasında merkezi yönetimin ardından gelen en önemli idari teşkilatlanma yapısı olarak görev yapmaktadır. Belediyeler sahip oldukları bu sorumluluk çerçevesi içerisinde sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında toplumun genelini ve özellikle gözetilmesi gereken gruplara yönelik sosyal politikalar yürütmektedir. Bu doğrultuda sosyal belediyecilik yönetimi değer kazanarak belediyelerin yerine getirilmesi gereken sosyal yardım ve hizmet uygulamaları ortaya çıkmaktadır.

Geleneksel belediyecilik yönetimi ve anlayışı dışına çıkılarak vatandaşların temel gereksinimlerini hedef alarak çağdaş sosyal belediyecilik anlayışı çizgisinde sunulacak sosyal yardım ve hizmetlerin daha ön planda yer alarak yeterli düzeyde aktarılması önem arz etmektedir. Bu çalışmanın odak noktası, sosyal belediyecilik olgusu temel alınarak gerçekleştirilen sosyal yardım ve hizmetler ile Keçiören Belediyesi örneği üzerinden değerlendirmesidir

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu tezin amacı, sosyal belediyecilik bağlamında sosyal yardım ve hizmetlerin uygulanması konusunda belediyelerin sahip oldukları misyon, vizyon, yetki, görev ve sorumlulukları gereğince sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerine karşı olan bakış açılarını ortaya koymaktır. Bu aşamada birimlerin teşkilatlanma yapılarının etkin ve verimli bir politika aracı olup olmadığı, uygulama aşamasında varsa eksikliklerin tespit edilmesi amacıyla Keçiören Belediyesi örneği üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Keçiören Belediyesi, ülkemizin başkenti Ankara'nın en büyük nüfusa ve hizmet alanı olarak da büyük bir bölgeye sahip ilçesi olması sebebiyle geneli kapsayacak değerlendirme ve varsayımların yapılmasına olanak vermesinden dolayı önemlidir. Keçiören Belediyesi'nin yaptığı hizmetler açısından Türkiye'nin ilklerine imza atan bir belediye olarak vatandaşlarına sunduğu sosyal yardım ve hizmetler ile sosyal belediyecilik kavramının ortaya çıkması ve incelenmesi hususunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma ile literatür için belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde uygulamaya

çalıştıkları sosyal yardım ve hizmetlerin devamlılığını sağlayacak uygulama ve yönetim anlayışının ortaya çıkması sağlanarak hizmet konusunda ortaya çıkan sıkıntıların ve eksikliklerin meydana getirilerek ilerideki çalışmalar için örnek teşkil edecektir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu çalışmada sosyal belediyecilik bakımından sosyal yardım ve hizmet ile alakalı literatür araştırmasına yer verilmiştir. Gerçekleştirilen literatür araştırması Ulusal Tez Merkezi, Dergi Park ve Google Scholar (akademi) veri ağları üzerinden "Sosyal Yardım ve Hizmet, Sosyal Belediyecilik" anahtar kelimeleri yazılarak yapılmıştır. Literatür araştırmasına göre Keçiören Belediyesi'ne ait sosyal belediyecilik çerçevesinde sosyal yardım ve hizmet ile alakalı gerçekleştirilen bir akademik çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmada sosyal belediyecilik açısından sosyal yardım ve hizmet ile alakalı gerçekleştirilen diğer akademik çalışmalardan ve Keçiören Belediyesi üzerinde yapılan çalışmalardan farklı olarak bu araştırma içerisinde personel ve yetkililerle hem mülakat görüşmeleri hem de faaliyet raporu incelemesi birlikte ele alınarak incelemeler yapılmıştır.

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisinde Mine Orhan tarafından 2016 yılında yanınlanan Belediye Hizmet Kalitesi Ölçümü: Keçiören Belediyesi'nde Bir Uygulama başlıklı çalışmada Keçiören Belediyesi noktasında hizmet beklenti ve algıları değerlendirilerek kalite düzeyini saptanması hedeflenmiştir. Çalışmada 360 katılımcı üzerinde anket yapılmıştır. Bu anketler sonucunda hesaplanan Servqual değeri gerçekleştirilen hizmet kalitesinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır.

2020 yılında Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi'nde yer alan Ankara-Keçiören Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Açısından İncelenmesi: 2015-2019 Dönemi Örneği isimli çalışmada Keçiören Belediye'sinin sunduğu sosyal belediyecilik faaliyetleri ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda Keçiören Belediye'sinin sosyal belediyecilik kapsamında gerçekleştirdiği çalışmaların dezavantajlı bireylerin yaşamını kolaylaştırdığı ve refah düzeylerine katkı sağladığı ortaya konulmuştur.

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi olarak Abdulhakim Beki'nin 2008 yılında gerçekleştirdiği Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği) başlıklı araştırmanın amacı, belediyelerde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin uygulanıp uygulanmadığını ortaya koymak ve sosyal belediyecilik faaliyetlerinin uygulanması noktasında kullanılan fonksiyonların ortaya çıkarmaktır. Çalışmada birincil ve ikincil derecedeki kaynaklardan elde edilmiş, Ümraniye Belediyesi'nin, 1989 yılı ile 2007 yılına dek sosyal belediyecilik noktasındaki tüm

uygulamalarını Ümraniye Belediyesi'nin faaliyet raporlarından, bülten, dergi vb. çalışmalarından ve sunumlarından başlayarak tespiti yapılmıştır (Beki, 2008:4-5).

Miraç Arslan'ın İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi olarak 2013 yılında gerçekleştirdiği Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediyesi Örneği) adlı çalışmada sosyal belediyeciliğin Arnavutköy ilçesine adapte edilerek gerçekleştirdiği uygulamalar, belediye noktasında uygulamalarını yürüten birimler ve bu birimlerin sosyal hizmet yardımlar belgelerle detaylı bir değerleme gerçekleşmiştir (Arslan, 2013:3-4).

Uğur Uzun'un 2013'de yaptığı Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kağıthane Belediyesi Örneği çalışmasında Kağıthane Belediyesi'nin 2008-2012 yılları arasında meydana getirdiği sosyal hizmet uygulamaları ele alınmıştır. Kağıthane Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyeti aşamasında yerinde görüşme ve yerinde gözlem yöntemi izlenmiştir. Kağıthane Belediyesi idarecileri, personelleri ile görüşülerek alınan bilgiler yolunda Kağıthane Belediyesi 2008-2012 yılları arası faaliyet raporlarının ve 2011-2015 dönemi stratejik planı da incelenerek sosyal hizmet uygulamaları araştırılmıştır (Uzun, 2013:50).

Sosyal Belediyecilik Bağlamında Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Faaliyetleri adlı çalışma Ezgi Seçkiner Bingöl ve Uğur Ömürgönülşen tarafından oluşturularak çalışmanın amacı sosyal yardım ve hizmet uygulamalarını ülkemizdeki büyükşehir belediyeleri üzerinden sosyal belediyeciliğin gelişimi açısından İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Diyarbakır, Samsun ve Erzurum Büyükşehir Belediyeleri ele alınarak belediyeleri incelemek olmuştur. Bu belediyelerdeki ilgili birimlerde görev yapan 25 belediye personeli ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Çalışmada belediyelerin sosyal yardım ve hizmet uygulamaları, yönetim örgütlenmesi, yoksulluk kriterlerinin tespit edilmesi ve karşılaşılan problemeler ele alınmıştır (Bingöl ve Ömürgönülşen, 2018:3).

2015 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi'nde H. Mahmut Kalkışım tarafında yapılan Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Algısı: İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri Örneği konulu çalışmanın amacı, Türkiye'deki büyükşehirlerin sosyal belediyecilik fikri programında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin ortaya çıkarılması ve bu faaliyetleri sunanlar ile fayda

sağlayanların faaliyetlerle alakalı algı ve tutumlarını ortaya koymaktır. Büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik fikri noktasında ortaya koyduğu faaliyetler ele alınmıştır. Alan araştırmasından toplanan veriler, SPSS programı yardımı ile frekans dağılımları, tek örneklem t-testi, bağımsız iki örneklem t-testi ve ki-kare testleri ile analiz edilmiştir (Kalkışım, 2015:160).

Refika Yıldız Çakır tarafında 2016 yılında gerçekleştirilen Adnan Menderes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi olarak Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Nazilli Belediyesi Örneği araştırmasının amacı, Nazilli Belediyesi'nin sunduğu sosyal belediyecilik faaliyetlerinin etkinliğini ortaya çıkartmak ve bu belediyenin sosyal belediyecilik ile gerçekleştirdiği performansı değerlendirmektir. Çalışma Nazilli Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan 177 vatandaşa yönelik yapılmıştır. Çalışma verilerinin incelenmesinde SPSS programı kullanılmış ve değerlendirilmiştir (Çakır, 2016:89).

İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi olarak Zafer Özdemir 2016 yılındaki Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği konulu çalışmasında sosyal belediyecilik faaliyetleri idarenin etkinlik ve etkililik derecesini saptamak için sosyal belediyeciliğin "performansını" incelemeyi hedeflemiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yılları arasındaki Stratejik Planı, Faaliyet Raporları ve Kesin Hesap Cetvelleri kullanılmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2010 – 2014 yılları arasındaki sosyal belediyecilik faaliyetleri, bütçe, faaliyet ve örgüt yapısı noktasında birimler ele alınarak değerlendirilerek çalışma önerilerle bitmiştir (Özdemir, 2016:2).

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nde yayınlanan Nilüfer Negiz'e ait "Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma" konulu makalede belediyelerin sosyal yardım ve hizmet yükümlülüğünü ele alan araştırma Isparta Belediyesi örneği ile faaliyetlerle vatandaşların faydalanma ve incelenmesine ilişkin durum değerlendirilmesi amaçlanmıştır (Negiz, 2011:323).

2016 yılında gerçekleştirilen Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Denizli Büyükşehir Belediyesi Üzerinde Bir İnceleme konulu çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi ile Bilgehan Mermer Denizli Büyükşehir Belediyesi sosyal uygulamaları açısından değerlendirilerek, Denizli Büyükşehir merkez ilçelerinden

gelir seviyesine göre seçilen 18 mahallede gerçekleştirilen anket ile incelemiştir. Çalışmaya ilişkin veriler SPSS(v20) paket programı ile analiz edilmiştir (Mermer, 2016:98).

Servet Taşdelen'e ait 2017 yılında yapılan Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği adlı Yüksek Lisans Tezi'nin hedefi belediyelerin sosyal belediyecilik çerçevesinde dezavantajlı gruplara yönelik gerçekleştirdikleri sosyal yardım ve uygulamaları Antalya Büyükşehir Belediyesi örneğinde ele almaktır. Sosyal belediyecilik uygulamaları noktasında Antalya Büyükşehir Belediyesi stratejik planları, faaliyet raporları ve performans programları detaylı şekilde analiz edilmiştir (Taşdelen, 2017:97).

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nde yayınlanmış Ayşe Nur Balcılar'a ait 2017 yılında Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Bornova Belediyesi Örneği konusu üzerinden 2012-2016 yılları arasındaki faaliyet raporları incelenerek Bornova Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında yaptığı faaliyetler detaylı olarak incelenmiştir (Balcılar, 2017:123).

Aksaray Üniversitesi'nde Yüksek Lisans Tezi olarak Demet Baran Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırşehir Belediyesi Örneği adlı çalışma ile 2018 yılında Belediyenin ortaya koyduğu uygulamaların vatandaş gözünde değerlendirmek hedefi ile Kırşehir vatandaşının fikirlerine ulaşıldığı Kırşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetlerin halka nasıl yansıdığı, insanların bu faaliyetlerden yararlanma durumu, memnuniyet seviyesi ve tutumuna dair algılarının değerlendirilmesi amaçlanmış ve halka dair anket uygulaması gerçekleşmiştir (Baran, 2018:95-96).

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nde 2016 yılında yayınlanan Bedrettin Kesgin tarafından kaleme alınan Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımda Büyükşehir Belediyeleri İle İlçe Belediyeleri Arasında Nasıl Bir Dağılım Yapılabilir? isimli araştırma makalesinde büyükşehir belediyeleri sınırları dahilinde büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki sosyal yardım ve sosyal hizmet konusunda hangi başlığın üzerinde çalışılmasının gerektiği üzerine odaklanılmıştır. İlçe ve büyükşehir belediyeleri arasında meydana gelen problemler esas alınarak belediyeler arasındaki ilişki değerlendirilmiştir (Kesgin, 2016:449).

2019 yılında Nurullah Özel Batman Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi ile Türkiye'de Sosyal Belediyecilik: Batman Belediyesi Örneği başlıklı araştırmasının amacı, Batman Belediyesi'nin yerel sosyal politika uygulamalarını araştırmak, sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanıp uygulanmadığını tespit etmek ve varsa sorunlu yönlerini belirlemektir. Uygulayıcı ve yararlanıcılarla yapılan anket ve derinlemesine görüşmeler yardımıyla sosyal yardım ve hizmetlerin sunumu ve yarattığı memnuniyet düzeylerinin araştırılması hedeflenmiştir. 20 kişiyle ise nitel araştırma tekniklerinden derinlemesine görüşme yapılacaktır. Nicel veriler bilgisayarda uygun program (SPSS) yardımıyla, nitel görüşmeler ise alan notlarına dayanılarak analiz edilmiştir. Nitel veriler, metin haline dönüştürülmüş, betimsel ve sistematik analizler yapılmış ve ayrıştırılan veriler yorumlanmıştır (Özel, 2019:75-76).

2019 yılına ait Esin Şengün'ün Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Eskişehir Belediyesi Örneği konu başlıklı Yüksek Lisans Tezi'nde sosyal belediyecilik kavramı ile sosyal belediyecilikle bağlantılı olguların ve Türkiye'deki gelişiminin kapsamlı bir şekilde ele alınması Türkiye'de sosyal belediyecilik anlayışının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi üzerinden değerlendirilmesi, tespitler ve öneriler sunulması amaçlanmıştır. Araştırmanın kapsamı, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ndeki Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı altında bulunan engelli, gençlik, sosyal yardım, çocuk ve eşitlik birimleri olmuş. Araştırma çerçevesinde 13 çalışan ile görüşmeler gerçekleştirilmiş. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış. NVIVO programı ile ses dosyası, video, yazılı belgeler ile anket yanıtlarının kodlaması, araştırmanın kavramsallaştırılmasına yardımcı olacak görsel modeller için araçlar sağlamakta. Değerlendirme sorulan soruları gruplar halinde açıklayarak tablo ile desteklenmiş. Tablo halinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik alanındaki faaliyetlerini içeren uygulamalara yer verilmiş (Şengün, 2019:129-131).

Esra Hekimoğlu Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik: Başakşehir Belediyesi Örneği konulu Yüksek Lisans Tezi ile 2019 yılında Başakşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında gerçekleştirdiği hizmetleri ve yardımları incelemek ve bu doğrultuda hangi fonksiyonları kullandığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Başakşehir Belediyesi'nin 2015- 2018 yılları arası sosyal belediyecilik uygulamaları ve Başakşehir Belediyesi'nin faaliyet raporlarında paylaştığı sosyal belediyecilik uygulamaları ile sınırlandırılmış. Nitel analiz tekniklerinden içerik analizi

yöntemi ile incelenmekte. Belediyenin 2015- 2018 yılları arası sosyal destek bütçeleri ile o bütçeden sosyal belediyecilik uygulamalarına aktarılan paylar tablo ve grafiklerle incelenmiş. Veriler Başakşehir Belediyesi'nin yıllık faaliyet raporları ile ilgili literatürden elde edilmiş. Belediyenin sunduğu hizmetler birer başlık altında tablolar ve altında açıklaması yapılarak sunulmuştur. Tablolar faaliyet raporlarından alınmıştır (Hekimoğlu, 2019:53-54).

Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Lüleburgaz Belediyesi Örneği başlıklı Yüksek Lisans Tezi ile 2020 yılında Alper Onar Orta ölçekli bir kent olan Lüleburgaz'ın sosyal belediyecilik çalışmalarının kuramsal veriler ve görüşmeler yoluyla ortaya konularak değerlendirilmesi hedeflenmiş. Lüleburgaz belediyesinin çalışmalarının sosyal belediyecilik öğeleri ve modelleri açısından hangi öğeye ve modele yakın olduğu ortaya konulmaya çalışılmış. Birincil ve ikincil kaynaklar değerlendirilmiş literatür taraması yapılmış. Veri tabanları taranıp, konuyla ilgili kitap, dergi, makale, rapor vb. ikincil veriler değerlendirilmiş. Lüleburgaz belediyesinin Faaliyet raporlarından yararlanılmış ve yerel yöneticiler ve ilgili birimlerle yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmış. Maxquda programında veriler analiz edilmeye çalışılmış ve kelime bulutu oluşturulmuş. 9 kişi ile görüşme yapılmış. Konular halinde başlıklara ayrılarak verilen cevaplar ve açıklamaları yer almış (Onar, 2020:44-45).

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi ile Tuğçe Kaya 2017 yılında yaptığı Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Sorumluluğu: Kepez ve Muratpaşa Belediyeleri başlıklı çalışmada amaç, sosyal yardım ve sosyal hizmet konusunda genelde belediyelerin, özelde ise Antalya ilinden seçilen iki farklı siyasi partiye mensup belediyenin görev ve sorumluluklarını ele alarak faaliyetlerini değerlendirmek ve sunulan hizmetleri sosyal belediyecilik anlayışı açısından karşılaştırmak olmuş. Araştırmanın kapsamı; Antalya Büyükşehir Belediyesine bağlı Muratpaşa ve Kepez İlçe Belediyeleri seçilmiş. Nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve bu yönteme ait görüşme ve doküman incelemesi yapılmış. İki büyükşehir ilçe belediyesinin plan, program, memnuniyet anketleri ve diğer belgelerine erişerek ve ilgili belediye birimlerinde yüz yüze görüşmeler yapılarak hazırlanmış. 2011-2016 arası ki ilçe belediyesinin tüm faaliyet raporlarına ve performans programlarına ulaşılmış. Muratpaşa ve Kepez Belediyesi'ne ait bulgular ayrı başlıklar altında sosyal yardım ve hizmetlere ilişkin genel ilkeleri ve

politikası açıklanmış, sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri faaliyet raporlarından oluşan tablolar ile beraber açıklaması yapılmıştır (Kaya, 2017:94-95).

Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği konusu üzerinden Yüksek Lisans Tezi ile 2013 yılında Hikmet Gündüz'ün araştırma amacı; Bağcılar Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında yaptığı başlıca çalışmaları ve bu doğrultuda yardıma muhtaç ailelere yaptıkları sosyal yardımları incelemek olmuş. Araştırma örnek inceleme yöntemiyle gerçekleştirilmiş. Bağcılar Belediyesi'nin sosyal belediyecilik ve sosyal yardımlara ilişkin çalışmalarına dair bilgi ve dokümantasyonlara, Bağcılar Belediyesi yetkilileri tarafından ulaşılmış. Söz konusu dokümanlar ve veriler detaylı bir şekilde incelenmiş, sistematik bir şekilde sunulmaya çalışılmış. Bağcılar Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında yaptığı çalışmalar başlıklar halinde içeriği ve yapılana hizmetler açıklanarak sıralanmış. Sosyal belediyecilik kapsamında Bağcılar Belediyesi'nin 2011 ve 2012 yıllarında yardıma muhtaç ailelere yaptığı sosyal yardımlar tablo ve başlıklar içinde yapılan hizmetler açıklanmış (Gündüz,2013:86-87).

3. GENEL BİLGİLER

3.1. Sosyal Devlet Kavramı

Sivil toplum kuruluşları ve devlet, toplumda yardıma muhtaç konumda olan gruplara ve insanlara insan onuruna uygun ve toplum ile uyumlu bir şekilde hayatlarını devam ettirmelerini sağlamak amacıyla sosyal yardım ve hizmet verilmektedir. Bu noktada sosyal yardım ve hizmet düşüncesinin başladığı yer "sosyal devlet" ve devlet açısından "sosyal politika" terimi ile bağlantı kurulmaktadır (Negiz,2011: 324). Sosyal devlet kavramı hakkında yapılan araştırmalara ve görüşlere karşın sosyal devlet tanımı ile ilgili genel kabul gören bir tanımlama yer almamaktadır. Bu noktada farklı bakış açılarına göre sosyal devlet tanımlaması yapılmaktadır. Farklı görüşlere göre yapılan açıklamaların bir kısmı sosyal devlet kavramında yer alan "sosyal" noktasından hareket ederek açıklama yapılmakta, diğer bir kısım sosyal devlet terimindeki "refah" açısından ele alarak kavramlaştırma çabasındadır. Bazı bakış açıları sosyal devlette yer alması gerekli nitelikleri ortaya koyarak yaklaşmaktadır. Sosyal devlet kavramını açıklama konusunda genel olarak kullanılan ve ortaya çıkarılmak istenen nokta, sosyal devletin genel nitelikleri ve amacı üzerinden bir açıklama yapılmak istenmesidir (Gümüş,2010:121). Sosyal devlet kavramı hakkında farklı görüşler çerçevesinde yapılan bazı tanımlamalar şunlardır: Kantarcı'ya göre sosyal devlet, sosyal vazife ve yükümlülüklerini üzerine almış, insani onura uygun biçimde maddi ve manevi bütün gereksinimleri içeren en az asgari düzeyde refah şartlarını amaç edinmiş ve bütün sosyal güvenlik teşkilatını oluşturmuş devlet şeklidir (Kantarcı, 2003: 76). Seyyar'a göre sosyal devlet bir yönden ülkedeki refah düzeyi açısından mevcut eşitsizlikleri düzeltmeye uğraşır ve toplumda bir orta sınıf meydana getirebilmek açısından alt gelir sınıflarının ekonomik ve sosyal düzeylerini değişik sosyal politika araçları ile düzenlemeyi amaçlar; diğer yönden de kişileri sosyal ve iş ortamında tek başına olmasına izin vermeyen, insani açıdan büyümeyi elde etmek için de ekonomik ve sosyal yaşama el atan devlettir (Seyyar, 2008: 239). Uluslararası Çalışma Örgütü sosyal devlet tanımını topluma ve kişilere asgari bir gelir teminatı sağlayan, bunun yanında işsizlik, yoksulluk, hastalık ve bunun gibi öteki sosyal riskler için de garanti veren devlet şekli olarak kabul etmektedir. Örgüt, buna ek olarak bireylere ulaştırılan nakdi ve ayni yardımları ve bireylere kamunun sağlamış olduğu sağlık hizmetleri sosyal devletin temel hizmeti olarak görmektedir (Sallan Gül,2004: 151). Negiz'e göre sosyal devlet, sosyo-ekonomik yaşama yön vererek yoksulları, muhtaçları, bakıma ve yardıma ihtiyacı olan

bireyleri gözeten hizmetleri ulaştırabilmek amacıyla sosyal kuruluşları oluşturan ve oluşturduğu tedbir mekanizmaları ile de toplumda meydana gelen olayları elinden geldiğince karşılamaya ve önlemeye dikkat eden, sosyal problemler nedeniyle sıkıntıda kalan bireyleri ve sınıfları muhafaza eden korumacı devlet şeklidir (Negiz, 2011: 325). Özbudun'a göre sosyal devlet, kişinin ve toplumun mutluluk ve refahını meydana getirme doğrultusunda, sermaye ve emek piyasasında mali, sosyal ve ekonomik düzenlemeler ile adaleti meydana getiren, işsizliğin de önüne geçilerek milli gelirin de adil bir biçimde dağıtılmasını sağlayan, sosyal tehlikeler karşısında kişileri muhafaza eden, sosyal adalet ve güvenliği oluşturarak toplumun hepsi için insani onura uygun asgari yaşam düzeyi sağlayan devlet şeklidir (Özbudun,2010: 138). Sosyal devlet, ailelerin ve bireylerin sahip oldukları sosyal konum ve sınıf farklılıklarına, elde ettikleri gelir, varlıklarına dikkat edilmeksizin asgari gelir güvencesi verilerek, doğal afetler gibi belli sosyal tehlikelere karşı normal durumlarını geri sağlayacak hale gelmeleri için piyasa üzerine politikalar aracılığıyla el atmasına imkân veren devlet sistemidir (Gough, 2008:1). Sosyal devlet başka bir açıdan sosyal güvenliğin temin edilmesi, hayatını emek gücü ile sağlayanların gözetilmesi, hayat kalitesinin yükseltilmesi ve işsizliğin önüne geçilmesi ile var olan sosyal eşitsizlik durumunun düzeltilmesini görev edinmiş devlet olarak yer almaktadır. Yapılan tanımlamalar doğrultusunda genel itibariyle sosyal devletin kişilerin sosyal güvenliğini temin etmek, sosyal hizmetler sunmak, temel bir yaşam standardı vermek ve sosyal yardımlar sağlamak şeklinde işlevlerine sahip olduğu görülmektedir (Yılmaz,2006: 7).

Yapılan tanımlamalar çerçevesinde sosyal devletin sahip olması gereken bütün özelliklerin de içinde yer aldığı yapı için toplumdaki bütün bireylere ve ailelere insan onuruna uygun asgari bir hayat standardı sağlamaya çalışarak bu doğrultuda elde edilen milli gelirin de adaletli bir şekilde paylaştırılması amaçlanmaktadır. Asgari bir hayat standardı oluşturma ve milli gelirin adaletli bir şekilde paylaştırılması sosyal adaletin meydana getirilmesine zemin hazırlamaktadır. Sosyal devletin bu zeminde sosyal ve ekonomik hayata sosyal politika araçları ile müdahalelerde bulunarak bireylere ve ailelere siyasal ve kişisel haklarının beraberinde ekonomik ve sosyal haklara da sahip olmasını sağlaması gerekmektedir. Tanımlamalar doğrultusunda sosyal devletin sahip olması gereken temel işlev ve özelliklerin neler olduğu gösterilmektedir.

Geçmişten günümüze düşünüldüğünde devletlerin var olmasında ve ortaya çıkmasındaki esas hedef toplum düzeninin ve bununla beraber toplum güvenliğinin

meydana getirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde ekonomik çerçevede devletin sahip olması gereken en önemli işlevi, bu çerçevede ayarlamalarda bulunmak ve bunun neticesinde toplumun refahını sağlama almaktır. Bununla birlikte sosyal devlet bilinciyle vatandaşlarının sosyal problemlerine karşı çözüm odaklı yaklaşan ve belirli bir refah seviyesi meydana getirmeyi esas edinen sosyal devlet düşüncesi bu doğrultudaki adımlarıyla toplumda sosyal adaleti oluşturmayı ve devam ettirmeyi amaç edinen bir sosyal devleti işaret etmektedir (Yılmaztürk ve Güler, 2017:4). Sosyal devlet, devlet tarafından toplumdaki sosyal adaleti ve barışı meydana getirmesi için ekonomik ve sosyal alana müdahalede bulunulmasını yapılması gereken meşru bir hareket olarak görmektedir. Sosyal devlet olarak devletin ekonomik ve sosyal alana müdahalede bulunması milli bütünleşmeyi hedeflemekle birlikte toplumdaki grup çatışmalarını da hafifletmektedir(Özbudun, 2002: 123).

Toplumlar içinde yoksul, yardıma ve bakıma muhtaç kimselere destekte ve yardımda bulunma duygusu geçmişten günümüze kadar devam etmiştir. Toplumdaki yoksul, yardıma ve bakıma muhtaç olan kimselere kişilerin ve sivil toplum örgütlerin desteği ile yardımda bulunulsa da burada en temel yükümlülük güçlü bir kurumsal yapıya sahip olan devletten beklenen sorumluluktur. Buradaki devlet tarafından yerine getirmesi beklenen vazife ve yükümlülük ile "sosyal devlet" ya da "refah devleti" kastedilmektedir (Çöpoğlu, 2014:227). Refah devleti anlayışına dar bir pencereden bakanlar devleti, gelir transferini yapan, toplu konut çalışmaları sunan ve sosyal hizmet veren bir devlet olarak görmektedir. Buna karşın refah devlet anlayışını daha geniş bir yaklaşımla ile ele alanlar, devleti ekonomi alanındaki idareciliğin makroekonomik göstergeler olan faiz, işsizlik, enflasyon gibi faktörler üzerinden değerlendirme yaparak sosyal problemler ile bağlantı kurmuşlardır (Şenkal ve Sarıipek, 2007: 147-148).

Sosyal devlet dediğimizde genel kapsamda işsizliğin önüne geçilmesi, emek gücü ile çalışanların muhafaza edilmesi, bireylerin refah seviyesinin arttırılması ve sosyal güvenliğin oluşturulması aracılığıyla toplumdaki sosyal adaleti ve eşitliği meydana getirme fonksiyonunun yerine getirilmesi beklenmektedir. Sosyal devletin hedefi halkının refah seviyesini arttırmaya gayret ederek insan onuruna yakışır bir biçimde temel hayatlarını devam ettirebilecek bir ortam ve koşulu meydana getirebilmektir. Günümüzde serbest piyasa ekonomisi ile beraber insanların hayatlarında ve ekonomik yaşamlarında artık daha bireyci ve bireysel olarak hareket etmeleri yardım muhtaç veya "dezavantajlı" olarak

adlandırılan kişilerin ve grupların problemleri gün geçtikçe artarak devam etmektedir. Bu sıkıntılar paralelinde devletin de sosyal politika alanında bu konu üzerinde politikalar üreterek üzerine yüklenen sosyal devlet sorumluluğunu yerine getirmesi giderek daha da önemli bir hal almaya başlamıştır. Sosyal devlet yapısında devletin olaylara müdahalesi noktasında bazı durumlarda yetersiz seviyede kalınabilmektedir. Bu gibi durumlarda devlete destek sağlayıcı olarak sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler devreye girebilmektedir. Yerel yönetimler düzeyinde en önemli noktada bulunan belediyelere büyük sorumluluk ve görev düşmektedir (Efe, 200:4).

Sosyal devlet anlayışı ile beraber devlet ülkede meydana gelen refah seviyesinde oluşan dengesizlikleri düzeltmeye çalışmakta, fakir, yardıma ve bakıma muhtaç bireylere ulaştırılacak hizmetleri sağlayacak kurumları oluşturmakta, toplumdaki sosyal ve ekonomik yaşamı düzenleyecek politikaları şekillendirmekte ve bu yönde adımlar atmaktadır. Böylelikle var olan liberal devlet sisteminde kendiliğinden düzene oturmayan ekonomik ve sosyal denge sosyal devletin yaptığı müdahale ve attığı adımlar neticesinde düzenlenmektedir (Seyyar, 2002:496-499). Sosyal devletin temel faaliyet çerçevesini yoksulluk, işsizlik, ekonomik büyüme ve kalkınma, sosyal adalet ve barış, gelir dağılımı, fırsat eşitsizliği gibi konular oluşturmaktadır.

Sosyal devlet anlayışı bakımından devlet, toplumdaki sosyal adalet ve barışı tesis edilmek amacıyla bazı tedbirler alır. Bu tedbirlerden ilki, toplumdaki her bireye insan onuruna uygun asgari bir düzeyde hayatını devam ettirebilmesi için bireye gerekli bütün koşulları oluşturmasıdır. Devlet bu yönde toplumdaki herkese çalışma ortamını meydan getirmesi, işi olup çalışan bütün bireylere de insan olarak yaşamını sürdürebilmesini sağlayacak ücret verilmesini ve çalışmaz koşulda bulunan bireylere de sosyal güvenlik tedbirleri ile refah seviyelerinde düzenlemeler sağlanmaktadır. İkinci tedbir de, toplumdaki gelir ve servet eşitsizliğinin düşürülmesi ve dengenin sağlanmasıdır. Bunun için de vergileme adalet ilkesi etrafında yüksek gelir sınıflarından yüksek düzeyde vergi alınarak buna karşın düşük gelir sınıflarından düşük düzeyde vergi alınarak gelir ve servet eşitsizliğinin düşürülmesi hedeflenir (Özbudun, 2002: 128-139).

Bireylerin artık çoğul demokrasi sistemi içerisinde devletten talepleri giderek yükselmiştir. Bireylere genel kamu hizmeti olarak kabul edilen yol, köprü, su, kanalizasyon hizmetleri yeterli gelmemektedir. Bu hizmetlerin yanında artık kültürel, sosyal ve sportif gibi daha gelişmiş hizmetler ve psikolojik destek de beklenmektedir.

Demokraside meydana gelen gelişmeler kişilerin devletten talep ettikleri hizmetleri isteme noktasında kullandıkları yöntemleri ve hizmet talebinde bulunma haklarını daha ileriye götürmüştür. İnsan hakları çerçevesinde insan olmanın öne çıktığı ve herkesin insan onuruna uygun bir şekilde hayat sürdürebilmesi için çalışılması, sosyal devlet kavramının en önemli noktalarından birini oluşturmuştur (Aygen, 2014:178).

3.1.1. Sosyal Devletin Tarihçesi

Sosyal devlet yapısının ve sosyal devlet kavramının geçmişi insanlığın var oluş tarihi ile paralellik gösterecek şekilde çok eski dönemlere dayanmaktadır. Toplumsal dayanışma ve yardımlaşma kültürü öncelikle ailede başlayan, arkadaş ve komşuluk ilişkisi ile insanların birbirine destekte bulunması sonucu oluşmuştur. M.Ö. 2200-1800 tarihlerini kapsayan zaman diliminde Mısır bölgesinde devlet idare ve denetim yetkisine sahip olan ruhani sınıf, zengin sınıfta yer alanların toplumdaki dul ve yetimleri gözetmesi için ortam oluşturarak devlet eliyle ilk kamusal destekleri faaliyete koymuştur (Şenocak, 2009:416). Tarihsel olarak ilk çağ dönemine baktığımızda kültür, medeniyet ve köklü devlet sistemi açısından Eski Yunan ve Roma İmparatorluğu devlet sisteminde sosyal devlet yapısı yer almamakta, bunun devamında toplumda sosyal güvenlik, adalet ve refah seviyesi çerçevesinde sosyal devletin gerekliliği olan adımların yada bunu gerçekleştirecek devlet politikalarının pek fazla yer almadığı görülmektedir. Eski Yunan ve Roma döneminde sosyal devlet politikalarına yer verilmemesine karşın özel mülkiyet hakkına dikkat edildiğine rastlanılmaktadır (Talas, 1997:54-55).

Batıda ortaçağda meydana gelen savaş, bulaşıcı hastalıklar, açlık ve bölgesel olarak feodal sistemin dağılması sebebiyle bakıma ve korunmaya ihtiyaç duyan insanların sayılarının giderek yükselmesi ilk kez devletin bu duruma kendi eliyle müdahil olmasını gerektirmiştir. Söz sahibi ve güçlü konumda olan soylu ailelerin ve kiliselerin yardım ve koruması olmadan hayatını sürdüremeyerek kişilerin gereksinimlerini karşılaması yeterli görülmemiştir. Bu noktadan hareketle İngiltere'de yasal bir düzenlemeye gidilmiş ve bu yasa İngiltere ile beraber Amerikan kolonilerinde de uygulanmaya başlanmıştır (Ersöz, 2011:34). Sosyal devlet politikaları ile alakalı ilk yasal ayarlama Kraliçe I. Elizabeth döneminde 1601 tarihinde İngiltere'de onaylanan "Yoksulluk Kanunu" (The Act for the Relief of the Poor 1601, Elizabethan Poor Law) ile alt yapısı oluşturmuştur (Türkoğlu, 2013:277). Sanayi Devrimi ile beraber farklılaşan dünya sisteminde meydana gelen istekler

doğrultusunda sosyal devlet kavramı ekonomik ve sosyal eksende gelen istekleri karşılayamaz hale gelen liberal anlayışın neticesinde sistemde yerine almaya başlamıştır. Sanayi devrimi ile oluşan işçi sınıfı, insan haysiyetine uygun yaşam koşullarına ulaşabilmek için uğraşları sonucunda sosyal devlet kavramının ve politikalarının meydana gelmesine etki etmiştir. Bu dönemde hukuk devleti, hak, eşitlik, özgürlük ve özel mülkiyet çerçevesinde sosyal devletin oluşması ve sağlamlaşması sağlanmıştır (Yörük,2021:167). Sanayi Devrimi neticesinde ortaya çıkan işçi sınıfı az ücret, üretim kapasitesinin üzerinde üretim yapılması, emek ve işgücünün değerinin yok sayılması, kötü çalışma koşulları, sınıf farklılaşması gibi nedenlerden ötürü bu duruma karşı çıkmaya başlamış, ekonomik ve sosyal alandan değişikliklerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu dönemden sonra kişilerin refahını yükseltmeyi hedef alan bir devlet anlayışı ile yeni sorumluluklarda farklılaşmalar ortaya çıkmıştır (Gemalmaz, 2003:112-113). Sanayi Devrimi neticesinde demokratik anlamda toplumdan isteklerin meydana gelmesiyle sosyal ve siyasi hakların kazanılması süreci önem kazanmış ve istekler doğrultusunda yapılan politikalar ile çalışma gücüne sahip olan bireylerin asgari hayat şekline kavuşması devletin sosyal devlet olmamanın getirdiği bir sorumluluk şeklinde karşımıza çıkmıştır. Böylelikle Sanayi Devrimi sonrasında ilk olarak sosyal güvenlik, devamında sosyal devlet fikri Avrupa kıtasında meydana gelen sosyal haksızlık ve oransızlık durumuna karşı işçi sınıfının gösterdiği reaksiyon neticesinde yayılarak genişlemiştir. Bu zaman içerisinde ekonomik ve sosyal açıdan zayıf bireylere yardımda bulunarak, sosyal refahı yükselterek insan onuruna uygun bir hayat seviyesinin oluşturulmasının ve sosyal adaletin sağlanmasının devletin sorumluluğu içerisinde yer aldığı düşüncesi desteklenmeye başlandı (Türkoğlu, 2013:277).

Sosyal devlet anlayışı, Alman Katolik Kilisesi tarafından rahipler aracılığıyla Hristiyan sosyal inanç ve doktrini kaynak alınarak ilk kez belirtilmiştir. Almanya'da 1850'li yıllarda Piskopos Wilhelm Freiherr Von Ketteler aracılığıyla yapılan dini sohbetlerde sosyal devlet anlayışı toplumları etkisi altına almaya başlamıştır. Avusturya ve Almanya, yeni ortaya çıkan sosyal doktrinin, ilk başta etkisi altına almaya başladığı ülkeler arasında yer almıştır. Papa XIII. Leo'nun 1881 tarihinde İtalya'da sosyal devlet anlayışını kabul etmesi sonucunda söz konusu doktrin Avrupa'da hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya olanak bulmuştur (Günaydın, 2011: 20). Sosyal devlet kavramı, anayasal anlamda ilk olarak 1848 Fransız Anayasası'nda onaylanarak devamında 1919 yılında Alman Weimar Anayasası tarafından "ekonomik hayatın adalet esaslarına göre ve herkese insanlığına yaraşır bir şekilde" ayarlanacağı şeklinde yer alarak çalışma, sağlık ve eğitim hakları

güvence kapsamında tutularak eşitlik ilkesi vurgu altına alınmıştır (Aygen,2014:177). Günümüzdeki sosyal devletin meydana gelişi 1833 tarihinde İngiltere'de kabul edilen ve çalışma zamanlarını düzenleyen, fabrikaları denetim altında tutan Fabrikalar Yasası kabul edilmiştir. Lakin sosyal devlet fikrinin altyapısının ve politikalarının ilk olarak Almanya'da oluştuğunun fikrini savunan bir taraf da vardır (Erdal, 2012: 56). Avrupa'da sosyal devlet kültürünün başlangıç noktası 19. yüzyılın sonlarına denk gelen Bismarck Almanya'sı dönemi ile eşleştirilmektedir. Yardımseverlik ve hayırseverlik olgusunun etkililiği özgür iradeli olarak kuruluşlar ve devletler tarafından takviyesi desteklense de hayır ve yardımda bulunmanın gerekli bir eylem olduğu toplumları ilgilendiren bir konudur. Bir başka anlatım ile sosyal devlet ve sosyal politika uygulamaları kişi ile toplum arasında odaklı hizmetler olmuştur. Genellikle bu hizmetler kişilerin merhamet duygularından kaynaklı meydana gelmiştir. Ancak anlatım üzerine gönüllü kuruluşların ve devletin bu konu üzerindeki bakış açısı ve ele alış şekli toplumda var olan yardımsever, hayırsever ve merhamet duygularından en üst düzeyde faydalanma düzeyini belirlemede önemli bir faktör olmuştur (Ersöz, 2011:28).

20. yüzyıla gelindiğinde sosyal refah devleti siyasi ideolojiler sosyalizm ve liberalizmin boşluğundan başka bir seçenek olarak meydana gelmektedir. 1929 Büyük Ekonomik Buhran'ın oluşturduğu klasik ekonomi anlayışı olan tarafsız devlet modelinin konumunu alacak Keynes modeline göre devletin müdahaleci olduğu yapının sistemde yer alacak yeni bir dönemi göstermektedir. Ayrıca ABD ile Avrupa devletlerinin sosyalizm ideolojisinin nüfuz alanından çıkma isteği ile sosyalizmin döneme uygun bir şekil içine girdirilmesi uğraşını geçiş olarak sayılabilir (Özcan, 2009:20). Sosyal devlet kavramının meydana gelme aşamasında işçi sınıfının mücadele etmesinin yanı başında sosyalizm ve Marksist fikirlerin burjuva sınıfının başını çektiği liberalizmden daha da genişleme durumuna geçmesi önemli bir noktadır. Bunun yanında 1929 yılında dünya genelindeki ülkeleri ve toplumları etkisi altına alan ekonomik çöküşe sebep olan Büyük Ekonomik Buhran ile bu yıllarda meydana gelen dünya savaşların neden olduğu tahribatlar da önemli bir konumdadır. Hatta oluşan sorunlara yönelik önde yer alan Beveridge ile Keynes'in düşünsel projede ortaya konulan çıkış yolları sosyal devletin ortaya çıkması konusunda büyük bir destekte bulunmuştur (Şaylan, 2003:94-95). Sosyal devlet anlayışı 1929 yılındaki Büyük Ekonomik Buhran zamanında ABD ve birçok devlette olmak üzere işsizlik problemine yanıt bulabilmek ve ekonomik alanın ayarlanması bağlamında devletlere önemli bir sorumluluk düştüğü görüşü geniş bir uygulama sahası oluşturmuştur.

İkinci Dünya Savaşını takiben meydana getirdiği süreçte ekonomide tam istihdamın amaçlandığı bu nedenle de devletin piyasaya doğrudan müdahil olduğu, halkın mutluluk ve sosyal yaşam kalitelerinin ilk konumda olduğu ve bireylerin refah düzeylerini üst seviye tutmayı amaç edinen bir sistem olmuştur (Seyyar, 2002: 498). Birinci Dünya Savaşı ardından sosyal devlet içerikli maddeler birçok devletin anayasalarının içerisinde yer bulurken, İkinci Dünya Savaşının ardından sosyal devlet ibaresi hem ulusal hem de uluslararası politika ve çalışmalarda daha detaylı ve düzenli bir şekilde yer bulmuştur (Şaylan, 2003: 94-95).

Tarihsel süreç içerisinde sürekli değişim halinde olan sosyal devlet Pierson tarafından üç döneme ayrılarak sınıflandırılması yapılmıştır. 1880 ve 1914 tarihlerini içerisine alan ilk dönem sosyal devletin ortaya çıktığı periyottur. Sosyal güvenlik önlemlerinin alınması Birinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüştür (Pierson, 2001:103- 104). İkinci dönem 1915 ve 1975 tarihleri arasını kapsayan dönem, sosyal devletin büyüme çağı olarak isimlendirilmektedir, sistemde hüküm süren kapitalizmin sosyal devlet model ve şekilleriyle konum değiştirdiği dönemdir (Pierson, 2001:108- 113). Sosyal devletin büyüme dönemi olarak isimlendirdiği dönemi Pierson iki döneme ayırmıştır. Pierson, 1918–1940 yıllarını sosyal devletin "sağlamlaşma ve gelişme dönemi" olarak; 1945–1975 yıllarını sosyal devletin "altın çağı" olarak nitelendirmiştir. Bu zaman içerisinde halkın milli gelirden daha fazla pay alıp yararlanabilmesi için küresel ve geniş sosyal devlet fikri kabul görmüş, kaynakların çoğalması ile devletin refahı temin etme görevi daha baskın hale gelmiş, karma piyasa ve sosyal refah için anlaşma sağlanmış ve ekonomik büyüme ile tam istihdam birlikte yönetilmiştir (Pierson, 2001:112-113, 121-122). Başta Pierson ve birçok araştırmacının refah devletinin "altın çağı" olarak sınıflandırdığı 1945 ve 1975 tarihlerinde sosyal devlet kavramı, karma ekonomik piyasa sistemi ve sosyal refah kavramlarının da kullanımıyla gün geçtikçe daha da yaygın hale gelmiştir. Böylece piyasada ekonomik büyüme ve tam istidam yapısı oluşmuştur. Bu zaman süreçte sosyal devletin işlevi ve kurumsallaşmasıyla sosyal sigorta geniş alan bulmuş; kişilerin yaşam seviyelerini arttırmak hedefler arasına alınmaya başlanmıştır (Özdemir, 2007: 177-178). 1948 tarihinde ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde her bireyin sosyal güvenlikten yararlanma durumuna sahip olması gerektiği ve 1965 tarihinde uygulamaya konulan Avrupa Sosyal Şartı'nda sosyal hakların güvence altına alınması yaşanan değişimler açısından dikkate değerdir (Türkoğlu, 2013:277). Sosyal devlet anlayışının "gümüş çağa" dönüşümü, ülkelerin yaşadıkları ekonomik buhranlar ile gerçekleşmiştir.

1970 ve 1971 yılında Bretton Woods Sistemi'nin yıkılışı sonrasında 1973 ile 1979 yıllarında Birinci ve İkinci Petrol Krizleri meydana gelmiş ve bu sebeplerden dolayı dünya piyasası durgunlaşma sürecine girmiştir (Şaylan, 2003:120-123). Durgunlaşma dönemiyle birlikte ekonomide ve piyasalarda büyüme değerleri azalmaya başlamış; işsizliğin artmasıyla toplumda hayatlarını devam ettirmeye çalışan dezavantajlı gruplar kötü yaşam koşullarına maruz kalmıştır. Pierson'ın ele aldığı üçüncü dönem 1975 yılı sonrasıdır. Bu periyot içerisinde sosyal devlet yeniden karakterize edilmeye çalışılarak herkesin kabul gördüğü sosyal devlet sisteminde profesyonelleşme yok olmaya başlamıştır. 1975'ten önce başlayan sosyal devletin devamlılığı, karma ekonominin destek görmesi ve tam istihdam yapı içerisinde ekonomik büyümeyi devam ettirecek olan yapı bozulmuştur (Pıerson, 2001:154). Sosyal devlet kavramı, 1970'li yıllarda yaşanan petrol krizlerinin ardından piyasalarda bozulma ve dengesizliklerle değer kaybı yaşamış ve bu kötü durumun iyileştirilmesi için bazı değişimlerin yapılması gerekli hale gelmiştir. ABD ve İngiltere gibi gelişmiş devletlerde hız kazanan ve küreselleşme olgusunun da yarattığı ortamda hâkim olan neo-liberal piyasa yapısı, ekonomik buhranların da etkisiyle baskın olan ekonomik sistemin ülkelerin ekonomik ve sosyal çerçevede gücünü kırma çabaları neticesinde sosyal devlet kavramının sorgulanmasına yol açmıştır (Türkoğlu,2013:277). 1970'li yılların sonlarına gelindiğinde, devletlerin asli sorumluluğunu üstlenmeyi, ülke çatısı altında yaşayan vatandaşlarının ekonomik sorunlarına karşı koruyucu davranmayı, refahı gerçekleştirmeyi hedefleyen sosyal devlet yapısı tartışmaları başlamıştır. Gelir eşitsizliği ve adaletsizlik nedeniyle topluma yönelik politikalar artmıştır. Avrupa devletlerinde yaşanan petrol krizlerin sebebiyle sosyal devlet olmanın gereği olan sosyal yatırımların artması, ülkedeki büyümenin ters şekilde gerçekleşmesi, devletlerin üst düzey istihdam ve vergi uygulamalarından oluşan tartışmalar neticesinde, liberal uygulamalar ve küreselleşme etrafında devletin egemenliğinin ve özelleştirme meselesinin gündeme gelmesine olanak vermiştir. Neo-liberal uygulamalar etrafında başta güvenlik, sağlık ve eğitim olmak üzere birçok alan piyasaya açılırken, sosyal devlet uygulaması olan sosyal yardım ve hizmet konusu da değişime uğramıştır (Sallan Gül, 2004:80). Küreselleşme olgusunun arttığı ve yaygınlaştığı 1990'lı yıllarda ortaya çıkan asgari devlet kavramı, 2000 yılında yerini uluslararası ve ulus üstü kurum ve kuruluşların öncülüğünde düzenleyici devlet kavramına bırakmıştır. Zaman içerisinde özgürlük, ekonomi, adalet ve kamu yönetimi çerçevesinde önemli düzenlemeler yapılmıştır. Uygulanan düzenlemeler bazında kamu harcamalarında artışa neden olan sosyal harcamaların sınırlandırılması ve böylece küresel bir rekabet alanı yaratılması istenmektedir. Belirtilen dönemde ekonomik ve sosyal

haklar kısıtlanmış, gelir eşitsizliği ve adaletsizliği dikkat çekici noktalara ulaşmıştır (Yörük,2021:170).

3.1.2. Türkiye'de Sosyal Devlet

Sosyal devlet kavramını ve Türkiye'deki değişim sürecini ele alırken Türkiye'de meydana gelen sosyal, siyasi ve ekonomik olayları ve bunların görünmeyen tarafında etkin bir konuma sahip olan oyuncuları da incelemek gerekir. Bu doğrultuda Türkiye'de yaşanan olaylar kendi sınırlarının ve Avrupa'daki olayların etkisi altındadır (Koray, 2005: 132-133).

Osmanlı Devleti, ülkesinde yaşayan tüm vatandaşlarına hizmet sunan ve vatandaşlarının her yönden güvenlik ve refah içinde yaşamaları için gerekli koşulları oluşturan bir devlet ve yönetim anlayışına sahip olduğunu göz önünde bulundurarak, sosyal devletin yapması gereken sosyal güvenlik ve yardım faaliyetlerini yürütmüştür. Osmanlı Devleti'nde devlet hazinesi tarafından dini vazife olarak görülen fitre, sadaka, zekat gibi sosyal açıdan güvenlik ve yardım faaliyetleri mevcut vakıfların yanı sıra ahi ve lonca teşkilatlarının da desteğiyle sağlanmaktaydı. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında oluşturulan Askeri Tekaüt Sandığı ile öncelikli askerlere uygulanarak modern anlamda sosyal güvenlik sistemi başlatılmıştır. Daha sonra oluşturulan diğer sandıklar ile sosyal devlet hizmetleri açısından yasal bir nitelik yerleştirilmeye çalışılmıştır (Makal,1999: 97).

Sosyal devlet ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk kez 1961 Anayasası'nın 2. maddesinde yer alan "Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir" ifadesi ile anayasaya girmiştir. Daha sonra 1982 Anayasası'nda devletin sosyal bir hukuk devleti olduğu, bireylerin ve toplumun mutluluğunu, refahını ve huzurunu sağlamanın gerekli olduğu ve kısıtlamalar getiren sosyal, siyasi ve ekonomik engelleri ortadan kaldırarak bireyin her açıdan ilerlemesini sağlayacak ortam ve koşulların sağlanması gerektiği devletin esas görevi olarak görülmüştür. Anayasa'nın 65. maddesinde, devletin ekonomik ve sosyal çerçevede açıklanan sorumluluklarının, piyasada ekonomik istikrarın sağlanması ve mali kaynakların uygunluğu açısından kullanılacağı açıklanmıştır. Ancak 1961 ve 1982 Anayasalarında Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir devlet olduğu ve sosyal devlet sayılmanın şartı olan sorumluluk ve yükümlülükleri yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiştir (Kantarcı, 2003:78).

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1920-1945 yılları arasındaki kuruluş yılları, uzun yıllar süren savaşların yol açtığı sosyal ve ekonomik yıkımın onarılmaya çalışıldığı dönemi içermektedir. Özellikle savaşın yarattığı yıkıcı ortamı düzeltmeye yönelik politikalar yürütüldüğünden, sosyal devlet anlayışına göre hazırlanan anayasalarda temel düzenlemeler yapılmış ve dönem boyunca sosyal devlet açısından önemli bir gelişme görülmemiştir (Yörük, 20121:171). Dönem içeresinde emek ve işçi sorunlarına yönelik politikalar yürütülmüştür.

1945 ile 1980 yıllarında Türkiye başta olmak üzere tüm dünyada demokratik olaylar artmış ve çok partili hayata geçiş yapılmıştır. Bu dönemde meydana gelen sosyal, siyasi ve ekonomik değişimler, sosyal devlet açısından büyük gelişmelerin yaşanmasına olanak sağlamıştır (Yay,2014:156). 1945 tarihinde Çalışma Bakanlığı, iş kanunu kapsamında yürütülen faaliyetler ile iş hayatındaki durumları denetlenmek, düzenlemek ve sistemi geliştirmekle yetkilendirilmiştir. Daha sonra ekonomiyi ve piyasayı ayarlamak için İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulmuştur (Koray, 2005: 162). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, uluslararası ortamda meydana gelen değişimler neticesinde Türkiye, 1940'ların sonlarında İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin Bakanlar Kurulu'nda onaylanmasıyla, Dünya Sağlık Örgütü Anayasası 5062 sayılı kanunla onaylanmış ve Dünya Sağlık Örgütü'ne üye olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler ışığında Türkiye sosyal devlet modeli konusunda önemli adımlar atmış ve uluslararası üyelik ve antlaşmalar neticesinde Türkiye sorumluluk almıştır. 1961 Anayasası ile sosyal devlet ilkesi ilk kez anayasaya alınmış ve anayasanın teminatına girmiştir. 1961 Anayasası'nın sosyal devlet içeriğiyle sosyal yardımlar da kendine yer bulmuş ancak sosyal yardım faaliyetleri devletin sunduğu hizmet olarak değil sadece bir yasal düzenleme olarak yer almıştır (Yay, 2014:157). 1970'li yıllarda küresel ölçekte etkisi olan Bretton Woods Sistemi dağılmış, petrol krizleri yaşanmış ve bu olaylar sonucunda ekonomik kriz kavramı gündeme gelerek sosyal devlet kavramının gözden geçirilmesine neden olmuştur. Küresel çerçevede yaşanan bu olaylar sonucunda Türkiye'de sosyal devlet kavramı ve yürütülen sosyal politika uygulamaları olumsuz yönde etkilenmiştir.

Türkiye'de yasal çalışmalar sonucunda oluşturulan anayasaların çoğunda sosyal devlet anlayışına ait bir çok ibare göze çarpmaktadır. Bu ibarelerden ilki, 1924 Anayasasında maddi tazminat talep edilmeden eğitim ve öğretimin verilmesi gerektiğidir. 1926 yılında yasallaşan Borçlar Kanunu ve Medeni Kanun içerisinde iş güvenliği ile ilgili

maddeler yer almış ve sosyal devlet anayasal olarak ilk kez 1961 Anayasasında yer bularak devletin sorumluğu altında hak ve ödevlerin kapsamında kalmıştır (Kantarcı, 2003: 76).

1980'lerde küresel çerçevede neo-liberal politikaların özelleştirme, piyasada serbestleşme ve sosyal devlet anlayışının gerilemeye başlamasıyla birlikte Türkiye'de bu ortamın etkisini hissetmiştir. 24 Ocak kararlarıyla alınan iktisadi kararlarla Türkiye'de sosyal devlet ters yöne gitmiş ve dönemin hükümetleri tarafından uygulanan neo-liberal politikalar işçilerin çalışma hayatını zorlaştırmıştır. İlk kez 1961 Anayasası'nda yer alan sosyal devlet ilkesi 1982 Anayasası'nda da yer almıştır (Aktan, 2003a: 158).

1990'lı yıllarda yaşanan sosyal, ekonomik ve siyasi sorunlar etrafında hükümetler sosyal devlet çizgisinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Türkiye'de bu tarihlerde ve özellikle 2000'li yıllarda sosyal devlet anlayışı etrafında sosyal yardımlar ön plana çıkmış ve sosyal politikalar geri planda kalmıştır (Yay, 2014:158).

3.2. Sosyal Politika Kavramı ve Gelişimi

Sosyal politika anlayışı tarihsel süreç içerisinde önemli anlaşmazlıklara neden olmuştur. Sosyal politika kavramı ele alınırken siyaset bilimi veya sosyoloji gibi hangi bilim dalını incelememiz gerektiği ve sosyal politika konusunun bir devlet politikası mı yoksa genel bir siyaset olarak mı uygulanması konusundaki anlaşmazlıkları gündeme getirmektedir. Bu ve benzeri tartışmalar sosyal politikanın ortaya çıktığı ilk günden itibaren gündemdedir. Sosyal politika kavramı hakkındaki tartışmalar ve anlaşmazlıklar çerçevesinde tek bir tanımlama kabul görmese de bu konuda genel bir uzlaşma hakimdir (Kaya ve Aysan,2008:225). Sosyal politika anlayışının çerçevesini ve sınırlarını belirlemede güçlüklerle karşılaşılmaktadır. Sosyal politikanın tanımındaki farklılıklar, çerçeveleme ve sınırlama noktasında güçlük yaratmaktadır (Ersöz, 2005: 760). Sosyal politika tanımlarında bazen devlet olarak geniş bir yelpazede sosyal durum ve olanaklara müdahale etme şeklinde, bazen de yalnızca iş ve çalışma bağlantısı açısından incelenmektedir. Bazı araştırmacılar sosyal politikada yalnızca çalışanları dahil ederken, diğerleri toplumdaki dezavantajlı grubu konu içine almaktadır(Çelik, 2014:4).

Kelime anlamı olarak bakıldığında sosyal politika, Latince "socius" ve "politika" terimlerinden oluşmaktadır. Anlam olarak socius arkadaş, dost olarak, politika ise belirtilen hedefe yönelik tüm önlemlere karşılık gelmektedir. Socius ve politika kelimelerinin

birleşmesinden oluşan sosyal politika kavramını, devletin sosyal ideallere ve hedeflere ulaşmak için uygulamaya koyduğu plan ve eylemlerin toplamı olarak görebiliriz. Bu anlamda sosyal politikayı genel çerçevede açıklamak istersek; devletin, vatandaşlarının ülkesindeki refahını ve mutluluğunu sağlamak için vatandaşlarının istihdamı, güvenliği, eğitimi, barınması ve sağlığı konusunda yürüttüğü hizmetlerin toplamını şeklinde açıklanabilir (Bedir ve Bülbül, 2018:3)

İlk başlarda ekonomi politikası ve piyasa ilişkisinin bir ürünü olarak ele alınan, ancak giderek kendine özel bir alan oluşturan sosyal politika kavramı, çeşitliliği ile daha fazla vurgulanarak tanımlanmaktadır (Yılmaztürk ve Güler, 2017:5). Sosyal politika kavramına baktığımızda sosyal içerikli uygulama ve hizmetleri kapsayan bir bilim olduğunu söyleyebiliriz. Bu noktada devletin ülke ile toplumsal düzen için uygulayacağı politikalar çerçevesinde hizmet alanına giren faaliyetler sosyal politika anlayışının konusunu oluşturmaktadır. Sosyal politika anlayışı, bir bilim dalı olarak toplum ve ülke için gerekli kamusal uygulamaları esas alarak oldukça geniş bir faaliyet ve çalışma ortamı oluşturmaktadır (Altan, 2009:1). Sosyal politikanın tanımı, devletin mevcut sosyal ve ekonomik koşulları içinde ekonomik, kültürel ve sosyal yaşam olanaklarını artırmak ve yapılandırmak için ulusal düzeyde oluşturulan tüm tedbirler olarak kabul edilmektedir (Koray ve Topçuoğlu, 1995: 5). Falkner'e göre sosyal politika, belirlenen amaçlara ulaşma kapasite ve gücüne sahip olmayan ekonomik yapının faaliyet alanındaki mevcut kusurları onararak veya faaliyetlerini değiştirerek yenilerinin oluşturulması olarak tanımlanmaktadır (Falkner, 2009: 276).

Sosyal politika anlayışı, toplum içerisinde var olan tek başlarına hayatlarını sürdürecek güçte olmayan yaşlılar, hastalar, yoksullar, çocuklar, engelliler ve kadınlar gibi kişi veya grupların destek ve yardımdan yararlanmasını sağlayan bir vasıtadır. Uygulanan veya uygulanması planlanan politikanın sosyal politika içeresinde kabul edilebilmesi için bazı özellikler sahip olması gerekmektedir. Bu özelikler şunlardır: bu politikalar bireylerin refah seviyelerini artırmalı, gelirin yeniden dağılımı noktasında toplumdaki dezavantajlı grupları kapsamalı ve ekonomik hedefler dışında ekonomik olmayan hedefleri de içermelidir (Titmuss, 1974: 29; akt. Ersöz, 2005: 762). Zaman içerisinde sosyal evrim ve ilerlemenin yanı sıra var olan sorunların dışında sosyal politikanın anlatımı, niteliği, içeriği ve hedeflerin de değişim ve gelişmeler yaşanmış, günümüz şartlarına bağlı olarak daha farklı ve gerekli güncel sorunların ortaya çıkması söz konusu olmuştur. Sosyal politikanın

ilk döneminde temel amaç işçi haklarını ve iş yaşamını gözetmek iken, günümüzde toplum içerisinde yer alan kadınlar, çocuklar, yaşlılar, hastalar, yoksullar, işsizler, engelliler gibi yardıma ihtiyaç duyan grupların haklarını ve çıkarlarını gözetmek, saptamak ve yükseltmek sosyal politikanın amaçları içerisinde yer almaktadır(Seyyar, 2008:31). Sosyal politikanın amaçları içeresinde yer alan toplumdaki sosyal barışı tesis etmek ülkedeki bütün bireyleri birbirinden ayırmak değil, tüm toplumu bir araya getirmek olarak açıklanabilir (Şenkal, 2007: 46). Toplumda etkin ve devamlı sosyal barışın sağlanması, toplumdaki sosyal problemleri azaltacak ve ekonomik çerçevede oluşacak zararlara karşı duvar oluşturacak bunun sonucunda sosyal ve ekonomik büyüme için gerekli zemin oluşturulacaktır. Sosyal politikanın amaçlarından biri de toplumdaki her bireyin bir başkasına bağımlı olmadan hayatını devam ettirmesi, bireylerin sosyal hizmet uygulamalarına erişimde eşit fırsatlarla donatılması ve bireysel olarak kendilerini yetiştirme olanağına sahip olmaları olarak açıklanabilir. Sosyal politikanın amaçları arasındaki sosyal refahın oluşturulması ve yükseltilmesi önemli bir konuma sahiptir. Ülkedeki sosyal yardım ve hizmetlerin oranının arttırılması ile toplumun sosyal refahının sağlanması amaçlanmaktadır. Toplumdaki sosyal refahın sağlanması sonucunda buna paralel bir şekilde sosyal harcamalarda artış ve bireylerin sosyal refah düzeyine ulaşması kendiliğinden gerçekleşecektir (Şenkal, 2007: 48).

Sosyal politikanın bir aracı olarak kullanılan hukuk kurallarının, hukuk kuralları çerçevesinde sosyal politikanın hizmet alanı oluşturma ve sosyal politikanın uygulamaya etkisi kapsamında önemli bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal politikanın hizmet kapsamı ve etkinliği yasama organı yoluyla yapılan hukuki ve yasal düzenlemelerle işlevsellik kazanmaktadır (Altan, 2009: 10). Sosyal politikaların kamusal niteliği bakımından devletin kanunlar ile yaptığı düzenlemeler topluma hak kazandırma niteliğindedir. Belirtilen haklar ile bireyler toplumda ve çalışma ortamında devletten ve işverenden yasal ve hukuki taleplerde bulunma hakkına sahip olabilmektedir (Talas, 1997: 55).

Sosyal politika kendine özgü bilim dalı olarak sosyal bilimlerdeki felsefe, ekonomi, siyaset gibi diğer bilim dalları ile etkileşim ve değişim halindedir. Sosyal bilimlerdeki diğer bilim dallarının uyguladığı ve geliştirdiği anlayıştan yararlanarak sosyal politika bilim dallarının aralıklarında bir ortam oluşturmaktadır (Alcock, 2008: 15). Blakemore ve Edwin, sosyal politikayı disiplinler arası ortamda diğer bilim dalları ile ilişkisini

açıklayarak ortaya koymuştur. Antropoloji temel olarak aile, akrabalık, aile üyeleri ve yaşam tarzlarına odaklanmaktadır. Sosyal politikanın uygulama alanı içerisinde olan sosyal güvenlik konusunda ailelerin ve bireylerin hayatlarında meydana gelecek sosyal tehlikeleri göz önünde bulundurarak hareket etmesi nedeniyle antropoloji ile ilişki içerisindedir. Coğrafya da sosyal politika faaliyetlerinin dağılımı ve bireylere ulaşmasını ele almaktadır Ekonominin sosyal politika ile ilişkisi gerçekleştirilen hizmetlerin maliyet analizi ve topluma olan yararının değerlendirilmesi sağlamaktadır Felsefe ile olan ilişkisi uygulanacak politikanın yerine diğer bir politikanın neden uygulamaya alındığıdır. Ayrıca toplumda belirli bir grubun sosyal güvenlik faaliyetlerinden neden yararlandığı ve olayın iç yapısı gibi sorularla etik sorunlara odaklanmaktadır. Siyaset bilim dalı liberal, demokrat, muhafazakâr ve milliyetçi görüşteki partilerin sosyal politikalara olan değeri veya sosyal politikaların siyaset üzerindeki etkisi ile ilgilenmektedir. Psikoloji ile ilişkisi, sosyal politika açısından ana tema olan bireylerin sosyal politikaya olan tavırlarıdır. Ayrıca psikoloji ile bireylerin gereksinimleri doğrultusunda toplumsal olarak ihtiyaçlarının saptanmasına olanak vermektedir Sosyal politikanın sosyoloji ile ilişkisinde refah yapısı üzerinden toplumdaki farklı grupların birbirleriyle olan ilişkilerinde önemli yere sahip olan değer, norm ve toplumsal baskının değerlendirilip ortaya çıkmasını sağlamaktır. Blakemore ve Edwin'e göre sosyal politikanın amaç ve boyutunu ele alarak uygulanan politikalar, ülkelerin ulaşmak istedikleri ideal ve hedeflere uyumludur. Bu noktadan bakıldığında sosyal politikalar, bireylerin refah seviyelerini arttırmayı ve bireylerin eğitim, sağlık, güvenlik, yeme, içme gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasına zemin hazırlamayı amaçlamaktadır (Blakemore ve Edwin, 2007: 3-4-5).

Açıklamalar doğrultusunda, sosyal politika temelinde, çalıştıkları işten aldıkları maaştan başka teminatları ve serbest şekilde çalışma imkânları olmayan, ekonomik anlamda yetersiz kimselerin ve özel bir şekilde desteklenme ihtiyacı gereken toplumdaki bu gibi grupların kapsamlı bir şekilde desteklenmeleri için gereken kamusal uygulamaları anlatmaktadır. Aynı zamanda sosyal politikaların boyutunu da açıkça oluşturmaktadır. Sosyal politika ile ilgili yapılan açıklamalar çerçevesinde, sosyal politika uygulamaları ile işaret edilen bu bireylerin, grupların ve sınıfların içerisine dahil edilecekleri ve hangi sebeplerle desteklenecekleri konusunda aydınlatmaktadır (Altan, 2009: 5).

Siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerin yaşandığı bir dönemde devlet, sosyal adalet, refah, hizmet, yardım ve gelir dağılımı gibi birçok alanda sosyal politika

uygulamalarını üstlenmek zorunda kalmıştır. Devletin geçmişten günümüze ortaya çıkışının temel amacı, toplumdaki güvenliği, huzuru ve düzeni sağlamak iken, yaşadığımız yüzyılda devletin varlığının en temel işlevlerinden biri bireylerin refah seviyesini korumak ve ekonomik düzenlemelerde bulunmaktır (Aysan, 2006: 69-70). Yerel yönetimlerde sosyal politika ile ilgili düzenleme ve yasa oluşturma izni bulunmazken bu yetki merkezi yönetimde bulunmaktadır. Sosyal politika uygulamaları doğrultusunda merkezi yönetimler tarafından çıkarılan kanun ve yönetmelikler doğrultusunda yerel yönetimler sosyal politikaya uygun olarak görevlerini yerine getirirler. Merkezi yönetimce sosyal politika hizmeti, toplum geneline etki eden işsizlik, enflasyon, ekonomik büyüme, ithalat, ihracat gibi makroekonomik politikalar ve bu politikaların hizmete geçirilmesi için gerekli bağlantı ve projeden oluşmaktadır (Seyyar, 2008: 32). Toplumsal içeriğe sahip sosyal politikalar, esas olarak devlet bütçesinden sağlanan mali destek ile politikaların hizmete geçirilmesi sağlanmaktadır. Bu doğrultuda yürütülen sosyal politikaların büyüme seviyesi devlet bütçesinin sahip olduğu boyut ve sosyal içerikli hizmetlere bütçeden ne kadar pay ayrıldığı ile paraleldir. Sosyal politikalar için devlet bütçesi haricinde sosyal sigorta kaynakları ve bu kaynakların yönetiminden elde edilen gelirler,, harçlar, özel vergiler, uluslararası kuruluşlardan sağlanan destekler ve yerel yönetimlerin bütçeleri sosyal politikanın diğer gelir araçları arasında sayılmaktadır (Altan, 2009:11).

Sosyal politika anlayışı içerisinde yer alacak olan sosyal sağlık, sosyal olanak, eğitim, sosyal yardım, mesken, sosyal hizmet gibi konularda yerel problemleri kapsayan noktaların belirlenmesinde ve bu problemlere çözüm üretilmesi aşamasında yerel yönetim olarak vatandaşla daha yakın temasta olan belediyeler merkezi yönetimlere göre daha etkilidir. Lakin yerel yönetim organı olan belediyelerin sosyal politika ile hizmetlerini faaliyete geçirme aşamasında daha çok belediyenin sahip olduğu bütçe büyüklüğüne ve önemli bir etken olan merkezi yönetimin refah sosyal devlet anlayışına olan bakış açısı önemlidir (Ersöz, 2005:760). Yerel düzeyde sosyal politika faaliyetleri yerel yönetimlerin sahip oldukları olanaklara, kapasitelerine ve yeteneklerine bağlı olarak farklılık ve hizmet türlerinde fazlalık oluşturmaktadır. İlk olarak kentleşme uygulamaları, yardıma ve bakıma muhtaç grupları gözetmek, temel ve belirli tehlikelere karşı önlemler, devamlı kalkınma, sağlık, çevre, adaletli gelir dağılımı ve istidam gibi konuları sıralayabiliriz (Seyyar, 2008: 32).

Merkezi ve yerel yönetimler düzeyinde sosyal politikanın geliştirilmesinde İngiltere'de yasallaştırılan Yoksulluk Yasa'sı etkili ve önemli hale gelmiş ve sosyal politikanın gelişimine temel oluşturmuştur. Avrupa'da orta çağda var olan savaş, kıtlık, salgın hastalıkların sebebiyle bakıma ve yardıma ihtiyaç duyan bireylerin oranının giderek yükselmesi İngiltere'de yasal bir düzenleme ve tedbir almaları zorunlu hale gelmiştir. Bu olayların sonucunda İngiltere'de 1300 ve 1800 tarihleri arasında birçok yasal politika yürürlüğe konmuştur. Bu politikalar içerisinde en önemli yere sahip olan 1601 tarihinde Kraliçe Elizabeth tarafından uygulanmaya konulan Yoksulluk Yasa'sı ve uygulanan politikanın ana maddeleri Amerika'daki kolonilerde örnek teşkil edilerek buradaki kolonilerde kullanılmıştır. İngiltere ve Amerika'da uygulanan Yoksulluk Yasaları, devletin olaya müdahil olduğu, hizmet ve sorumluluk aldığı sistemi başlatmıştır. Merkezi yönetimden başlayan uygulamanın yerel yönetimler tarafından takip edilerek uygulanma noktası oluşturulmuş ve sosyal politika sağlam bir temele oturtulmuştur (Ersöz,2011,765).

Sosyal politika kavramı esnektir ve kişiden kişiye göre değişir.. Literatürde sosyal politika kavramının ve uygulama alanındaki etkinliğinin Avrupa'da meydana gelen Sanayi Devrimi sonucunda ortaya çıktığı düşünülmektedir. Sosyal politika kavram olarak ilk kez Almanya'da 19. yüzyıl içeresinde Profesör Wilhelm Heinrich Riehl tarafından bahsedilmiş ve 1873 yılında oluşturulan Alman Sosyal Siyaset Derneği ile birlikte doktrin ve bilimsel olarak daha yaygın bir şekilde literatür içerisinde yer almıştır (Aygen, 2014:177). Sosyal politika kavramının ortaya çıkmasına, emek gücü çalışıp bunun bedeli olarak da ücret alarak yaşamların devam ettiren işçi sınıfını oluşturan, toplumsal yaşamda kapsamlı yeniliklere neden olan ve özellikle oluşan işçi sınıfının çalışma olanaklarında değişime ortam hazırlayan Sanayi Devrimi sebep olmuştur (Talas, 1997: 51 – 52). Bu ortamda sosyal politikanın temel çıkış noktası işçi sınıfı merkezli uygulamalar ile başlamıştır. Sanayi Devrimi döneminde faaliyet gösteren iktisat politikaları neticesinde işçi sınıfı zor koşullarda çalışma ve hayat şartları altında kalmıştır. Bu koşullar içeresinde işçi ücretleri alt seviyelerde kalmış, işveren ve işçi arasında var olan çalışma ilişkisi bozulmuş, kadın ve çocuklar fabrikalarda ağır şartlarda çalıştırılmıştır. Kötü çalışma koşulları ve bozulan ilişkiler neticesinde toplumsal denge ve sosyal düzen kötüleşmiştir. Böyle bir çalışma ortamında ve sosyal çerçevede sosyal politikanın altyapısı oluşturulmaya çalışılmıştır (Koray, 1995: 4). 19. yüzyılın son yıllarında batıda sanayileşmiş devletlerde işçi ve işveren grup arasında derinleşen sorunlardan dolayı sosyal politika daha fazla işçi sınıfının içinde bulunduğu durumu düzeltmek amacıyla bu alan etrafında hareket etmiştir. Zaman

içeresinde Sanayi Devriminin kendine daha çok alan bulmasıyla kapitalist ekonomik ve sosyal sistem içeresinde oluşan farklı problemleri içermesi, sosyal politikanın yayılmasına ve toplum içerisindeki çoğu sınıfları da içine almasına nenden olmuştur (Yılmaztürk ve Güler, 2017:8). Ülkelerin çalışma hayatına el atarak işçilerin, iş hayatının ve toplumsal sistemin bir düzen içinde devam etmesi için uygulamalar ve kanunlar meydana getirmesi kaçınılmaz bir durum olmuştur. Bu ortamda çalışma yaşamı ile çalışma ilişkilerini düzenlemek ve işçilerin zor şartlarda çalışmasını engellemek için devletler sosyal politika alanındaki ilk çalışmaları meydana gelmeye başlamıştır. Bu anlamda 1802 yılında İngiltere'de dokuma sanayinde çalışan çocuk işçileri günlük çalışma saatleri 12 saati aşmayan ilk sosyal politika çalışması olarak görebiliriz. (Talas, 1997: 264).

19. Yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın ilk yıllarından başlayarak dünyanın büyük düzeyini etkisi altına alan ekonomik krizler ve dünya savaşları, sosyal politikaları hem uluslararası düzeyde hem de ulusal düzeyde etkisi altına almıştır. Refah devlet anlayışının ve faaliyetlerinin 20. yüzyılın ilk yarısından sonra önem kazanmasıyla sosyal politika anlayışı yalnızca işçilerin sorunlarına dikkat etmekten ziyade tüm bireylerin sorunlarına ve haklarına dikkat edilmesi gerektiği görüşü ile bir genişleme yaşamıştır. Yaşanan değişim ile birlikte sosyal politika yoksulluk sorunu ve yoksulluk ile mücadele, işsizlik, gelir dağılımı, istihdam, ücret ve toplum içerisinde ekonomik açıdan kendine yetemeyen ve gözetim altında tutulması gereken engelliler, çocuklar, yaşlılar ve kadınlar gibi birçok sınıf sosyal politikanın konusu ve çalışma alanı içerisine girmiştir (Tezgel, 2013: 10). Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1919 tarihinde meydana gelmesi sosyal politika anlayışının uluslararası arena da yapılaşması ve temellerini oturtması anlamında bir zemin oluştururken, 1929 yılındaki Büyük Ekonomik Buhran neticesiyle zaten problemli bir dönem yaşayan klasik liberal anlayışa bir darbe vurarak kamusal uygulamaların yükselmesine neden olmuştur. Bundan dolayı sosyal politika yaşanan gelişmeler neticesinde artık sosyal devlet anlayışının önemli bir parçası durumuna gelmiştir. Sanayileşmenin etkisiyle kentleşmenin giderek büyümesi, yerel yönetim birimlerini politika ve uygulamada sosyal politika alanında işlevsel bir konuma çekmiştir. Fabrikalaşmanın ve endüstrinin bu noktaya gelmeden önceki dönemlerde yardımsever bireyler, gönüllü kurumlar, dini kuruluşlar tarafından çözülmeye çalışılan sağlık, gıda, eğitim ve barınma gibi problemler artık şehirleşme ile nüfusun artarak çoğalması sebebiyle sorunlar sadece bu kuruluşlar ile netice alınamayacağı seviyelere gelmiştir. Gelinen bu

noktada yerel yönetim birimleri yerine getirmesi gereken ana hizmetleri ile beraber sosyal politika fonksiyonlarını da yerine getirmek durumunda kalmıştır (Yüksel, 2007: 279).

3.2.1. Dar Anlamda Sosyal Politika

Sosyal politika kavramı dar anlamıyla sanayileşme ile beraber yola çıkarak bütün dikkatini, sadece toplumdaki iki grup arasındaki ilişkiyi düzenlemeye çevirmiştir. Toplumdaki bu iki grubun, sanayileşmeden büyük ölçüde yararlanan ve ekonomide sermaye gücünü elinde tutan işveren sınıfı ile tek geçim kaynağı olan emekle yaşamını sürdürmeye çalışan işçi sınıfı olarak söyleyebiliriz (Ersöz, 2020:9). Sanayi Devriminin sonrasında ortaya çıkan zor ve ağır çalışma şartları ortamında, bunun yanında da sermaye ve emek arasındaki çatışma ile birlikte sistemde var olan kapitalist anlayışın devam etmesi için önüne geçilmesi gereken problemler vardı. Bu nedenlerle dar anlamda sosyal politika, içerik olarak işçi ve işverenden oluşan sadece çalışma ilişkilerinden doğan problemleri inceleyen, hedefi de faaliyete alacağı politikalarla var olan, düzenin aksamadan işlerliğini sağlayıp hukuki sistemin çalışmasına destek veren sınırlı bir çerçeveden oluşmaktadır (Tuna ve Yalçıntaş, 1997: 30). Dar anlamda sosyal politika, işçi sınıfının ve işçilerin çalışma yaşamında önlerine çıkan ana problemleri ışığında kısıtlı hedefi ve dar çerçeveli siyaset biçiminde görülmektedir. Sosyal politika bu kavrayış biçiminde endüstrileşen devletlere mahsus bir siyaset şeklinde meydana gelmektedir. İşçi sınıfı ile işveren sınıfının sahip olduğu emek ve sermaye değerinin birbiri karşısında anlaşmazlığı en aza indirmeyi amaçlamaktadır (Koray, 2005: 24 - 25).

Bazı çalışmacılar ve araştırmacılar, Sanayi Devrimi'nin başlattığı dönüşümde meydana gelen işçi problemleriyle ön plana çıkan sosyal politika kavramını, toplumdaki gruplar arasındaki çatışmayı, savaşı, ikilikleri ve eşitsizliği çözme ve sınıflar arasındaki birliktelik ile beraber yaşamayı gösterecek bir yöntem olarak açıklamıştır. Sosyal politikanın dar anlamdaki açıklaması noktasında emek faktörünün gözetilmesine, sanayi ile üretimden doğan ilişkilerin adaletli bir şekilde yapılsallaşmasına ve toplumdaki sınıfların içerisinde bulunduğu sosyal ve ekonomik tansiyonun düşürülmesi yolunda önlemler ortaya koymuştur (Seyyar, 2008: 31). Sosyal politikaya dar bir açıdan bakarsak toplum içerisinde yer alan sosyal bir uyum içinde olması gereken sınıfların davranışları, birbirleriyle olan ilişkileri, mücadeleleri ve uyuşmazlıkları içerisinde hukuki sisteme ve devlete zarar

gelmeden devam etmesini sağlayacak politikaları kapsayan görüş birliği olarak açıklanabilir (Talas, 1997: 52).

Sosyal politikaya dar anlamdan iki açıdan da bakabiliriz. Birincisi, ekonomik açıdan başkalarına ya da başkasına bağlı ve yetersiz durumdaki bireyleri güç ve servet karşısında kollamak, kullanılmalarını engellemek amacıyla devletin olaylara müdahil olmasıyla sınıfların içerisinde bulunduğu dengesizlik ve uyuşmazlık karşısında önlemler almasıdır. İkinci olarak da istismar ve aşırı sömürünün önlenmesi, doğrudan devletin müdahale etmesi yoluyla tedbir alınması, sınıflar içerisindeki eşitlik ve adaletin devam etmesi yolunda bireylere verilen hak ve özgürlüklere öncelikle olarak devletin uyması ve hiç kimsenin çiğnemesine olanak vermemesidir (Ersöz, 2020:9). Endüstrileşme ile burjuvazi sınıfının yani sermayeyi elinde tutan işveren sınıfının gücünü yükseltmek amacı ve bu ortam içerisinde işçi sınıfının zor ve kötü çalışma hayatına karşı haykırışı, devletlerin öncelikli olacak şekilde bu çerçevede sosyal politika geliştirmesini zorunlu hale getirmiştir. Sosyal politikanın öncelikli olarak faaliyet alanını zor ve kötü çalışma koşulları doğrultusunda, işçi sınıfı içerisinde çocuk ve kadınların daha fazla sömürülmesi, toplumdaki iktidar mücadelesi, sosyal politikanın zayıf halkası içerinde yer alanları ve bu şartları katlanamayacak konumdakilerin korunması ve desteklenmesi gereken sınıfları içermesine sebebiyet vermiştir (Bedir ve Bülbül, 2018:4).

Dar çerçeve açısından sosyal politikanın;

- Sermayeci ve kapital toplum sistemini ve ekonomik yapıyı temele koymak,
- Sistem içerisindeki emek ve sermaye, yani işçi ile işveren arasında var olan ilişkilerden ve çatışmalardan ilerlemek,
- Sanayileşmenin yol açtığı toplumsal sorunlara çözüm bulmak ve özellikle işçi sınıfını bu sorunlara karşı korumak, Sosyal ve ekonomik sistemi olağan şekilde devam ettirme hedefi vardır.

3.2.2. Geniş Anlamda Sosyal Politika

Sosyal politika kavramının bir bilim biçiminde şekillenmesinde önemli bir gerçekliğe sahip olan Sanayi Devrimi, ancak sosyal politikanın dar anlamda açıklanmasına yol açacaktır. Sosyal politikanın dar tanımıyla günümüzün toplumsal sorunlarına alan yaratmak yeterli değildir. Toplumda bireylerin birlikte yaşamlarını sürdürmeleri sonucunda

toplumsal sorunlar karşısında bir çıkış yolu aramaya itmiştir. Sanayi Devrimi'nin yarattığı çalışma hayatı ile kapitalist sistemin getirdiği ilişkiler, piyasanın devam etmesini daha da zorunlu hale getirmiştir. Bunlardan dolayı sosyal politika kavramı, ülke ve toplumun refahını artıracak politikaların oluşturulması gerekliliğinde bir bilim olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal politikanın Sanayi Devrimi'nin etkisiyle literatüre girdiği düşünülse de kaynağı insanlık tarihi kadar derindir (Şenkal, 2007: 28). Geniş anlamda sosyal politika, sanayileşme ile çerçevelenemeyecek kadar uzun bir süreçtir ve ortaya çıkışı, tarihte devletin kuruluş amacına çok benzer. Bu noktada tarihteki ilk devletlerin doğuşundan günümüze devlet olmanın birincil misyonu olan toplumla ilgili bireylerin maddi ve manevi bütünlüğünü sağlayacak politikaların yürütülmesi gerekliliği paralellik göstermiştir. (Kaya ve Aysan,2008:227).

19. yüzyılda sosyal politika anlayışı çalışma hayatında ve ekonomide emeğin ve sermayenin oluşturduğu sınıflar arasındaki problemlerin çözümlenmesine dair tedbirler şeklinde ortaya çıkmış olsa da günümüzde toplumun farklı parçalarına ve toplumsal problemlerine doğru evrilmiş, tüm insanların yaşam şartlarını düzeltmeyi ve sosyal büyümeyi hedefleyen vatandaşlık şekline doğru yol almıştır. Sosyal politika anlayışının, sosyal adalet ve eşitliği tüm bireylere dağıtan bir misyon ve işleve dönüşmesi, ekonomik ve sosyal haklar gibi tüm hakların yasal bir zemine oturtulmasıyla oluşan vatandaşlık biçiminin uygulanmasıyla ilgili hale gelmiştir. (Ersöz,2020:11). Meydana gelen dünya savaşları ve büyük ekonomik krizlerin içerisinde 20. yüzyılda sosyal ve toplumsal çerçevede değişimlerin oluşması kaçınılmaz bir durum olmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası sosyal problemleri kapsayan çalışmaların ve uygulamaların çoğalması, sosyal politikanın ekonomik ve sosyal haklar ile özgürlükleri bireylerin tamamına dağıtma gayesinde çalışma alanının ve konusunun genişlenmesine neden olmuştur. Böylelikle geniş anlamda sosyal politika toplum içerisindeki farklı sınıflara ve problemlere doğru yol alan sosyal eşitlik, adalet ve vatandaşlık politikasıyla birleşen bir anlayış biçimine dönüşmüştür (Koray, 2005: 26 - 28).

Geniş anlamda sosyal politika tolumda var olan başkasının hesabına ve otoritesi altında çalışanlar, ekonomik açıdan zayıf ve kişisel bakımdan yardım, koruma ve destek ihtiyacı içerisinde olan kimselerin ve sınıfların karşı karşıya kaldıkları veya kalabilecekleri sorunlar ve tehlikeler açısından her yönden gözetilmeleri amaçlı kamusal faaliyetleri içeren bir bilim dalı olarak açıklanabilir (Altan, 2009: 4). Başka bir açıdan bakıldığında, sosyal

politika geniş anlamda siyasi ve toplumsal yaşam konusuna odaklanıldığında, liberal devlet sistemine ve bu sistemi başkalaştırma arzusundaki faaliyetlere, eşit oy hakkı ve demokrasi tabanlı yönetimlere bağlı sosyal içerikli bilim dalı açıklaması ortaya çıkabilmektedir (Koray, 2008: 36-37). Geniş anlamda sosyal politika ülkelerin yalnızca sanayileşme süreciyle başlayan iş hayatı ve ilişkilerinden doğan problemlere yönelik olmayıp toplumun genelini kapsayan sosyal, ekonomik, kültürel bütün problemleri içeren faaliyetleri, çalışmaları ve uygulamalar üzerinden hareket etmektedir.

Sosyal politika geniş anlamında toplum içerisinde menfaatleri birbiri ile zıt düşen emek gücünü elinde bulunduran işçi sınıfı ile sermaye gücüne sahip işveren sınıfı arasında barış ortamını temin etmekten daha çok toplum genelinde düzeni bozacak ve çatışmaya neden olacak bütün etkenler üzerinde durmaktadır. Toplum içerisindeki sosyal barışın temin edilmesi ve refah seviyesinin yükseltilmesi yolunda piyasa sisteminde bulunan gruplar arasında meydana gelmesi muhtemel oransızlık ve haksızlıklara karşı alınacak tedbirleri kapsamaktadır. Geniş anlamı çerçevesinde sosyal politika incelendiğinde toplum içerisindeki sosyal grupların bir düzen ve uzlaşma içerisinde olağan yaşamını devam ettirmesi hedeflenmektedir. Sosyal birlikteliği bozma tutumu ve davranışı içerisinde yer alan karşıtlıkların, gerilimin ve uyuşmazlıkların barışçıl yöntemlerle ve toplumdaki birbirinden farklı sınıfların ortak bir uzlaşıda bir araya gelebilecekleri çözüm yöntemleri uygulamaktadır (Ersöz,2020:11).

Sosyal politikaya geniş bir kapsamdan bakarsak işsizlik, yoksulluk, gelir dağılımı, sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, refah seviyesi, adalet, güvenlik gibi konular başta olmak üzere toplumun tamamını etkileyecek şekilde sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönde büyümesini sağlayacak biçimde birçok hususu kapsamına almaktadır. Sosyal devletlin bütüncül ve ayrılmaz bir parçası olarak sosyal politika kavramı toplumda meydana gelen bir çok sosyal, siyasi ve ekonomik problemleri bertaraf etmeyi ve sosyal eşitlik ve adalet adına ülke refahını yükseltmeyi, gözetmeyi ve genişletmeyi hedefleri içerisine koyan kamu içerikli ayarlayıcı ve canlandırıcı önemlerin hepsidir (Seyyar, 2008:31-32).

3.2.3. Türkiye'de Sosyal Politika

3.2.3.1. Tanzimat ve Meşrutiyet Öncesi

Osmanlı Devleti'nde ve toplumunda sosyal gözetim ihtiyacı, hayatlarını küçük yerleşim birimlerinde sürdüren geniş aile ve tarıma dayalı ekonomik sistem içerisinde en çok aile, akraba ve komşuluk ilişkileri içerisinde cevaplanmıştır. Sağlam ve büyük dayanışma ilişkisi içerisinde bireyler uzun yıllar boyunca kendi içlerinde yetebildikleri kadar aralarında dayanışma ve yardımlaşma duygusu ile kendi içlerinde birbirlerinin güvencesi konumda görmüşlerdir. Müslümanlık ve İslam'ın gerekliliği olan inanç sisteminin içerisinde yer alan fitre, zekât, sadaka gibi yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik edici noktaları ile toplumda insanların bir araya gelip bir başkasının veya bir topluluğun işinin halledilmesi ve bunun sıraya konulması geleneği ihtiyaçları karşılanması hususunda büyük bir yere sahiptir (Altan, 2009: 60).

Osmanlı Devleti'nde önemli bir yer tutan vakıflar, toplumun ihtiyaçlarına yanıt bulmaya çalışan sosyal işlevi olan kurumlar olmuştur. Osmanlı Devleti'nde padişah, devlet yetkilileri, zenginler tarafından oluşturulan ve devletin sağladığı vergi imtiyazı ile dolaylı bir şekilde destek sağladığı vakıflar uzun yıllar boyunca Osmanlı toplumda yer alarak günümüze kadar ulaşmıştır. Avrupa'da yer alan fayda düşüncesinden daha çok toplumdaki yoksul ve muhtaçların desteklenmesi, ileride yaşayacak kuşakların refahı için yatırım olması ve toplum hayatının düzeltilmesi noktasında hareket edilmiştir. İslam temelli hayır anlayışından hareketle oluşumların meydana gelmesine ve gelir ile servetin toplum genelinde yeniden paylaştırılması vazifesini üstlenmiştir. Osmanlı toplumunda yaşayan yoksul ve yardıma muhtaç bireyler bu tarz hayır kurumları sayesinde hayatlarını devam ettirmiştir. Varlıklı kesimin himayesinde bulunan servet hayır temelli vakıflar üzerinden topluma ulaştırılmış, Osmanlı ekonomik ve sosyal yapısının tabanı meydana getirilmiştir (İnalcık, 2000: 83-84).

Anadolu'da 13. Yüzyıldan itibaren Osmanlıda toplumunda mesleki ve dini işlevleriyle önemli bir konuma sahip olan Ahilik, çok amaçlı bir toplumsal sistemdir. Osmanlı Devleti'nde Ahiliğin çalışma hayatında ve toplumsal düzende farklı etkileri vardır. Ahilik, usta-çırak ilişkisi olarak oluşturulmuş deneyim ve beceriye göre sınıflandırılmış bir kıdem sırasına göre ahlaki ve mesleki ilkelere dayalı güçlü bir niteliğe sahiptir. Ahilik sadece çalışma hayatıyla sınırlı kalmamış, toplumda dayanışma ve yardımlaşma fikrini de

temellendirmiş ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. Kurulan sandıklarla Ahilik teşkilatı içinde zor durum ve koşullarda insanlara yardım ve destek gerçekleştirildi. Ahilik sadece yardımlaşma ve dayanışma ile sınırlı kalmayıp, ihtiyacı olan herkese yardım etmeyi temel alan bir düşünceye de sahiptir. 15. yüzyıldan sonra Ahilik sistemini etkisini yitirmeye başlamıştır. Ticaret ile uğraşanlar kendi problemlerini kendilerinin sert kurallara tabi olmadan görüş alışverişinde bulunarak ve her tüccar tarafından kabul edilebilecek şekilde sadece Müslümanları değil, Gayri Müslümleri içine alan "lonca" adı verilen örgütlenmeler ortaya çıkmıştır (Karasoy, 2004:16). Ortaya çıkan loncalarda bulunan "orta sandıklar" lonca üyelerinin hastalık, ölüm gibi zor duruma düşmeleri ve karşı karşıya kaldıkları sosyal problemler karşısında kurulan sandıklar aracılığıyla yardımlar yapılmaktadır. Daha önceleri toplumun kendi içinde aile, akrabalık, komşuluk ve dini değerler vasıtasıyla yapılan geleneksel düzeydeki yardımlaşma ve dayanışma artık daha kurumsal bir şekilde sosyal güvenlik taşımaya başlamıştır diyebiliriz.

3.2.3.2. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi

Modern anlamda sosyal politika kuruluşları II. Mahmut döneminden sonra modernleşme faaliyetleri ile doğmasına rağmen, önceki yıllarda vakıflar aracılığıyla geleneksel sosyal politika uygulamaları yer almıştır. 19. yüzyıldan itibaren dünyadaki gelişmeler çerçevesinde Osmanlı Devleti ve toplumunda sosyal politika ile ilgili önemli değişimler ve gelişmeler ortaya çıkmıştır. Tanzimat ve Meşrutiyet döneminde Osmanlı Devleti'nin sosyal yardımlaşma ve dayanışma yapısı kapsamında geleneksel ve köklü örgütlenmelerinden vakıflar, zaman içerisinde Merkezi yönetimin sevk ve idaresine girmiştir. 1826 yılında II. Mahmut'un Evkaf-ı Hümâyun Nezareti'ni oluşturmasıyla vakıfların eylemleri, gelir ve giderleri merkezi yönetim denetimi kapsamına alınmıştır (Kaya ve Aysan, 2008:227).

1876 yılında Osmanlı Devleti'nde hazırlanan Mecelle yani ilk Türk Medeni Kanunu olarak iş ve çalışma ilişkilerini hukuk alanına çizmiştir. Mecelle, dönemin yapısına ve koşullarına göre, sözleşmelerin ve ilişkilerin serbestçe, dış etkilere maruz kalmadan, bireysel ve liberal bir şekilde kurulmasını içermiştir (Tokol ve Alper, 2011: 28). Tanzimat ve Meşrutiyet ile birlikte çalışma ilişkileri ve hayattaki geleneksel toplumsal kurallar, çıkarılan düzenlemelerle artık yerini yazılı pozitif hukuk kurallarına bırakmıştır. "Fabrika-i Hümayunlar" şeklinde isimlendirilen ve askeri gereksinimlerin yerine getirilmesi ile

birlikte devletin ekonomik alandaki konumunu pekiştirmek ve sanayileşmeyi sağlama hedefinde birçok fabrikanın kurulması gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda devletin yabancı ortaklar ile birlikte kurduğu dokuma, kundura, deri, cam fabrikalarıyla Osmanlı Devleti'nde işçi sayısında yükseliş görülmüştür (Makal, 2016:83). Batıda endüstrileşme ile beraberinde işçilerin çalışma hayatında ve iş ilişkilerindeki durumunu, çalışma koşullarını, verilen emeğin karşılığını bulamaması gibi sorunlar nedeniyle işçi ile işveren arasındaki gerilimin bertaraf edilmesi veya azaltılması hususunda modern düzeydeki sosyal politikalar Osmanlı toplumunda da kurulan devlet fabrikalarında işçi sayısındaki yükseliş ile görülmeye başlamıştır. Döneme ait yapılan nizamnameler konusunda 1865 yılında işçilere yönelik ilk sosyal politika çalışması olarak Dilaver Paşa Nizamnamesi karşımıza çıkmaktadır. Dilaver Paşa Nizamnamesi, Ereğli ve Zonguldak kömür havzasında çalışan işçilerin çalışma şekilleri ve koşulları hususunda düzenlemelere yer vermektedir. 1869 tarihli Madenler Nizamnamesi ile bir önceki nizamnamede bulunan işçilerin çalışma yaşamı ve ilişkileri hususundaki maddeler üzerinden çalışmalar yapılmıştır (Özaydın, 2018:47).

Osmanlı Devleti'nde II. Abdülhamit yönetiminde sosyal politikalar konusunda padişahın hâkimiyetini yasallaştırma gayreti ve Batılı ülkelerin Osmanlı Devleti'nde önemli bir yer tutan vakıf faaliyetlerini son erdirme çabaları bu dönemi farklı kılmıştır. Padişahın idari gücünü meşrulaştırma ve vakıflara yönelik faaliyetleri sona erdirme çalışmalarını bir araya getirerek, II. Abdülhamit, geçmişten gelen vakıf hizmetini arka plana atarak daha çok hayır ve hayır faaliyetlerine yönelmiştir. Hayırseverliğin ön planda ve yoğun şekilde olması devlet bazında kaynakların merkez elinde ve üzerinden izlenen politikalara dönüşmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler vakıf sisteminde yer alan merkezi olmayan yardım ve destek uygulamalarının doğrudan padişah tarafından ve merkezden yapılmasına dönüşmüştür. II. Abdülhamit döneminde meydana gelen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve Tanzimat ile Meşrutiyet döneminde yapılan savaşlar neticesinde Balkanlar ve Doğu Anadolu'da bulunan Osmanlı topraklarının kaybedilmesi sonucunda Anadolu'ya ve İstanbul'a büyük göçler yaşanmıştır. Bu göçler bölgelerde mesken, sağlık gibi sorunların ortaya çıkmasına ve bu problemlere de devletin müdahil olmasını gerekli kılmıştır (Kaya ve Aysan,2008:229). Bu dönemde yardıma ve bakıma muhtaç bireylere sosyal politika uygulaması olarak siyasi ve askeri gündemin hareketli olduğu zaman içerisinde ilk gönüllü kurumlar kurulmuştur. 1868 yılında, Kızılay olarak bilinen Mecruhunî Askeri Muavenet Cemiyeti kurulmuş ve savaş zamanlarında hem savaş

alanında hem de savaş alanı dışında tedavi, sağlık ve yardım gibi faaliyetler sunmaya başlamıştır. Evleri olmayan, dışarıda yaşamlarını sürdürmeye çalışanlar için Darülaceze, anne ve babası olmayan, yardıma muhtaç çocukların eğitimi için Darüşşafaka ve bu dönem içerisinde II. Abdülhamit tarafından Sağır, Dilsiz ve A'mâ Mektebi hizmete girmiştir (Şişman,2017:6).

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına doğru devlet memurları ile şehit yakınları olan dul ve yetimleri de alacak şekilde hastalıktan veya sakatlıktan dolayı emeklilik, yaşlılık gibi sosyal güvenlik çalışmaları hareketlenmiştir. Bu doğrultuda 1866 yılında Askeri Tekaüt Sandığı, askeri personel harici memurlar için 1881 yılında ve 1890 tarihinde kurulan Seyri Sefain Tekaüt Sandığı sosyal politika uygulamalarına destek sağlamıştır. II. Meşrutiyet ile birlikte çalışma ve iş hayatına dair liberal ve modern düzenlemeler getirilse de dönem içerisinde meydana gelen siyasi vakalar ve savaşlar bu getirilen hakların faaliyete geçirilmesine olanak vermemesi ile olumsuz iş ve hayat şartları Osmanlı'daki ilk işçi grevlerine sebebiyet vermiştir (Makal, 2016:93-97).

3.2.3.3. Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı Devleti'nden miras kalan yoğun tarım toplumunda ve bu üretim tarzının belirlediği sosyal sistemde Cumhuriyet, altyapı yetersizliği, sermaye ile nitelikli insan gücünün eksikliğinde gelişen dünyanın sosyal ve ekonomik gelişmelerini takip etmeyi ve daha da kendini gelişmeyi hedefine koymuştur. Bu noktada ekonomik kalkınmasını sanayileşme amacına hazırlamıştır. 17 Şubat ve 4 Mart 1923 tarihlerinde ekonomik politikaların saptandığı işçi, tüccar, sanatkâr, şirket, banka ve çifti meslek gruplarından oluşan katılımcıların yer aldığı, ilk sosyal anlaşma denilebilecek İzmir İktisat Kongresi Cumhuriyet'in ve toplumun sanayileşme süreci açısından önemlidir. Kongrede iktisadi kalkınma için planlamaların yapıldığı ve işçi ile işveren grubu arasından çözülmesi gereken problemlerin gündeme getirildiği, çalışma yaşamı ve piyasa kurallarına dair görüşlerde iktisadi gelişmesini başarmış toplumların liberal politikalarının örnek alınmıştır. (Bedir ve Bülbül, 2018:48). İzmir İktisat Kongresi'nde esas olarak toplumun çoğuna nüfuz etmiş haldeki yabancı sermayenin konumuna karşı milli sanayinin oluşturulması ve kalkındırılması noktasında durulmuştur. Sonraki yıllarda bu hedefle 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu ve 1929 yılında Gümrük Tarife Kanunu kabul edilmiştir. Lakin kabul edilen kanunlar dahil diğer finansal tedbirler de özel sektörü canlandırmaya fayda

etmemiştir. Özel sektör yoğunluklu endüstrileşme ilk başlarda bütün dünyada olduğu gibi özel sektör tarafından başarılması istense de 1929 tarihindeki Büyük Ekonomik Buhran ve sermaye yetersizliğinden dolayı istenildiği gibi olmamış ve 1930'larda devletçi politikalara dayalı karma piyasa sistemine devretmek zorunda olmuştur (Koray, 2008:167).

Devlet, ekonomik açıdan zayıf ve muhtaç bireylerin toplum ve ülke menfaati çerçevesinde gerekli ve faydalı olma yönündeki mağduriyetlerini ortadan kaldırmak amacıyla iş hayatına müdahale etmeye başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde devletin iş hayatına ilk müdahalesi 1921 tarihli Zonguldak ve Ereğli Havzai Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amale Umumiyesine Olarak Füruhtuna Dair Kanunun kabulüyle gerçekleşmiştir. Bu düzenleme genel kapsamda iş ilişkilerini düzenleyerek madendeki işçilerin çalışma koşulları, alacakları ücret, sosyal güvenlikleri gibi konularda birçok yenilik sağlamıştır. Ayrıca bölgedeki çıkarılan kömürlerin arta kalan kömür tozlarından elde edilen gelirin işçilerin hayatlarını idarelerinde kullanmaları sosyal bir amaca hizmet etmektedir (Altan, 2008:70).

Cumhuriyet tarihindeki 1924 Anayasası ile beraber doğal hukuk anlayışı ve bireysel özgürlükler kapsamında değerli gelişmeler yaşanması noktasında temeller atılmıştır. 1924 Anayasası, liberal devlet ve hukuk modelinin izlerini taşıyan özgürlükler ve haklar kapsamında sosyal devlete ait ilkelerden uzakta yer almıştır. Ancak 1924 Anayasası toplumda yer alan sosyal problemler noktasında vatandaşlara daha fazla özgürlük ve hak vererek sorunları çözmeyi amaçlamıştır. Borçlar Kanunu, 1924 Anayasasının öngördüğü noktada çalışma hayatının düzenlenmesi açısından 1926 yılında onaylanmıştır. 1930 tarihinde halk sağlığı kapsamında bir politika olarak kabul edilen Umumî Hıfzısıhha Kanunu ile birlikte daha fazla hız almıştır. Kanun ile geniş çerçeveli sosyal politika önlemleri noktasında kadınların ve çocukların çalışma koşulları, kadınların hamilelik öncesi ve sonrası dönemde izin durumları ve genel olarak işçilerin çalışma şartları gibi konularda çağdaş çalışma ortamının meydana getirilmesine dair uygulamalara başvurulmuştur. Bu kanun ile devlet olarak müdahale alanı, ülke ve halk sağlığındaki tehlikelere karşı önlem alma düşüncesiyle büyümüştür. Sosyal politika ile ilgili dönem içerisinde devletçi politikaların izlendiği işçilerin çoğunluğunun devlet bünyesinde çalıştığı ortamda 1936 yılında kabul edilen İş Kanunu iş hayatını düzenleyen geniş içerikli kanundur. Kanun içerisinde çalışma yaşamına dair birçok düzenleme ile birlikte sosyal sigortanın temel prensiplerini ve sosyal yardıma ait kuralları kapsamaktadır. Ancak

kanunda grev ve lokavt yasaklanmış ve toplu iş anlaşmazlıklarında devlet kontrolündeki tahkimlerde hükme bağlanması sağlanmıştır (Kaya ve Aysan,2008:234). Dönem önemli bir projesi olan Köy Enstitüleri, Türkiye'nin sonraki dönemlerinde siyasi tartışmalara konu olmuştur. Köy Enstitüleri ile Anadolu'daki köylerde bulunan okullarda öğretim verecek öğretmenleri yetiştirmek hedefiyle kurulan bu enstitüler dönem itibariyle memleketin sosyal problemlerine ve gereksinimlerine karşılık verebilmesi ile alakalı amaçları dâhilinde sosyo-ekonomik gelişmeyi yapabilecek etkili bir silah olarak düşünülmüştür. Şehir ve kırsal bölge arasındaki ekonomik ve sosyal dengesizliği ve adaletsizliği ortadan kaldırmak, eğitim konusunda toplumdaki her bir bireyin ayrım gözetmeksizin aynı şekilde alması noktasındaki fonksiyonun sorumluluk olarak devredilmesi enstitüleri bu açıdan değerli bir sosyal politika aracı şeklinde görülmesine yol açabilir (Babahan, 2009:194-196-209).

Devletçi politikaların etkisiyle oluşturulan planlar neticesinde ülkede KİT'ler (Kamu İktisadi Teşebbüsü) oluşturulmuştur. Devletçi modelde devlet yaptığı yatırımlar ve gerçekleştirdiği kamulaştırma faaliyetleri ile beraber kanun belirleyici devlet noktası ve işveren devlet noktası ile taraf olmuştur. II. Dünya Savaşı'nın oluşturduğu atmosfer sebebiyle Türkiye'de planlanan ikinci kalkınma planı faaliyete girememiş ve sanayinin ilerleyememesi var olan işçi nüfusunun alt seviyelerde kalmasına sebep olmuştur. Bu ortamda işçilerin net bir biçimde niteliğe sahip olamaması, işçiliğin süreklilik arz eden bir çalışma olarak görülmemesi ve fikir alanındaki tıkanıklık sosyal politika kavramını negatif yönde etkilemiştir (Tokol ve Alper, 2011: 29).

Türkiye'de literatür ve akademik anlamda sosyal politika alanındaki çalışmalar savaş ortamından uzaklaşmak isteyen araştırmacıların ve akademisyenlerin ülkeye gelmeleri sonucunda bu dönemde ivme kazanmıştır. Türkiye'deki üniversitelerden akademisyenler, öğrencilerle buluşmada ve sosyal politika alanında bilgi ve birikimleri doğrultusunda gelişmelerin sağlanmasında etkili olmuştur. Bilgi birikimiyle katkıda bulunan akademisyenler arasında Türkiye'de sosyal politikanın kurucusu olarak görülen ve katkılarıyla sosyal politikaya bir boyut katan Gerhard Kessler önemli bir konuma sahiptir. Gerhard Kessler, Türkiye'de sendikal faaliyetlerin ortaya çıkmasında ve birçok devlet kurumunun kurulmasında etkili olmuştur. Türkiye'de çok partili hayata geçiş ile modern anlamdaki sosyal politika kurumlarının kurulması aynı dönemde gerçekleşmiştir. Çalışma Bakanlığı'nın 1945 tarihinde kurulmasından sonra İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulmuştur. Türkiye'de ilk kez sosyal sigorta alanında İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık

Sigortası Kanunu ve uygulamaya konulan İhtiyarlık Sigortası Kanunu işlevsellik kazanmıştır. 1945 tarihinde Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu yürürlüğe girmiştir (Kaya ve Aysan,2008:240). İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkındaki Kanun'un 1947 tarihinde yürürlüğe sokulması ile Türkiye'de ilk kez özel bir kanun çerçevesinde sendika kurma hakkı elde edilmiştir. 1950 yılında, önceki yıllarda oluşturulan kamu çalışanlarının sosyal güvenliğini sağlamak amacıyla oluşturulan kanun ve kanunlar kapsamında Emekli Sandığı kurularak emeklilik fonları tek bir kurum altında toplanmıştır (Makal, 1999:429). 1951 yılında asgari ücret saptanmıştır. Aynı yıl içerisinde kanun ile hafta içerisindeki tatil günü için işçilere yarım günlük ücret verilmesine kara verilmiş ve bu uygulama 1956 tarihinde değişiklik ile tam günlük ücret şekline çevrilmiştir. Engelliler ilk kez 1951 ve 1952 tarihlerinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir şekilde kurulan körler ve sağırlar okulları ile kamusal uygulama içerisine girmiştir. 1952'de ülkemizin ilk İşçi Sendikaları Konfederasyonu olan Türk-İş kurulmuştur (Altan, 2003: 73).

1960 yılında gerçekleşen askeri darbe sonrasında oluşturulan 1961 Anayasası Türkiye'deki sosyal politikanın gelişimi açısında önemli bir nokta olmuştur. 1961 Anayasası kapsamında devletin nitelikleri içerisinde "sosyal hukuk devleti" ibaresi ilk kez yer almıştır ve ilk kez "Sosyal ve İktisadi Haklar ve Ödevler" anayasa maddelerinde sıralanmıştır. Bu noktalar doğrultusunda, sosyal devlet ve adalet fikrinin etkisiyle endüstri ilişkilerinin eksikliklerine rağmen, modern bir yapıya kavuşturularak devlet ile sendikalaşma arasında sağlam bir ilişki kurulmak istenmiştir (Koray, 2008:173). 1961 Anayasasında bulunan sosyal devlet ilkesi, bu zamana kadar eksik olan çalışma koşulları, sosyal güvenlik, parasız ilköğretim gibi konularda sosyal politikanın rahat bir yer bulmasını sağlamıştır. 1961 Anayasası'nın belirlediği sınırlar doğrultusunda 1963 yılında Sendikalar Kanunu ve Toplu İş sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu kabul edilmiştir. 1965 yılında işçilerin yanı sıra kamu çalışanlarına da sendikalaşma hakkı verilmiş, ancak toplu sözleşme ile grev hakkı verilmemiş ve sendikaların siyasi hareketlerine kısıtlamalar getirilmiştir. 1971 ve 1980 yıllarında yapılan askeri müdahaleler hakları, özgürlükleri büyük ölçüde sınırlamıştır. 1971 tarihinde uygulanan değişiklik ile kamu çalışanlarına tanınan sendikal hak iptal edilmiştir (Bedir ve Bülbül, 2018:51).

12 Eylül 1980 askeri müdahale sonrası 1982 Anayasası, genel olarak hak ve özgürlüklere getirilen kısıtlamalar doğrultusunda devleti daha güçlü bir konuma getirirken, toplumdaki dinamiklerin ve demokratik olguların kısıtlayıcı hükümlerle gelişmesine izin

vererek, devletin liberal bir anlayışla toplumsal bütünlük ve anlaşma yapıcı konumunu terk etmesidir (Koray, 2005: 67). 1982 Anayasası himaye işlevi yerine ayarlama işlevi doğrultusunda hareket ettiği göze çarpmaktadır. Sendika kurma ve grev konusunda kısıtlamalar oluşturan 1982 Anayasası sendika hareketlerini de büyük ölçüde kısıtlamıştır. Anayasada kamu çalışanları hakkında bir düzenlemeye yer açılmamış, ancak 2001 yılında getirilen kanun ile kamu çalışanları sendikal haklara kavuşabilmiştir. 1982 Anayasası kapsamındaki hükümler doğrultusunda ayarlanan ve Türkiye'nin kabul ettiği uluslararası anlaşmalara uymayan maddeler kapsayan Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ve Sendikalar Kanunu 1983 yılında onaylanmıştır. Kabul edilen kanunlarla birlikte iş hukuku konusunda da kısıtlayıcı, eski dönemlerde kazanılmış hakları iptal eden uygulamalar yer almıştır (Tokol ve Alper, 2011: 35).

Kapitalizmin dünyada önemli bir yer edinmeye başladığı süreçte, geleneksel yardım sisteminin sorunların çözümüne uygun olmadığı bir ortamda, toplumsal kaygı ve kaygıların artması, özellikle 1980 sonrasında sosyal politikaların daha kurumsal olarak işlemesine neden olmuştur. Bu kapsamda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, 1983 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne dönüştürülerek yetki ve sorumluluğu artırılmıştır. Sosyal politikanın kurumsal bir hal alması konusunda önemli bir gelişme olarak 1986 yılında SYDTF (Sosyal Yardım ve Dayanışmayı Teşvik Fonu) meydana getirilmiştir. Sosyal Yardım ve Dayanışmayı Teşvik Fonu yükselen talep ve yardım gereksinimi duyan bireylere daha güzel ve kaliteli bir şeklide ulaşması amacıyla 2004 yılında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü halini alarak sorumlulukları artırılmıştır (Kaya ve Aysan,2008:245). Türkiye'de artan toplumsal kaygı ve kafa karışıklığını ortadan kaldırmak amacıyla Yeşil Kart uygulaması 1992 yılında hizmete açılmıştır. Sosyal güvenlik bakımından genel sağlık sigortası sistemine geçişte bir basamak şeklinde değerlendirirsek bu hizmetten hiçbir sosyal güvenlik güvenceye sahip olamayan yardıma muhtaç bireyler faydalanmış, ilaç ve tedavi giderleri devlete bağlı hastanelerde ve üniversite hastanelerinde ücret talep edilmeden yapılmıştır. 2012 yılı ile bu uygulama Genel Sağlık Sigortası sistemine dönüştürülmüştür. Engellilere yönelik sosyal politika açısından, engellilerin doğrudan ve etkin bir şekilde toplumsal yaşama katılmaları için bir ortam sağlamak amacıyla 2005 yılında Engelliler Kanunu şeklinde yasal düzenleme yapılmıştır. 2006 yılında kabul edilen Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 18 yaşını doldurmamış bireyler, anne ve babalarının sağlık sigortası olup olmadığına

bakılmaksızın Genel Sağlık Sigortası'ndan yararlanabilecektir. 2010 yılındaki referandum ile gerçekleşen Anayasa değişikliği sonucunda Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun açılması, devlet çalışanlarına sendikal hakların verilmesi gibi birçok hüküm sosyal politika açısından etkilidir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılından itibaren ücretsiz kitap uygulaması, 2012 yılında zorunlu eğitimin 12 yıla çıkartılması, üniversitelerde öğrenim ücretinin kaldırılması gibi uygulamalar Türkiye'de sosyal politikanın geliştirilmesi için önemli örnekler ortaya koymaktadır. 2011 yılında sosyal politika alanında en değerli olay, sosyal politikanın adından söz ettiren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması olmuştur. (Şişman, 2017:16-18-19).

3.3. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Anlayışı

Kamu idaresinin ana işlevi ülke içesindeki vatandaşların ortak gereksinimlerine cevap verebilmektir. Bu noktada yerel yönetimler ve bünyesindeki belediyeler ön planda olabilmek için yerel düzeyde vatandaşların ortak ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlamaktadır. Sanayi devrimi sonrasında endüstrileşmenin etkisiyle şehirleşmenin giderek hızlanması, nüfus artış hızının gün geçtikçe yükselmesi ve yardım bekleyen insan sayısının artması bireylerin temel ihtiyaçları olan barınma, yeme, içme, eğitim, sağlık, korunma gibi gereksinimlerin karşılanması noktasında geleneksel yöntemlerin yeterli gelmemesine sebep olmuştur. İçinde bulunduğumuz ortamda yerel yönetimlerin belediyelerin temel ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal politika görevlerini yerine getirecek hizmet ve uygulamaları da sunmaları zorunlu hale gelmiştir. Sanayi devriminden sonra İkinci Dünya Savaşı'na kadar yerel yönetimlerin sosyal politika açısından görev ve sorumlulukları merkezi yönetimlere paralel olarak artmıştır (Ersöz, 2011: 69). Böylelikle 20. yüzyıldan itibaren gelişmiş devletlerde belediyelerde sosyal politika ve kentleşme açısından hizmetlerin sunulması, özellikle sosyal refah devleti fikrinin ortaya çıkmasıyla önemli bir konuma gelmiştir. (Yılmaztürk ve Güler, 2017:9). Rekabetin ve serbest ekonomik yapının hakim olduğu sistemde, toplumda dezavantajlı gruplar olarak adlandırılan, bireysel hedefleri doğrultusunda hayatlarını ve ekonomik hayatlarını etkileyen düzenlemeler nedeniyle yardıma ve desteğe ihtiyaç duyan bireylerin sorunları giderek artmaktadır. Yaşanan olaylar doğrultusunda devletlerin yerine getirmesi gereken yükümlülükler çerçevesinde sosyal politika, sosyal yardım ve hizmet hususunda görevler yükleyen sosyal devlet modeli önemli bir yere gelmektedir. Sosyal devlet yada sosyal refah devleti anlayışı, ülkedeki refah seviyesi farklılıklarına son verecek, sosyo-ekonomik

yaşamı düzenleyecek, yardıma ve bakıma muhtaç bireyleri destekleyebilecek kadro ve kurumlar oluşturacak uygulamalar yaratmaktadır (Pektaş, 2010: 9).

Sosyal belediyecilik kavramının doğuşu 19. yüzyılda meydana gelen sosyal devlet yaklaşımına kadar gitmektedir. Sosyal devlet anlayışı ile beraber yükselişe geçen sosyal belediyecilik anlayışı, merkezi yönetimin kamu idaresi ile yerel yönetimlerin vatandaşlara yönelik politika ve hizmet uygulaması noktasında oluşan değişiklikten dolayı önemi artmış ve sosyal politika içine girerek gündeme gelmiştir Sosyal belediyecilik meydana geldiği ilk zamanlarda günümüzdeki şekli ve faaliyet alanı bakımından paralellik oluşturmamıştır. Geçmişte yerel yönetimler ve yönetimler şehir devletleri şeklinde faaliyet göstermiştir. Şehir devletleri günümüz devletlerinin görev ve sorumlulukları içerisinde sosyal politikaların bir kısmını yerine getirmişlerdir (Şataf & Taşdelen,2019:3).

Sosyal belediyecilik anlayışı, sosyal devlet fikrinin ve uygulamalarının yerel yönetim düzeyinde faaliyet alanı bulması şeklindedir. Merkezi hükümetin uyguladığı sosyal politika faaliyetleri, bir anlamda zengin ve fakir ülkenin bütününe hitap eden, diğer bir anlamda fakir ve muhtaçları çerçeveleyen dar ve geniş bir sosyal politika tanımı biçiminde ise, aynı gruplandırma sosyal belediyecilik için de yapılabilir. Gruplaşmalar açısından dar anlamda sosyal belediyeciliğe baktığımızda, sadece yoksul ve muhtaçlara yönelik sosyal yardım ve hizmetleri kapsamakta, geniş anlamda ise tüm zengin ve muhtaçları içine alacak sosyal devlet uygulamalarını içermektedir (Çöpoğlu, 2011: 63). Yerel yönetimler, özellikle belediyeler, faaliyet alanları içerisindeki hizmet götürebileceği yardıma ve bakıma muhtaçlar gösteren çizelgeye ulaşabilmeleri ve uygulamadan doğrudan faydalanacaklara çok yakın bir konumda yer almaları gibi sebeplerle sosyal yardım ve hizmetleri merkezi yönetime kıyasla daha etkili ve faydalı bir biçimde sunabilmektedirler. Ayrıca kültürel ve sosyal uygulamaların bölgenin kendine özgü ihtiyaç ve özelliklerine göre değişmesi, uygulamaların yerel yönetimler tarafından uygulanması zorunluluğunu yaratmaktadır. Uygulamalar noktasında, sosyal politikaların topluma fayda sağlamasına direkt olarak etki eden, yerel seviyede ise gereksinim duyanları bulan ve bu doğrultuda harekete geçen belediyelerin varlığı oldukça önemlidir. Genel olarak belediyelerin sorumluluk kapsamı dâhilinde yerel düzeyde sunduğu uygulamalar, gün geçtikçe sosyal içerikleri bol faaliyetlere evrilmektedir (Aygen, 2014:179). Sosyal belediyecilik, bir bakıma, sosyal devlet sisteminden kopma ya da kaçma aracı olarak görülmemekte, tam tersine sosyal devletin gerekliliğini yerine getiren, görev paylaşımı yapan, sosyal hakkı gözeten bir

kavrayış olarak dezavantajlı bireyler de dahil olmak üzere toplumdaki tüm herkese eşit ve tarafsız bir şekilde hizmet sunmaktadır (Çelik, 2014:6). Genel olarak sosyal belediyecilik, sağladığı sosyal işlevler doğrultusunda daha yaşanabilir bir yaşam tarzı oluşturmayı hedefleyen, sosyal devlet uygulaması içerisinde yerel düzeyde rol üstlenmiş, bireylerin ekonomisine katkı sağlayan belediyecilik olarak adlandırılabilir (Pektaş, 2010:6).

1970'lerin yarısından itibaren devletin etkisinin azalması ve serbest ekonomik sistemin gücünün ana yöntem olarak artması, özelleştirme ve neoliberal uygulamaların ortaya çıkmasıyla birlikte merkezi yönetimlerin sosyal politikalardaki dinamizmi azalmıştır (Sallan Gül,2004:80). 1990'lar ve sonrasında yıllarda küresel ölçekte etkiye sahip OECD(Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ve IMF(Uluslararası Para Fonu) gibi neo-liberal yöntemleri dile getiren uluslararası örgütlerin yerelleşme kavramını da küreselleşme gibi politika ve çalışma alanlarına dahil etmişlerdir. Dolayısıyla devletin egemenliğinin azalması, merkezi yönetimin görev ve işlevlerinin yerel yönetimlere dağılımı, özelleştirme gibi uygulamalar, merkezi yönetimin egemen olduğu sosyal devlet faaliyetlerinin azalmasına neden olmuştur. Bu düşüş başta yerel yönetimler olmak sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkarmıştır. Daha önceki dönemlerde sosyal devlet düşüncesiyle yürütülen sosyal yardım ve hizmetler, günümüzde yoksullar ve yardıma muhtaç insanlar için çarelere dönüşmüştür. Bu tarz çözümlerin sosyal bir hak olduğu ve sosyal devlet olarak yapılması gerektiği fikrinden vazgeçilmiştir. Bu nedenle, yaşanan olaylar sonucunda ülke genelinde yerel yönetimlere güncel sorumluluklar, görevler ve işlevler getirilmiştir. Bu noktadan sonra yerel yönetimler, uyguladıkları politikalar doğrultusunda karar verme, seçme, uygulamalar için kaynak arama, oluşturma ve kullanım yerleri, iç işleyiş ve yapılanma açısından özerk kuruluşlar haline gelmiştir. Yaşananlar artık geleneksel belediyecilik anlayışından uzaklaşılarak yeni sosyal belediyecilik modelini gündeme ve işleyişe getirmiştir. Ancak bu yıllardan itibaren sosyal belediyecilik kavramı mahalli idarelerin sorumluluğu kapsamına alınmış ve geniş bir alanda hareket kabiliyeti bulmuştur (Yılmaztürk ve Güler, 2017:10).

Sosyal devlet faaliyetlerinden yararlanacak bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasında zaman önemli bir faktördür, çünkü bazı durumlarda yardım veya başvuruların merkezi yönetim tarafından yapılması için zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada belediyeler, yerel yönetimler ve yerel yönetimler arasında hem ihtiyaçların doğru ve hızlı tespiti hem de gerekli uygulamaların zamanında yerine getirilmesi açısından öne çıkmaktadır. Bu

sebepten dolayı sosyal devlet faaliyetleri, merkezi yönetimlerin yanı sıra yerel yönetimlerin de sorumluluğundadır (Çöpoğlu, 2014:229). Siyasi, sosyal ve kültürel konularda, sosyal politika uygulamasında ve yerel düzeyde hizmet sunumunda bireylere en yakın konumda olan belediyeler, yerel yönetim sisteminin temel parçasıdır. Belediyeler aracılığıyla topluma hizmet sunmanın ve sosyal politikayı gerçekleştirilmenin amacı, sosyal belediyecilik kavramının neticesi çerçevesinde toplumda sosyal gelişmeyi, bütünleşmeyi ve dengeyi sağlamaktır (Şataf & Taşdelen,2019:3). Yerel düzeyde belediyeler, yürüttükleri hizmet ve sosyal politikalarla vatandaşların mutluluğunu, refahını ve sağlığını artırarak toplumda sosyal uyum ve düzen oluşturmaktan ziyade bölgesel düzeyde sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlamaktadır. Bu bakış açısıyla, merkezi idare tarafından sağlanmak istenen genel kapsamlı ülke kalkınması için yapılan çalışmalara ve uygulamalara belediyelerde yerel düzeydeki faaliyetleri ile kalkınmaya destek vermektedir (Sezik,2016:174). Sosyal belediyecilik olgusu, devletin sosyal bir devlet olarak uygulamakla sorumlu tutulduğu sosyal politikaları yerel düzeyde üstlenerek vatandaşlara sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunulmasıdır. Sosyal belediyecilik kavramı, belediyelerin sosyal işlevlerini yükselten ve hayata daha fazla dahil olmalarını sağlayan, öyle ki sosyal devlet olma görevlerini yerine getirmeleri için birçok sorumluluk yüklediği bir oluşum biçimidir (Adıyaman, Demirel, 2011: 116). Sosyal belediyeciliğe bakıldığında sosyal devletten kaynaklanan teorik bakış açısı yerine şehirlerde kötü şartlarda hayatlarını devam ettiren ihtiyaç sahiplerinin temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla faaliyetlere girmiştir (Kesgin, 2012: 178). Sosyal belediyeciliğin hareket alanı bulması teorik nedenlerden değil, gerçek yaşamdan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyecilik faaliyetleri, bireylerin kolaylıkla iletişim kurabilecekleri ve yararlanabilecekleri kuruluşlar arasında belediyelerin ön planda olmasından kaynaklanmaktadır. Bu noktada özellikle dezavantajlı bireyler gereksinimleri doğrultusunda sorunlarının çözümünde en yakın konumda bulunan belediyelere başvurmaktadırlar (Çelik, 2014:6).

Belediyeler tarafından vatandaşlara sunulan geleneksel ve klasikleşmiş altyapı, imar, çöp, park ve bahçe gibi hizmetlerin yanında artık kendini geliştirecek sosyal, kültürel ve ekonomik konulara doğru yönelmiştir. Bu bağlamda belediyelerin bu alanlara yönelimi ve faaliyetleri sosyal belediyecilik anlayışını gün yüzüne çıkarmıştır (Göymen, 2004: 7). Sosyal belediyecilik, sosyal, kültürel, eğitim ve sağlık gibi uygulamalara yön veren, toplumun çalışma sorununa yönelik çalışmalar yapan ve faaliyete geçiren, yardıma ve bakıma muhtaç kişilerin gözetilerek ekonomik yönden yardım sağlayan, mahalli seviyede

eğitim ile sağlıkla ilgili koşulların iyileştirilmesine destek veren, oplumda sosyal adaleti sağlamaya çalışan yönetim şeklidir (Kaya, 2003: 68)**.** Sosyal belediyecilik anlayışı belediyeleri kentlere sadece altyapı hizmeti sunan bir birim şeklinde algılamamaktadır. Bunun dışında belediyeler, vatandaşların kültürel ve sosyal yaşamlarına fayda sağlayan, bu noktada görev ve yükümlülükler üstlenen bir kuruluş olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, Gül, 2012: 385-389). Bu bağlamda yerel yönetimler kişilerin mevcut durumlarını iyileştirmeyi amaçlamalı, yardıma ihtiyacı olanlara halkın kültürel ve sosyal yaşamına fayda sağlayan bir hizmet organı şeklinde destek sağlamalıdır (Yılmaztürk ve Güler, 2017:10). Sosyal belediyecilik, belediyelerin klasik belediyecilik uygulamalarının dışında sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal açıdan etkin spor, kültür, sağlık ve eğitim gibi bir çok alanı da belediye uygulamalarına dahil etmesine neden olmaktadır. Bunlara ek olarak, şehirlerde yaşayan bireylerin kültürel ve sosyal uygulamalara yönelik ilgilerinin giderek artması, vatandaşlarla yakın şekilde iletişim imkanına sahip belediye yöneticilerinin hizmet odaklı demokrasinin başka bir açıdan da sahip olduğu seçmen gücünü daha da arttırmak hedefini ulaşabilmek noktasında sosyal belediyecilik içerikli uygulamalar üst seviyelere ulaşmıştır. Sosyal belediyecilik anlayışı ile geleneksel belediyecilik faaliyetleri geride bırakılarak uygulama alanı artmış ve belediyeler ekonomik, sosyal ve kültürel çerçeveyi kapsayacak gelişme ve değişimi toplumun sosyal dokusuna dokunacak her yönüne dahil etmişlerdir. Bu süreçte belediyelerin faaliyet ve alanları ihtiyaçlar doğrultusunda bireylerin talepleri ile genişlemiş ve bu süreçte belediyeler sosyal belediyecilik açısından talep doğrultusunda bir dönüşüm yaşamıştır. Belediyelerin dönüşümü esnasında sosyal belediyecilik anlayışı da buna paralel olarak gelişmiştir (Aygen, 2014:180).

Sosyal belediyecilik sistemi muhtaç durumdaki bireylerin var olan gereksinimlerini gidermeyi, sosyal problemlerin üstesinden gelmeyi ve sorun yaşayan kişilerin hayatlarını sürdürdükleri çevrede mutlu, keyifli ve sağlıklı bir şekilde güven ve refah içinde olmalarını tasarlamaktadır (Ünlü, 2016: 68). Can sosyal belediyeciliği, yerel düzeydeki kamu transferlerinin yaşlı, engelli ve hastaları korumasını, ekonomik koruma sağlamasını, bölgesel düzeyde sağlık ve eğitimin iyileştirilmesine destek olmasını sağlayan adaletin oluşturulması yönünde çalışan ve sosyal birikimin büyümesini değerli sayan sistem olarak görmektedir. Ayrıca Can sosyal belediyeciliği yalnızca sosyal yönden muhtaçlara yardım sağlamak olarak değil aynı zamanda muhtaç kişilere destek sağlamanın bu kişilerin normal yaşam koşulları içerisinde yaşamlarını devam ettirmelerine yardımcı olacağını belirtmektedir (Can, 2006:18). Diğer bir bakış açısıyla sosyal belediyecilik modelinin geniş

bir çerçeveden yerel düzeyde belediyelere hizmet alanı içerisinde bulunduğu bölgenin fiziki özelliklerine bağlı uygulamalarının yanı sıra çalışma görevini de kazandırdığı anlayışı ile ve sosyal ve kültürel konularda uyum sağlayarak, sosyal belediyecilik kapsamındaki belediyeler, eğitim ve sağlık başta olmak üzere kamu transferlerini konutlara aktarmaktadır. Bunlara ek olarak sosyal belediyecilik, bu doğrultuda istihdam sağlamak, ihtiyaç sahiplerine destek olmak, toplumda işbirliği ve dayanışmayı oluşturmak, kültürel ve sosyal faaliyetlerde bulunmak amacıyla sosyal politikaları hayata geçirerek sosyal ve bireysel gruplar içinde uygulanmaktadır ve uygulamaları, sosyal hedef odaklı çalışmalarda yer alarak, çevreyi ve çevreyi dikkate alarak gücünü yitiren sosyal adalet ve güvenlik konularını daha da geliştirmek için sosyal yönetim ve sosyalleşme işlevini kapsayan bir yapıdır (Akdoğan, 2002: 35). Koşullar ve gelişmeler doğrultusunda şekillenen kamu idare sisteminde sosyal belediyecilik kavramı, mahalli idarenin sosyal çerçevede tasarlama ve hazırlama olanağı tanıyan, toplum için yapılan giderlerin sosyal hizmetin ve yardımın sağlanması için kanalize etmektedir. Sosyal ve kültürel çalışmaların oluşması için gerekli kaynakları oluşturmak ve bulmak ve bu doğrultuda kişiler arasındaki sosyal güvelik ve adaleti sağlamlaştırma hedefiyle sistemi oluşturmaktadır. Yapılan tanımlamalar kapsamında sosyal belediyeciliğin kentin ve vatandaşların gereksinimlerinin işlevsel şekilde saptayarak yapılması gereken uygulamaların bütün hizmet alanlarını kapsayacak şekilde verilmesini ve hizmetler neticesinde bireylerin refahını artırılarak genel sosyal adaletin sağlanacağı düşünülmektedir.

Belediyelerin bütçelerinin ve harcama noktaları kısıtlı olması, merkezi idarenin daha baskın bir şekilde kendini vesayet görmesi, sosyal politikanın işleyişinde belediyeleri politika açısından daha kısa zamanlı çözümler ve faaliyetler uygulamaya zorlamıştır (Toprak ve Şataf, 2009: 14-15). Bu sebepten dolayı sosyal politikaların faaliyet gösterme alanı güvenlik, eğitim, sağlıktan daha çok az harcama gerektirecek ve basit uygulama sahası olan yardımlara çevirmiştir. Sosyal belediyecilik anlayışını, dezavantajlı kesimler başta olmak üzere yoksullara yapılan yardımlar ile kısıtlamak doğru değildir. Belediyelerin sunduğu sosyal harcamalar içerisinde kültürel, sosyal ve spor içerikli uygulamalar da bulunmaktadır. Burada belediyelerin sunduğu uygulamaların türleri, sayıları, yoğunluğu hizmeti veren belediyenin düşünce yapısına ve sahip olduğu ekonomik güce göre değişiklik göstermektedir (Çelik, 2014:6).

3.3.1. Sosyal Belediyeciliğin Fonksiyonları

Belediyeler ve merkezi idarenin gösterdiği faaliyetler ve çalışmalar sosyal devlet olmanın gerekliliği çerçevesinde aynı amaç doğrultusunda ilerlese de boyutu ve kapsamı değişiklik arz etmektedir. Ülkede merkezi hükümetin yada yönetimin politikaları toplumu düzenleyen, yargılayan ve etkileyen genel bir etkiye sahipken, belediyelerin sosyal belediyecilik politikaları yerel ve uygulaması kolay faaliyetler şeklindedir. (Çöpoğlu, 2014:230). Bireylere sunulan hizmetler açısından sosyal politika konusunda sosyal yardımlar ilk sıralarda yer alsa da mahalli yönetimlere düşün pay ve görevlendirilme durumları arttıkça belediyelerin sahip oldukları haklar doğrultusunda faaliyetler hususundaki sorumluluğu da artacaktır. Yerel yönetim birimleri arasından belediyelerin bölgesindeki farklılıklar ile uygulanacak faaliyetleri duruma ve ortama göre uygun bir şekilde çevirmesi mümkün olması üstünlüğünden dolayı koşullara göre farklı yöntemler geliştirmesi mümkündür (Yılmaztürk ve Güler, 2017:10).

Bu bilgiler ve sosyal belediyecilik ile ilgili yapılan açıklamalar doğrultusunda sosyal belediyeciliğin işlevlerini şöyle ele alabiliriz:

- Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon
- Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme
- Yardım Etme ve Gözetme
- Yatırım Yapma

3.3.1.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme kavramı, bireyin yaşadığı hayat içerisinde var olan sisteme adapte olması, yani aile, iş, okul gibi içerisinde olduğu toplumsal birliklerin ve hayatını devam ettirdiği sosyo-kültürel çevreninin istediği tarzda kişiden görmek istediği hareketi ve başka insanlarla uyum içerisinde hayatı çözme aşaması olarak değerlendirilir. Bu anlamda belediyeler bu çerçevedeki işlevleri tamamlayıcı özelliktedir. Belediyeler, uygulamayı geçirdikleri talimatlar ile bu talimatlara karşı gerçekleştirilen eylemlere karşı ortaya koydukları cezalarla insanlara toplumsal gerçekliğe özgü hareket, kanun ve erdem yöneltme açısından sosyal kontrol organı şeklinde işlevini yerine getirmektedir (Pektaş, 2010:14). Kişilerin devletin uygulamaya çalıştığı sosyalleştirme sisteminin dışında konumlanmaları birçok probleme neden olmaktadır. Belediyeler bu kapsamda bir anlamda

sosyal eğitim işlevini yerine getirmektedirler. Mahalli idareler, sosyal düzeninin bozulmadan devam etmesi amacıyla kişilere sosyal ve toplumsal umutları dâhilinde faydalar sunmaktadır. Bu noktada gerçekleştirilen kahvehane görüşmeleri, ilanlar, kütüphane, esnaf yoklaması gibi yollar ile belediyeler vatandaşa yoğun bir şekilde bildirilerini ve iletmek istediklerini ulaştırabilmektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 16).

3.3.1.2. Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Topluma ve her bir vatandaşa hitap edecek şekilde sosyal ve toplumsal danışmalık faaliyetinde bulunma kişileri belirli zaman ve olaylarda yol gösterme vatandaşların sorunlarının nasıl çözüleceği ve başvuru noktasında hangi kuruma ulaşılabileceği konusunda bilgilendirme yapılması gibi işlevler belediyeler tarafından gerçekleştirilebilmektedir (Akdoğan, 2002: 35). Başka bir deyişle, vatandaşlara belirli noktalarda danışmalık faaliyetinde bulunmak ve karşı karşıya kaldıkları problemler noktasından bu problemleri hangi kuruluş ve idarenin hangi sınıfı ile iletişimi geçip çözüm yolu bulmaları için yardımcı olmak sosyal belediyeciliğin yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme fonksiyonun içerisinde yer almaktadır (Pektaş, 2010: 14).

3.3.1.3. Yardım Etme ve Gözetme

Belediyelerin hizmet alanları içerisindeki yoksul ve ihtiyaç sahibi bireylerin maddi durumları ile ilgili bilgileri vardır ve rahat bir şekilde bu insanların gıda, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçlarını belirleyebilmektedir. Maddi açıdan yoksul ve ihtiyaç sahibi kişilerin sosyo-ekonomik durumlarını belediyeler takip edebilmekte ve ihtiyaç duyanlara gıda, ilaç, yakacak, okul malzemeleri gibi yardımlarda bulunmaktadır. Ayrıca, belediyeler uygulamaları ile birlikte fakir ve muhtaç bireylere yardımların ulaştırılması aşamasında etkili ve önemli bir sorumluluğu yerine getirmektedir (Berkün, 2017: 586). Fakir ve yardıma muhtaç kişilere yardımların gerçekleştirilmesi ve yardımların belediye aracılığıyla düzenlenmesi, toplum içerisinde bu konuda hassasiyete sahip bireylerinde dayanışma ve yardımlaşma düşüncelerini ön plana çıkarmaktadır. Bir başka açıdan bakıldığında, belediyenin bu hizmetlere öncülük etmesi, dayanışma ve yardımlaşma duygusuna sahip varlıklı bireylere da yardımda bulunmaları için olanak sağlamaktadır (Beki, 2008: 40).

3.3.1.4. Yatırım Yapma

Belediyeler, vatandaşların geçim sorunlarını tamamen çözmek için derin önlemler alamamakta, ancak geçimlerini bir nebze olsun yumuşatacak uygulamaları hayata geçirmektedir. Belediyelerin faaliyete geçirdikleri aşevleri, sağlık ocakları, tanzim satış dükkanları, ilçe kütüphaneleri, ekmek fabrikaları gibi uygulamalar yatırım noktasında örnek teşkil edebilir (Toprak ve Şataf, 2009: 16). Belediyeler, sahip oldukları güç noktasında işsizlik sorununu tamamen ortadan kaldırabilecek bir zemine sahip değilken, işsizlik sorununu azaltmak için istidam büroları, gıda gereksinimi yerine getiremeyenlerin hayatlarını rahatlatacak aşevleri oluşturarak, kültürel açıdan insanların kendilerini geliştirebilecek araştırma ve okuma merkezleri kurarak bireylerin kültürel ve sosyal gereksinimlerini karşılamaktadır (Beki, 2008: 40).

3.3.2. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Süreci

Vatandaşlar ile doğrudan ilişki kurulması açısından önemli bir konuma sahip olan belediyeler, vatandaşların dilek ve taleplerini daha doğru bir şekilde çözümleyerek etkili uygulamalar ile hayatın içeresindeki aktif hareketli kuruluş olarak göz önündedirler. Belediyeler, ne şekilde yer alırsa alsın, ister şehir hayatındaki ihtiyaçların giderilmesinde isterse de sosyal devlet olarak sosyal politikaların yerel seviyede hayata geçirilmesinde yıllar itibari ile etkili bir noktada yer almıştır.

Türkiye'deki sosyal belediyecilik anlayışının tarihsel gelişimine bakıldığında, toplumsal problemlerin halledilmesi aşamasında Türk milletinde yıllardır var olan yardımseverlik ve hayırseverlik duygularından kaynaklanan kurumların oluşturulması ve bu kurumların sağladıkları fayda ortadadır. Bu doğrultuda meydana gelen kentsel yoksulluk kavramı sosyal belediyeciliğin büyümesinde önemli bir yere sahip olan sebeptir. Dünyada giderek büyüyen şehirleşme ile birlikte oluşan kentsel yoksulluk beraberinde gelir dağılımında adaletsizlik, işsizlik, mesken problemi, sağlık ve eğitim şartlarında yetersizlik, sosyal denge problemi gibi durumlar kendini göstermiştir. Bu tür sorunları çözme ihtiyacı ve yerel yöneticilerin yeniden görev alabilmeleri için sosyal politikalara ağırlık vermeleri, sosyal belediyeciliğin büyümesine neden olmuştur (Kesgin, 2012:176-178).

3.3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Sosyal Belediyecilik

Türkiye'deki sosyal belediyeciliği ele alırken, mahalli idarelerin ve içerisinde önemli konumda bulunan belediyelerin toplumsal yaşama olan katkısının sadece Cumhuriyet döneminden başlayarak incelemek konu açısından yetersiz olacaktır. Bu sebepten dolayı Cumhuriyet öncesindeki gelişmeleri ve faaliyetleri de ele alarak başlamak uygun olacaktır.

Osmanlı döneminde yerel düzeyde oluşan toplumsal uygulamaların merkezinde vakıflar yer almış ve birçok farklı alanda sorumluluklar üstlenmiştir. Bu dönemde birçok vakıf yer bulunmakta ve toplumsal yapıyı şekillendirici görevleri ile fakirlere gıda yardımı, sağlık ve eğitimde yardımda bulunurken, devletin sahip olduğu Rumeli, Anadolu ve hakimiyet kurduğu diğer topraklarda da köylerin, kasabaların ve şehirlerin gelişmesinde ve imar edilmesinde hatta yeni yerleşim alanlarının kurulmasında da etkin olmuşlardır. Böylece kentlerin ve kasabaların yerleşim projeleri zenginleşerek gerçekleşmesi gereken hizmetler bu yollar üzerinden bölgelere ulaştırabilmiştir. Osmanlı Devleti'nin hakimiyet kurduğu topraklar üzerindeki haberleşme ile ulaşımın kontrol edilmesi ve bu sistemin aktif bir şekilde işleyişi noktasında kervansaray ve diğer konaklama merkezleri üzerindeki vakıfların desteği ile sağlanmaya çalışılmıştır (Sezik,2016:175). Türkiye'nin sosyal belediyecilik geçmişi ve ilk faaliyetleri Osmanlı Devleti zamanına kadar geri gitmektedir. Osmanlı sultanı II. Bâyezîd zamanında kadı ataması yapılan bölgelere dönemin belediye işlerini sürdürmek için tayin edilen yöneticilerin idare ettiği topraklar ile alakalı nizamnamelerde yer alan birçok sosyal belediyecilik ile alakalı bilgiye denk gelinmiştir (Akgündüz, 2005:45-46). Osmanlı döneminde çağdaş anlamda ilk belediye yapılanması 13 Haziran 1854 tarihinde Fransa teşkilatındaki Paris modelinden ilham alınarak meydana getirilmiştir (Çöpoğlu, 2014:234).

Tarihsel olarak Türk idare yapısındaki köklü yenilik Tanzimat ile beraber oluşturmuştur. Türk idare yapısının gelişimi açısından Tanzimat bir kilometre taşıdır. Modern açıdan kamu idare teşkilatlanmasının meydana gelmesi de bu zamanlara denk gelmektedir ve ilk belediye yapılanması da bu tarihlerden başlayarak oluşturulmuştur. Kamu yönetimi açısından Altıncı Daire-i Belediye ve İstanbul Şehiremaneti'nin kurulmasıyla Türk yerel yönetimlerdeki belediye teşkilatlanmasının altyapısı oluşturulmuştur. Önceki yıllarda yerel özellikteki faaliyetleri kadılık, loncalar, vakıflar ve günümüz ismi ile toplum içerisindeki sivil toplum kuruluşları yerine getirmiştir. Gelişen ve değişen dünya şartları ve 1850'li yıllarda Osmanlı ile Rusya arasında meydana gelen Kırım

Savaşı sonucunda yerel düzeydeki hizmetler artık geleneksel kurumlardan oluşan belediye yapılanmasına kaydırılmıştır. İlerleyen yıllarda 1877 tarihinde kabul edilen Vilayet Belediye Kanunu ile birlikte belediyenin teşkilatlanma yapısı belediye başkanı, belediye meclisi ve cemiyet-i belediye olmak üzere üçlü yapıdan meydana gelmektedir. Yürürlüğe giren Belediye Kanunu artık belediyelere imar hizmetlerinin plan altına girmesi, kentlerde artık önemli bir yer alan kaldırım ile yol çalışmalarının ve şehrin temizliğinin sistematik bir şekilde yapılması, kamulaştırmanın da belediyelere verilmesi yer almaktadır. Vilayet Belediye Kanunu 1930 yılına dek mevzuatta yer almıştır (Aygen, 2014:181).

3.3.2.2. Cumhuriyet Dönemi Sosyal Belediyecilik

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte günümüze kadar geçen zamanda ülkemizde sosyal belediyeciliğin nasıl bir aşamadan geçtiğini ve gösterdiği gelişmeleri daha iyi bir şekilde ele alabilmek için dönemlik periyotlar halinde açıklanmaya çalışılmıştır.

1923-1945 yıllarında Birinci Dünya Savaşı'nın meydana getirdiği yıkıcı etki sonrasında yıkılan Osmanlı Devleti'nin ardından, uzun yıllar savaş görmüş, malı ve canı olmak üzere her şeyini ortaya koymuş; siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan yıpranmış bir millet vardır. Mahalli idareler açısından ele alacak olursak bu döneme ait iki önemli belediye sorunu karşımıza çıkmaktadır. Bu problemlerden ilki, uzun süre savaşlarla harp olan ve nüfus değişimi gerçekleştirilen Anadolu şehir ve kasabalarının bayındır hale getirilmesi ikinci problem ise cumhuriyetin yeni başkentinin Ankara olması ile ortaya çıkan şehir problemleridir (Aydınlı, 2004: 119).

Cumhuriyetin ilk yıllarında belediyeler ile alakalı ilk geniş çerçeveli düzenleme 1930 yılında gerçekleştirilen 1580 sayılı Belediye Kanunu ile olmuştur. Bu kanun 1930 yılından 2005 yılına kadar yürürlükte kalmış ve bu yasa etrafında belediyelerin görev ve sorumlulukları belirlenerek çalışmalarını bu yönde yürütmüşlerdir (Çöpoğlu, 2014:234). 1930 yılında yaşanan bu değerli gelişme belediyelere sosyal amaçlı birçok sorumluluk yükleyerek, belediyelerin topluma karşı faaliyetlerinde çok farklı sosyal politikaları içine alan 76 çeşitte sorumluluk sağlamıştır. Belediyelerin sahip oldukları sorumlulukları içeren Belediye Kanunu'nun 34. maddesi ile belediyelere, annesiz, babasız kalmış çocuklara yoksul ailelerin ikiz çocuklarına gıda, para, sağlık, barınma, eğitim, giyim yardımında bulunmak; yoksul hastalardan ücret talep etmeden ilgilenmek, ilaç temin etmek; yoksul

kişilerin cenaze işlemlerini parasız gerçekleştirmek ve çalışacak güçte olmayıp kimsesi olmayan bireylere bakma görevi verilmiştir. Kanunun 45. maddesinde yardıma ve bakıma muhtaç kimsesi olmayan insanları gözetecek, yetim kalmış çocukları koruyacak, akıl hastaları ile ilgilenecek kuruluşların kurulması ile bu kuruluşların yönetilme görevi belediyelere devredilmiştir. Fakat dönem içinde başta kaynak yetersizliği ve sınırlılığı olmak üzere birçok nedenden dolayı belediyelerin faaliyetlerinde sorunlar yaşanmıştır (Yılmaztürk ve Güler, 2017:12).

Cumhuriyetin kuruluşun itibaren İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı döneme kadar geçen zamanda belediye hizmetleri hem nitelik hem de nicelik açısından çok fazla yükseliş yaşayamamıştır. 1950 ve sonraki yıllardan itibaren yerel yönetimlere getirilen sorumluklar merkezi yönetime devredilmiş ve yerelleşme gerilemiştir (Ersöz, 2011: 85).

1950'li tarihlerden itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nde yükselen kentleşme süreci ve özellikle yaşanan göç hareketleri, şehir nüfusunun artışı ve yoğunlaşması belediyelerin hizmet açısından ilk sıralarındaki sosyal politika uygularından daha çok artık vatandaşların temel gereksinimlerine ve şehrin ana faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ile altyapının halledilmesi yönünde adım atılmasına sebep olmuştur. Günümüzde de mevcut olan kaynak problemi o günlerde de mevcuttur ve bu sorun nedeniyle şehir hizmetleri de dahil olmak üzere birçok belediye istenilen düzeyde performans gösterememekteydi. Bu yıllardan başlayarak, 1930 yılındaki Belediye Kanunu ve diğer yasal düzenlemeler ile belediyelere verilen kamusal sorumluklar, kaynak eksikliği ve belediyelerin duyarsız tavırları öncelikle merkezi yönetim tarafından işletilmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 12). 1950'lerin yarısından itibaren ülkede bizzat etkisini gösteren kentleşme dönemi 1960'lar ve sonraki yıllardan itibaren giderek artmıştır. Göçler sonucunda kentler ve yönetimler büyük sorunlarla karşı karşıya kalmış, buna bağlı olarak temel altyapı ve üstyapı ihtiyacı da artmıştır. Bu zaman zarfında merkezi idarenin kanuni ve yönetimsel düzenlemeleri çerçevesinde işlevlerini yerine getiren mahalli idareler içinde önemli bir konuma sahip belediyeler vatandaşların giderek artan ihtiyaçları doğrultusunda toplumsal refah uygulamaları açısından arzuları üst seviyelere taşınmıştır (Aydın, 2008: 17-18).

Türkiye'de ilk kez 1961 Anayasası ile birlikte sosyal devlet ilkesi anayasa içerisinde yer almıştır. 1961 Anayasası hükümlerinde, tüm bireylerin sosyal ilerlemesini temin etmek devletin sorumluluğundadır. Bu sebepten, merkezi yönetimin yerel idare kolunu meydana getiren organlardan önemli konuma sahip belediyelerin sosyal içerikli faaliyetlerde

bulunmasında anayasa bakımından bir engel bulunmamaktadır. Ancak 1970'ler ile birlikte sosyal belediyecilik faaliyetleri mahalli idarelerce bazı yönlerden yapısallaşmaya ve geniş alana yayılmaya başlamıştır (Bayraktar, 2008: 55). 1970'lerin yarısına kadar geçen süre zarfında merkezi yönetimler eliyle makro düzeyde tasarlanan toplumsal işlevli uygulamaların yerine getirilmesinde mahalli idareler merkezi konuma yerleşmiştir. Bazı araştırmacılar bu süreç içerisindeki mahalli idareleri 'mahalli refah devleti' şeklinde adlandırmaktadır. 1973 Petrol Krizi gündemde yer alan refah devleti kavramının tartışılmasına neden olmuştur. Petrol Krizi ile sosyal refah faaliyetleri yükselen kamusal alandaki açığın sebebi olarak gösterilmektedir. Bundan dolayı kamusal transferlerin düşürülmesi hedeflenmiş ve devletin ekonomiye müdahil olması gerekirken, liberal uygulamalar yer almıştır (Mermer vd.,2016: 1304). 1970'lerin sonlarına doğru bu dönemde sosyal belediyecilik hizmetleri bakımından Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyetleri daha ön planda yer alarak diğer belediyelere örnek teşkil etmiştir. Sağlıklı ürünleri Ankaralı vatandaşlara daha düşük maliyetle ulaştırmak için belediye tarafından halka açık ekmek fabrikası kurulmasının yanı sıra mahalle pazarları yapılarak taze meyve ve sebzelerin halka uygun fiyatlarla ulaştırılması sağlanmıştır. Bu dönemde İzmir'de Tanzim Satış uygulaması ile düşük gelirli bireylerin lehine yönelik tüketici ile üretici arasındaki denge sağlanmaya çalışılarak döneme damgasını vuran hizmetler olmuştur. Sosyal belediyecilik anlayışını bu gibi çalışmalarla ortaya koyan belediyeler yerel uygulamalarının çoğunu kendi bünyelerince yürüterek tüketicinin lehine olacak biçimde ayarlamak istemişlerdir. Faaliyetler insan odaklı bir düşünceyle şekillenmiş ve farklı siyasi düşünce gruplarındaki tüm bireyler dahil toplumdaki herkes bu düşünceye dahil edilmiştir. İnsan temelli bir düşünceye dayanan sosyal belediyeciliğin amacı, gıda yardımları ve kış yakıtına bağlı kalmak yerine asgari yaşam ihtiyaçlarını yaratarak dar gelirli ve yoksul vatandaşların onurlu bir yaşam sürmelerine yardımcı olmaktır (Sezik,2016:175).

Türkiye'de 1980'lerde globalleşme durumuyla beraber yerelleşme konusundaki fikir ayrılıklarını da ortaya çıkarmıştır. Globalleşme kavramı kamu idaresi şeklini baştan değiştirmekte, merkezi idare ile birlikte mahalli idarelere güç kazandırmaktadır. Globalleşme aşamasında mahalli idareler, ekonomik açıdan karlılık ve idarede aktiflik sağlamanın yanı sıra demokratik yönetim kurulmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Değişen idare yapısı ile mahalli idarelerin toplumsal politikaların özünde de değişim hissedilmiştir. Meydana gelen evrimleşme atmosferinde Türkiye'de kamu idare uygulamaları yerel idareleri ve bunların uyguladıkları sosyal politikaları da etkisi altına

almıştır. Bu süre zarfında yerel idare kurumu olan belediyelere ciddi yükümlülük ve görev verilmiştir (Yıldırım,2014:485). 1973 yılındaki petrol krizinin etkisi ile 1980 ve sonrasında ortaya çıkan ve krizin sorumluluğu refah devleti anlayışına atfedilen bir dönemdir. Bu sebepten kamu harcamalarının düşürülmesi, esasta devletin çizgisinin özel sektör avantajına kısıtlanmasını kapsayan neo- liberal uygulamaların yaşamın içine aktarıldığı süreçtir. Türkiye'de damgasını vuran 24 Ocak Kararları ile ortaya çıkan bu dönemin temel amacı, piyasada serbest rekabet koşullarına hakim olmak ve piyasayı dışarıya açmaktı (Sezik,2016:177). 1980-1990 döneminde sosyal belediyecilik kavramı da sosyal devlet düşüncesi çerçevesinde bir dönüşüme uğramıştır. Bu döneme kadar yerel yönetimler refah devleti uygulamalarını sağlık, eğitim, beslenme ve sosyal faaliyetler şeklinde doğrudan kendileri üretirken, günümüzde bu hizmetleri piyasadan alan ve uygulamaların gerçekleşmesini garanti eden organlar haline gelmişlerdir (Ersöz, 2005: 772). Bu noktada sosyal belediyecilik düşüncesi 1980 tarihi itibariyle önemini kaybetmiş ve odak noktası getiri ile kazanç eksenli neo-liberal anlayış değer kazanmıştır. Böylece neo-liberal uygulamalar kapsamında merkezi yönetimin ana sorumlulukları haricindeki sorumluklarını mahalli idareler, sivil toplum kuruluşlarına veya özel kuruluşlara devretmiştir. Bu dönemde tüm dünyanın da etkisi altında olduğu değişim içerisinde toplumsal hizmetlerin devlet eliyle gerçekleşmesinin gerekli olduğu fikrinden uzaklaşılmış, bakım, temizlik ve ulaşım faaliyetleri öncelikli olmak üzere çoğu uygulama özel kuruluşlar tarafından sunulmaya başlatılmıştır. Belediyelerin temel görevlerinden biri olan çöp toplama ve atıkların biriktirilmesi işleminde özelleşme etkisini göstermiştir. Belediyelerin hizmetlerini gerçekleşmesinde kullandığı iç borçlanma kaynağına dış borçlanma eklenerek, sosyal hizmetlerin ihale yoluyla özel sektörden karşılanması yöntemi getirilmiştir. 1980 sonrasında Türkiye'de ortaya çıkan işsizlik ve yüksek enflasyon gibi ekonomik sorunlar sonucunda yoksulluğun yaygınlaşması artmış, belediyelerin kanunda yükümlülüğü kalmamış, halk ekonomik kısıtlamaları dahilinde sosyal yardım talep etmiştir (Mermer vd.,2016: 1305). Değişen belediyecilik sistemiyle beraber gelenekselleşmiş belediye uygulamaları artık şehirlerin gün geçtikçe çoğalan problemleri olan mesken, çevre, ulaşım, tarihi ve kültürel mirası gözetme, tüketiciyi koruma, hizmet konuları gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Fakat, mahalli idarelerin faaliyetler için kaynak açısından devlete bağımlı kalması uygulamaları gerçekleştirmede zorluk yaratmıştır. Bu zorlukları aşmada ekonomik bağlantının daima yazılı olarak zorunluluk arz etmemesi sebebiyle yerel idarelerin merkezi hükümet ile samimiyeti ve partidaş olması bu durumu değiştirmiştir (Kesgin, 2012: 124).

Genel olarak bakıldığında Türkiye'de oluşturulmuş hükümetlerin çoğu toplumsal refah fikrine yakın politikalar yürütmeye çalışmışlardır. Fakat kurulan sağ muhafazakâr hükümetler ile sol sosyal demokrat hükümetlerin toplumsal refah algılama biçimleri birbirinden farklı şekilde ele alınmıştır. Bundan dolayı sol hükümet için sosyal sınıflar içindeki eşitlik, gelir, konum ve yaşam farklılıklarının en aza indirilmesi beklenirken, sağ hükümet sosyal adaleti yaşamı sürdürecek düzeyde değerlendirmekte ve bu sistemle sosyal çatışmayı en aza indirmeyi amaçlamaktadır. 1980'li yıllarda siyasal yaşamda daha baskın olan sağ kökenli partiler piyasada özgür rekabet ortamını ve piyasanın dışa açılmasına destek olacak adımları kazandıkları belediyelerin yönetimlerinde de uygulamaya çalışmışlardır. Değerlendirmelere göre bu süreçte sosyal belediyecilik faaliyetlerinin vatandaşların gönüllü ve hayırsever katılımıyla siyasetin bir kolu haline getirildiği tartışılırken, bir taraftan da bu faaliyetlerin patronaj ilişkisi ile vatandaşların çıkarının frenlendiği söylem şeklinde oluşum göstermiştir (Sezik,2016:177-178). 1980'lerden sonra, yerel yönetimlerin ekonomik ve yasal haklarının kazanılması açısından devletten gönderilen hizmet payları sayesinde belediyeler, geçmişte merkezi yönetimin yapabileceği geniş çaplı uygulamaları artık gerçekleştirebilmektedir. Böylece belediyeler ülkenin ve toplumun kalkınması için değerli konuma gelmiştir. Bu nedenle belediyeler mahalli düzeyde kalkınmayı gerçekleştirirken bazı problemlerle de karşı karşıya gelmektedir. Bu sorunlardan biri de büyümenin sağlam ve herkesi kapsayıcı olması, toplumun bazı kesimlerini ve çevrelerini kapsamaması veya etkilememesidir. Bu sorunların ortaya çıkmasında belediyelerin topluma sunduğu uygulamaların gerçekleştirdiği çevreye ve bireylere göre bölgesel politikaların etkisi değişmektedir. Ülkede ve toplumda meydana gelen uygulamaların herkese ulaşmasında ve faydalanan sayısı açısından merkez kadar yerel idarelerin sorumluluğu önemlidir (Göymen, 2004: 40). 1990'lı yıllara dek geçen sürede ülkedeki belediyeler altyapı, çöp, su gibi uygulamaları sunmaya çalışmış ancak bazı büyükşehir belediyeleri haricindeki diğer belediyeler sosyal politika faaliyetlerine gereken önemi sağlamamışlardır (Ersöz, 2011:85).

1980'li yıllarda baş gösteren düşünce yapısının ve algılama şeklinin başkalaşması yerelleşme ile mahalli idarelerin görev ve yükümlülükleri noktasında biraz daha ön planda yer almaya başlamıştır. Bu tarihlerden itibaren eski zamanlara nispeten kaynakları artan belediyeler, sosyal, kültürel ve eğitim düzeyi farklı olan kişilerin sosyal ve yerel talep ve ihtiyaçları nüfusa bağlı olarak artarken, sunulan sosyal yardım ve hizmetler de artış göstermiştir. Daha önce yoksul, evsiz, özürlü ve yaşlılar için giyim, aş ve aşevlerinde

sunulan yemekler, çocuk ve kadın sığınma evleri, yerel sağlık birimlerinin kurulması, beceri ve mesleki eğitim kursları şeklinde alınan şekil ve boyutlar, sonrasında 1990'larda ve içerik olarak farklı belediyeler aracılığıyla da uygulanmaya başlanmıştır. Bu sosyal belediyecilik faaliyetleri özellikle büyükşehir belediyelerinde uygulama alanında kendini göstermeye başlamıştır (Ersöz, 2006: 145). 1990 ve sonraki yıllardan em belediyelerin kaynakları geçmişe göre artmış, hem de sosyal, kültürel ve eğitim düzeyleri bu doğrultuda farklılaşan insanların ihtiyaç ve hizmet talepleri ve toplumun içerik çeşitliliğinin arttığı, göçün bir sonucu olarak insanların ve ihtiyaçların yoksullaşmasına neden olmaktadır. Bu taleplere cevap verebilmek için sosyal yardımlara ve hizmet odaklı sosyal politikalara daha fazla yer verilmesi gerekli görülmüştür. Bu zaman dilimi içerisinde ardı ardına yaşanan ekonomik krizler ülkeyi ve insanları derinden etkilemiştir. Merkezi yönetimlerin yanı sıra belediyeler, sosyal yardım ve hizmet kapsamlı sosyal politika önlemlerinin yanı sıra, krizlerle yoksullaşan Türk toplumuna durumun iyileştirilmesi için yardım etmeye çalışmışlardır (Toprak ve Şataf, 2009: 12-13).

Bu yıllardan itibaren yapılan seçimlerde belediye başkanlığını Refah Partisi başkan adaylarının kazanmasıyla Türkiye'de sosyal belediyecilik açısından yeni bir döneme girilmiştir. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun değişikliğe uğramadan ilk hali ile kanunda yer almasına rağmen özellikle Ankara, İstanbul ve Konya belediyelerinde günümüz sosyal belediyecilik çalışmalarının altyapısını hazırlayan faaliyetler harekete geçirilmiştir. Sünnet şenlikleri, beceri ve meslek kazandırma kursları, toplu nikâh merasimleri, ramazan çadırı, öğrenci bursları, yiyecek, kömür, odun yardımı gibi pek çok etkinlik bu süre içinde gerçekleştirilmiştir (Ersöz, 2011: 85). 1994 tarihi itibariyle Refah Partisi öncelikle büyükşehir belediyeleri olmak üzere şehirlerde birçok büyük atılım gerçekleştirmiştir. Kazanılan belediyelerde eski dönemlerden kalma düşünülmüş veya çalışılması yapılan sosyal belediyecilik amacı yer almamasına karşın taban ve toplum siyasetinde başarı elde edilmiştir. Yoksulluk içindeki bireylerin öncelikli ve hemen erişebilecekleri yönetim şekli olan belediye modeli bu tarihlerde kendini göstermiştir. Refah Partisi seçmenin çoğu toplumun orta ve orta alt kesimindendi. Bu toplumdaki gruplar da seçmen sayısı bakamından küçümsenecek sayıda değildi. Refah Partisi'nin seçimlerle belediye yönetimlerine geçmesiyle birlikte sosyal politika faaliyetleri, belediye imkânları ve idaresi gelişmiş ve başka bir aşamaya taşınmıştır. 1994 itibariyle toplumun ihtiyaçlarına cevap verilmesi noktasında merkezi yönetimin en büyük destekçisi olan belediyeler yönetimlerde yerelleşmenin sonucuyla da karar alma noktasında sorumluluk almıştır (Sezik, 2016:178).

2000'li yıllardan itibaren gündeme gelen sorun ve ihtiyaçlar doğrultusunda, zamanın gerekliliği doğrultusunda, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel yönetimin yönetim biçimi ve yerel yönetimlerin gelişimi açısından iyileştirilmesini zorunluluk haline getirmiştir. 21. yüzyılda büyük bir atılım olarak değerlendirilen toplum ve yerel idare çalışmaları çerçevesinde belediyelerin sosyal belediyeciliğe değer katmıştır. Bu gelişme sosyal politika içerikli faaliyetlere de etki etmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, insanların toplumsal gereksinimlerine karşılık verilmesi ve sosyal problemlerinin halledilmesi noktasında belediyelere önemli sorumluluk ve izin sağlamaktadır. Uygulamaların sahaya konulması, uygulamaların gereksinim şeklinde baş göstermesiyle toplumdaki dezavantajlı kesimlere veya faaliyetlere gereksinim hisseden sonrasında ise bütün vatandaşlara kapsayacak şekilde arttırılacaktır. Yaşanılan tüm bu aşama belediyelerin kendilerini sosyal bir belediye şeklinde nitelendirilen yönünü ortaya koymaktadır (Mermer vd.,2016: 1305).

3.3.3. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Hukuki Altyapısı

Belediyelerinin artan önemi ve bireylerin ihtiyaçlarını en hızlı ve kolay şekilde iletebilmeleri için farklı bir konumda olmaları günümüzde birçok yasal ve hukuki düzenlemenin oluşmasına ortam hazırlamıştır. Bu gerçekleştirilen yasal düzenlemelere 2004 yılındaki Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılındaki Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve 2008 yılında gerçekleştirilen İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunu örnek olarak gösterebiliriz. Çıkarılan yasalarla hem büyükşehir belediyelerine hem de ilçe belediyelerine sosyal belediyeciliği gerçekleştirme konusunda sorumluluklar ve fırsatlar verilmiştir. Merkezi yönetimin sosyal devlet olarak yerine getirmesi gereken sorumluluklarını yerel yönetimleri de işin içine dahil ederek onlara bu konuda görev yüklemesi ve bazı hizmetlerin belediyeler aracılığıyla vatandaşa ulaştırılması yasal düzlemde düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Yapılan düzenlemeler ile birlikte doğrudan belediyelere yönelik çıkarılan kanunlar veya belediyeleri kapsayan yasal düzenlemelerle sosyal belediyeciliğin hukuki ve yasal dayanakları ile yasallaştırılması ve faaliyetlerin arttırılması hedeflenmiştir (Güleç, 2014:73). 2004 ile 2005 yılında yürürlüğe konulan Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu içerisinde yer alan birçok hüküm ile sosyal belediyecilik açısından belediyelere yasal bir temel hazırlamıştır. Ülkemizde belediyelerin gerçekleştirdiği sosyal

belediyecilik uygulamalarının yasal düzlemini 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu meydana getirmektedir (Çöpoğlu, 2014:231).

3.3.3.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu

Belediye Kanunu'yla belediyeleri, belediye sınırları içerisindeki vatandaşlarının mahalli ve müşterek bütün gereksinimlerinin karşılanacağı organ şeklinde saymakta ve bu düzenleme ekseninde kendini yetki kapsamına almaktadır. Bu kanun içeriğiyle belediyeler vatandaşların yerel ortak özellikteki bütün gereksinimlerine cevap vermek hedefiyle her biçimdeki uygulama ve atılım içerisinde olabileceklerdir. 5393 sayılı kanun kapsamındaki birçok hükümde sosyal belediyeciliğe yasal zemin sağlayabilecek maddeler yer almaktadır (Aygen, 2014:174). 5393 numaralı Belediye Kanunu belediyelere sosyal politika kapsamında geniş yetkiler vermiş ayrıca sosyal belediyeciliği gerekli kılmıştır. Belediye faaliyetlerinin ulaştırılması esasından uygulamaların verilmesinde yaşlı, düşkün ve düşük kazanca sahip kişilerin haline elverişli usuller gerçekleştirilir ilkesi, kanunun sosyal politikaya ilişkin hassasiyetinin temel göstergesi olmuştur. Kanunun 3. maddesinin (a) bendine göre belediyenin sınırları içerisindeki bireylerin yerel ortak nitelikteki gereksinimlerini telafi etmek için oluşturulan ve karar aracı seçmenler aracığıyla seçilerek meydana getirilen idari ve ekonomik özerkliğe donatılmış kamu tüzel kuruluşudur. Buna göre yerel düzeyde ortak nitelikteki gereksinimler etrafında beldede yaşayanların sosyal, ekonomik ve kültürel bütün temel gereksinimlerini sağlamaktır (Berkün, 2017: 588).

Kanun çerçevesinde büyükşehir belediyelerinde çocukları ve gençleri kapsayacak şekildeki her çeşit kültürel ve sosyal faaliyetleri yapmak ve bu hedef doğrultusunda sosyal ve kültürel içerikli merkezler açmak, açılan merkezleri işletmek veya işlettirilmesini sağlamak görevi verilmiştir. Bunun dâhilinde çocuklar ile gençleri içeren kültürel ve sosyal faaliyetleri ilçe belediyeler de kendi bünyelerinde sunabileceklerdir. 5393 sayılı kanun belediyelerin faaliyetlerini ulaştırmasında yaşlı, fakir, az gelirli ve engellilerin koşulları çevresinde kabul edilebilir şekillerde yapılmasını ekonomik, kültürel ve sosyal durumlarının da değerlendirilerek uygulamaların halka en yakın konumda ve en uygulanabilir şekilde ulaştırılmasını buyurmaktadır (Aygen, 2014:174).

5393 sayılı kanun ile belediyelere sosyal uygulamalar çerçevesinde önemli derecede sorumluluk ve yükümlülük yüklenmiştir. 14. Maddeye göre belediyeleri yerel seviyedeki sosyal politika ve toplumsal refah uygulamalarının yapılmasında ve hizmet alanı

kapsamındaki insanların refahının yükseltilmesinde etkili kurum şekline dönüşmüştür. Belediyelerin spor ve gençlik, sosyal yardım ve hizmetin yapılması, işsizliğin engellenmesi hedefiyle sanat ve meslek öğretme, sanat ve kültürün gelişimi, mesken gereksiniminin giderilmesi tarzındaki uygulamaları gerçekleştirecekleri veya başka bir kuruluş üzerinden halledecekleri vurgulanmıştır. 14 madde ile belediyelerin zorunluluk şartı olmadan okul öncesi eğitim birimleri ile sağlık ile alakalı her tarzda kuruluşu oluşturabilecekleri ve işletmesini yapabilecekleri ayrıca gıda bankacılığı hizmetini de sunabilecekleri yeri geldiğinde öğrencilere her anlamda destekte bulunabilecekleri belirtilmiştir. Bu maddenin önemli vurgusu belediyelerin uygulayacakları faaliyetlerde engelli, yoksul, yaşlı ve düşük gelirli insanların hallerine uyacak şekilde yol izlenmesidir (Toprak ve Şataf, 2009: 17). Bunun dışında madde içerisinde büyükşehir belediyeleri ile birlikte nüfusu 50.000'in üstündeki belediyeler kadınlara ve çocuklara yönelik olarak sığınma ile koruma evleri oluşturabileceklerdir. Ayrıca muhtaçlar ve fakirleri konu alacak şekilde toplu mesken inşa edilmesi belediyelerin sorumlulukları dahilinde yer almıştır.

Yasanın 14. maddesinde belediyeni sahip olduğu sorumluluğu belirtilirken teorik ve sosyal açıdan bir fark gözetilmemiştir. 14. maddenin b fıkrasında yoğun bir şekilde belediyenin sosyal özellikteki sorumlulukları yer alsa da a fıkrasında bir çok sosyal açıdan yerine getirmesi gereken görevden bahsedilmiştir. Dolayısıyla 14. maddenin a fıkrasında mecburi yerine getirmesi gereken, b fıkrasında ise yerine getirilmesi mecburi olmayan isteğe bağlı görevleri yer almıştır. Kanun koyucu sosyal belediyeciliği seçimi belediyeye bırakılan bir hizmet sağlayıcı olarak tanımlamazken, bazı sosyal belediyecilik uygulamaları zorunlu hale getirilmiş, bazıları ise isteğe bağlı bırakılmıştır (Çöpoğlu, 2014:233).

5398 sayılı kanun, 1580 sayılı belediye kanunundan tamamen farklı bir şekilde, belediyelerin sorumluluk ve haklarında yüksek derecede yaygınlık ve hareket kolaylığı sağlamıştır. Bu açıdan belediyeler, sağlık, sosyal yardım ve hizmet, eğitim ve ekonomiyi etkileyecek farklı amaçlar sağlayan kurumlar olarak görülmekten çok, altyapı hizmetlerini yoğun olarak sunan kurumlar olarak görülmüştür (Yılmaztürk ve Güler, 2017:12).

Kanunun 9. maddesi ile "belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması … bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar " şeklindedir. Belediye Kanunun 38. maddesinde, belediye başkanlarının, bütçede fakir ve yardıma ihtiyaç duyanlar için yer verilen ödeneği uygulamak, engellilerle ile alakalı

uygulamalara yardım sağlamak amacıyla engelli birimleri meydana getirmek hususunda gerçekleştirilen eylemleri bütçeye ekleyebilme görevine sahiptir (Çelik, 2014:10). Bu madde çerçevesinde belediye başkanlarının sorumlukları içerisinde bölge insanlarının mutluluk, huzur, sağlık ve esenliği noktasında yapılması gereken tedbirleri oluşturmak ve kimsesi olmayan, düşük gelirli, fakir ve yardıma gereksinim duyanlara destek sağlamak yer almıştır.

Hemşeri anlayışı ile ilgili 13. maddede belediye hizmet alanı içerisinde hayatlarını devam ettiren o bölgenin hemşerileri belediye ile alakalı karar ve uygulamalarına dahil olma, belediye hizmetleriyle ilgili haber alma ve belediyenin verdiği yardımlardan yararlanma hakkını elde etmektedir. Ayrıca yapılacak bu yardımların insan onurunu düşük düşürecek şekillerde sağlanması gereklidir (Aygen, 2014:174). Bu maddeden belediyelerin hemşeriler içeresinde kültürel ve sosyal etkileşimin arttırılması amacıyla eylemler gerçekleştirileceği, sınırlar içerinde yaşayanların birlikte beldenin hemşerisi sayıldığı belirtilmiştir.

Kanunun 69. maddesine göre belediyelere planlı şehirleşmeyi gerçekleştirmek hedefiyle altyapı sistemi hazırlanmış ve imar planı yapılmış arazi, mesken ve toplu konut yapımı ile inşa edilen meskenleri pazarlama veya belediyenin kendi malı olarak kalarak kiraya verilmesi konusunda izin sağlamaktadır. 5393 sayılı kanun, belediyelere Avrupa ülkelerinde günümüz yüzyılında sosyal politika aracı şeklinde kabul edilmiş ancak Türkiye'de çok fazla kullanım alanı bulmayan belediyelerin kiralamak amacıyla konut yapmaları da dahil edilmiştir (Sezik,2016:180).

Belediye Kanunu'nda belediyelere engelli, çocuk, ekonomik durumu kötü ve kadınların gözetilmesi hedefiyle birçok uygulamanın ortaya çıkarılmasında yükümlülük verilmiştir. Belediyeler mesken, eğitim, sağlık, kültür konularında geniş çapta hizmetler ortaya koyabilecek duruma ulaştırılmıştır. Başka bir açıdan kanunda çocuk ve kadınları koruma merkezlerinin kurulması, sosyal yardım ve hizmetler, beceri ve meslek edindirme programları, bölgesel sağlık kuruluşlarının kurulması ve yönetilmesi, okulların tamiri ve araç gereç takviyesinde bulunma, öğrenciler başta olmak üzere sporculara ve amatör spor takımlarına destekte bulunması tarzında doğrudan sosyal politika içerikli sorumluluklar yüklenmiştir (Yıldırım, 2014: 487).

Belediye Kanunu sosyal belediyecilik anlayışı etrafında diğer kurumlarla çalışma ve işbirliği içerisinde olabileceği sayılmıştır. 75. madde de belediyeler sorumlulukları içerisinde yer alan hususlarda toplum yararına iş gören vakıf, dernek veya meslek odaları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile beraber çalışmalar yürütebilir. Ayrıca belediye faaliyetlerine gönüllü katılımı ilgilendiren 77. madde ile sosyal yardım ve hizmet, spor, eğitim, sağlık uygulamaları ile kadınlara, çocuklara, yoksullara, yaşlılara, engellilere sosyal ve kültürel kapsamlı hizmetlerin sunulmasında toplum içerinde dayanışma ile yardımlaşmayı destekleyecek şekilde gönüllü bireylerin bu uygulamalara dahil olacak şekildeki eylemlerin gerçekleşmesine olanak verecektir (Çelik, 2014:11). Belediye kanunu ayrıca bölgesel demokrasinin yükseltilmesine ve sivil toplum kuruşlarıyla birlikte insanların yerel idare aşamasına dahil olma fırsatlarına sağladığı paydır. Kanunda hemşerilik anlayışının insanların yaşadığı yerle alakalı ilişki kurulması belediyelerin halkla iletişimini ve etkinliğini yükseltmektedir. Kanunda idari ve ekonomik özerklik yapısının oluşturulması, sorumluluk açısından liste şeklinde sıralama şeklinden genel yetki sistemine geçiş yapılması ve belediyelerde oluşturan kent konseyleri başta olmak kaydıyla birçok yönetimde katılıma olanak veren çalışmalar büyük oranda değere sahiptir (Yılmaztürk ve Güler, 2017:12).

Belediyenin harcamalarına ilişkin 60. maddede düşük gelire sahip, fakir, kimsesi olmayan, engellilere yönelik oluşturulacak sosyal yardım ve hizmetler de belediye giderleri içeresinde ve belediyelerin bu tarzdaki uygulamalar için bütçeden pay verilmesinin gerekli olduğu yer almıştır. Kent konseyleri ile alakalı olarak 76. maddede kent konseyi tarafından yapılacak çalışmaların şehir hayatındaki sosyal dayanışma ile yardımlaşma ögelerini ortaya çıkaracağı düzenlenmiştir (Toprak ve Şataf, 2009: 17).

Belediye aracığıyla vatandaşlara sunulacak uygulamalarda öncelik sırası, belediyenin ekonomik büyüklüğü ve uygulamaların hızlı bir şekilde yerine getirilmesi bağlıdır. Belediyelerin uygulamaları halka en yakın mekanlarda ve en uygun şekillerde verilir. Uygulamaların vatandaşa iletilmesinde yaşlı, yoksul, engelli, düşük gelirli bireylerin sahip oldukları duruma elverişli usuller yapılır. Kanuna göre belediyenin sahip olduğu sorumluluğu, görevi ve yetki çevresi belediyenin sahip olduğu hizmet alanını çevreler (Çöpoğlu, 2014:233). Belediye Kanunundan, sosyal perspektiften bakıldığında, belediyelerden bölgesel ekonominin yükseltilmesi hem de beceri ve meslek edindirme yönüyle işsizlik problemini halletme noktasında önemli bir aktör olarak görülürken başka

bir yönden yaşlılara, çocuklara, yoksullara, kimsesizlere, kadınlara hedef alanına koyan sosyal yardım ve hizmetlerin ortaya konulması istenmektedir. Bu açıdan sosyal belediyecilik, sosyal kalkınmayı ve adaleti olumlu yönde etkileyen yoksulluğu azaltmayı hedefleyen, mali ve sosyal hayattaki etkinliğini ve refahı artırmayı açıklayan bir yönetim felsefesi ile donatılmıştır (Mermer vd.,2016: 1306).

3.3.3.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Ülkemizde 1990'yıllardan başlayarak büyükşehir belediyelerinde sosyal belediyecilik anlayışı ve bu anlamda çalışmaları ile faaliyetlerinde önem verdikleri yapılan incelemeler doğrultusunda anlaşılmaktadır. Büyükşehir belediyeleri artık ilk olarak kültürel ve sosyal konularda faaliyet göstermeye başladılar ardından engelliler başta olmak üzere toplumdaki değişik sınıflara sosyal yardım ve hizmette bulunmaya çalışmışlardır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte belediyelere tanınan hakların yükseltilmesiyle beraber belediyelerin sosyal yardım ve hizmet konularındaki faaliyetleri genişleyerek büyümüştür (Güloğlu ve Es, 2008: 262).

Büyükşehir Belediyesi Kanunu içeresindeki birçok hükümde sosyal belediyecilik ile ilgili ve yasal bir zemin yaratabilecek maddeler yer almaktadır. 5216 sayılı yasada yerel düzeyde uygulanması gerekli sosyal politika faaliyetlerinin belediyeler aracılığı ile yapılabileceği yer almıştır. Kanun insanların kültürel ve sosyal gereksinimlerinin gerçekleştirilmesi ve toplumsal problemlerinin halledilmesi noktasındaki sorumluluğunu kanun ile belediyelere vermektedir (Şimşek ve Altun, 2020: 57) .

5216 sayılı kanunun 7. maddesi prensip olarak ülkedeki sosyal devlet becerisi ile alakalı ayarlamaları sosyal güvenlik, sağlık, adalet, işsizlik yardımı, savunma ve eğitim olmak üzere bir çok alanda uzun süreçli ve geniş kapsamlı çalışmalar ile olacak uygulamalar merkezi idarenin bunun dışındaki giyecek, gıda, barınma, yakacak gibi kısa sürede ve ivedi bir şekilde çözülmesi gereken gereksinimler yerel idarelerin görevleri arasına alınmıştır (Çöpoğlu, 2014:234). Bu madde (v) fıkrasında büyükşehir belediyelerine sağlık kuruluşları ile birlikte yaşlılar, çocuklar, kadınlar, engelliler, yetişkinler ve gençleri amaçlayan her şekildeki kültürel ve sosyal faaliyetleri idare etmek, yükseltmek ve bu hedefle sosyal merkezler açmak, beceri ve meslek kursları meydan getirmek, idaresini sağlamak ve işletilmesine aracılık etmek belediyenin sorumluluğu içerinde yer almıştır. Bu hüküm, büyükşehir belediyelerinin görevi alanı içerisindeki bütün dezavantajlı bireylere

sunabileceği kültürel ve sosyal içerikli faaliyetleri uygulayabilecektir. Bu madde çerçevesinde büyükşehir belediyelerine de ilçe belediyelere de işsiz olan, çalışmaya gücü olmayan yada bir işi olup bunun yanında bir sanat veya mesleği öğrenmek isteyenlere açacakları kurslar ile beceri ve meslek öğretme imkânı sağlama yada sağlatma görevi kazandırılmıştır. Böylelikle işsiz durumdaki bireyler, okumayı bırakmış genç kızlar, ev hanımları, engelliler gibi bu tarz faaliyetlere girip bir meslek yada yetenek öğrenebilecek bir taraftan da kazanç sağlarken başka bir yönden de kurslara katılarak yeni bir çevre ve yeni insanlarla tanışma imkânı bularak sosyalleşme sağlanacaktır (Aygen, 2014:176).

Kanunun 18. maddesinin m fıkrası bütçede bütçe içerinde fakir ve yardıma ihtiyaç duyanlara yönelik yer verilen payı kullanmak, engellilerle alakalı uygulamalara destek olmak üzere engelli birimleri meydana getirilmesi hükmü belediye başkanlarına madde içerisindeki bireylerle alakalı gerçekleştirilecek uygulamalarda yetki kazandırmakta ve belediye gideri olarak bütçeye girmektedir (Mermer vd., 2016:1306). Büyükşehir Belediye kanunu, Belediye Kanununa ilave şekilde engellilere dair değerli ayarlamalar sunmuştur. 2006 yılında çıkarılan "Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği" özürlü hizmet birimlerinin sorumluluklarını açık şekilde ortaya koymuştur. 5216 sayılı kanun engellilere dair faaliyette bulunacak özürlü hizmet birimlerinin oluşturulmasını büyükşehir belediyelerine bir vazife olarak vermiştir. Bununla birlikte engellilerle alakalı bilgi sağlama, yönlendirme, danışma, toplumsal ve mesleki rehabilitasyon faaliyetlerinde bulunacaklardır. Dahası belediyeler engellilere hizmet amacıyla kurulmuş dernek, vakıf ve üst birimlerle işbirliği içine girebileceklerdir (Yıldırım, 2008: 245).

Büyükşehir Belediyesi Kanunu, yerel düzeyde gerçekleşmesi gereken sosyal uygulamaların belediyeler aracılığıyla daha da genişletilerek ve yükseltilerek sunulmasının gerektiği vurgulamaktadır. Kanun, insanların sosyal gereksinimlerinin çözümlenmesi ve sosyal problemlerinin halledilmesi sorumluluklarını belediyelere devretmektedir. Bu sorumluluklar, şehir bilgi sistemlerini oluşturmaktan sosyal teçhizatlar meydana getirmeye, parklar ve hayvanat bahçeleri inşa etmekten eğlence mekanları idaresinde bulunmaya dek birçok hüküm ile belirlenmektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 17).

3.3.4. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Uygulama ve Faaliyet Alanı

Yerel yönetim birimi olan belediyeler hizmet alanı içerisinde yer alan bölgedeki kişinin, ailelerin, grupların ve toplum problemleriyle doğrudan alakadar olma

konumundadır. Nitekim toplumsal yapının mekanizması ile sisteminden dolayı şehirlerde ivedi şekilde müdahalede bulunulması lazım durumlara varan işsizlik, fakirlik, suç olayları gibi problemler, belediyenin faaliyet bölgesi dahilinde ortaya çıkan doğal afetten ötürü zarara uğrayan kişilerin ve ailelerin karşı karşıya kaldıkları problemler, insan yapısından doğan buna çevre şartlarının da tesiriyle gerçekleşen kadın, çocuk, yaşlı ve engellilerin karşı karşıya geldikleri problemler belediye aracılığıyla sunulan sosyal yardım ve hizmetler ile karşılanmaya çabalanmaktadır (Ateş, 2009: 88). Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde belediyelerin sunduğu çalışmalar, çağımız kapsamında belediyelerin geleneksel hizmetleri dışında farklı ve toplum sorunlarına yönelik olarak temel ihtiyaçlar içerinde yer almaya başlamıştır. Gerçekleştirilen bu uygulamalar toplumda içerisinde şehir hayatının zorlu yaşam şartlarına yetişemeyen ve nüfus içerinde önemsenmeyecek oranda bulanan düşük gelire sahip insanlar için hayati bir değer taşımaktadır. Muhtaç ve zor durumdaki bireylerin hızlı ve kolay bir şekilde iletişim kurup ihtiyaçlarını karşılayabileceği kurumlar olan belediyeler ve uygulama açısından da anlamlı faaliyetlerde bulunulması son derece önemlidir (Kesgin, 2012: 179) .

Ülkemizde sosyal belediyecilik uygulamaları daha çok toplum geneli hedeflenerek ortaya konulsa da yaşlılar, çocuklar, engelliler, kadınlar ve gençler ön plana çıkmaktadır. Belediyeler tarafından üzerinde konuşulan gruplara içerecek eğitim ve kültür işleri, sosyal hizmetler, kültür ve sosyal işler, sağlık ve sosyal hizmetler isimleriyle teşkilatlandırılan birimler tarafından sosyal belediyecilik faaliyetleri sunulmaktadır. Belediyeler sahip oldukları işlevler ve oluşturdukları birimler ile koşulları ve yetenekleri bağlamında sosyal belediyecilik hizmetlerini yerine getirmeye çalışmaktadır (Çelik, 2014:4).

Bu doğrultuda sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında sunulmaya çalışılan hizmetler şunlardır: (Pektaş, 2010:15)

- Kimsesi olmayanların, evsizlerin, sokakta yaşayan çocukların ve yardıma ihtiyacı olan kadınların barınma gereksinimlerini sağlamak,
- Annesi veya hem annesi hem de babasını kaybetmişlere çocuk yuvaları ve kreşler açmak; çocuk kulüpleri oluşturmak ve çocuk parklarının düzeni ile temizliğini sağlamak
- Yaşlı ve muhtaç bireyler için huzurevleri ve güçsüzler yurdu kurmak, bakımevleri açmak,

- Sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, hastalık tanı birimleri açmak,
- Hastane yakınlarına uzaktan gelmiş kalacak yerleri olmayan hasta yakınları için misafirhaneler kurmak,
- Kültür, sanat ve spor tesisleri yapmak,
- Kütüphane, tiyatro, sinema ve kültür merkezlerini yaygın hale getirmek,
- Yoksul, yardıma ihtiyaç duyan ve hayat mücadelesi içerisinde olan insanların faydalanması için imarethaneler ve aşevleri açmak,
- Engellilerin gündelik yaşamlarını daha kolay hale getirecek eğitim, ulaşım, sağlık, sosyal ve kültürel alanlarında ayarlamalar yapmak,
- Meslek, beceri ve sanat kazandırma kursları düzenlemek,
- Vatandaşların huzurlu zamanlar geçirmesi amacıyla park, bahçe ve piknik alanları oluşturmak,
- Doğal düzeni gözeten ve çevresel koşulları ayarlanmış hesaplı ve uygun mesken alanları oluşturmak,
- Yeni iş hazırlığında olan gençlere ve kadınlara rehberlik sağlamalı ve yeni işleri için ekipman makine desteğinde bulunmak,
- Ekmek üretim tesisi açarak vatandaşa uygun fiyatlı ekmek sunmak ve tanzim satış noktaları açmak,
- Halk içerisinde ihtiyacı olanlara yakacak, gıda, giyecek ve ilaç yardımında bulunmak,
- Sivil toplum örgütleri ve topluluk kuruluşlarına yol gösterici olmalı ve bu birimlerle yardımlaşma ve bağlantı halinde olarak ilişkileri yükseltmek,
- Sağlık problemi olan yoksul insanlara parasız tedavi hizmeti sunmak,
- Engellilere yönelik onları geliştirici merkezler açmak ve rehabilitasyonlarını sağlamak,
- Çocukların, gençlerin ve kadınların sosyalleşmesini sağlayacak ve toplumla entegre yaşama bilincini oluşturacak merkezleri kurmak,
- İş imkânı sağlayacak istidam ofisleri açarak iş arayanları ve çalıştıracak eleman arayan kesimleri orta noktada buluşturmak, iş ve işçi arama sürecini kolaylaştırmak,
- Öğrencilere kitap ve kırtasiye yardımında bulunmak, gereksinim duyan öğrencilere geri ödemesiz burs imkânı sunmak.

3.3.5. Sosyal Belediyecilik Sorunları

Türkiye'de 1990'lı yıllara büyükşehir belediyelerinin sınırlı sayıda sosyal politika uygulamalarını görmek mümkündür. Ülke genelinde belediyelerin çoğu, sosyal ve kültürel içerikli hizmetleri bırakın temel olarak yapması gereken sorumluluklarını bile zor bir şekilde yerine getirmeye çalışıyor bazen de yerine getiremiyordu. 1990'lı yılların sonundan itibaren belediyelerde sosyal belediyecilik faaliyetleri hız kazanmıştır (Güloğlu ve Es, 2008: 262).

Yaşadığımız dönem içerisinde ülkemizde belediyelerin sosyal belediyecilik işlevindeki faaliyetleri bir yandan vatandaşların refahı yükseltilirken diğer yandan ise toplumsal adalet oluşturulmaya çalışılmakta ve bölgesel gelişmeye de değerli oranda etki etmektedir. 21. yüzyıl Türkiye'sinde yerel yönetimler ve belediyecilik konusunda büyük gelişmeler yaşanmasına ve sosyal belediyecilik konusunda tecrübeli belediyeler yer almasına rağmen hala faaliyetlerin yaygınlığı noktasında beklenen düzeye ulaşılmadığı tartışılmaktadır. Diğer yandan hâlihazırdaki faaliyetler değerlendirildiğinde Türkiye'deki sosyal belediyecilik faaliyetlerinde genel anlamda birbirine yakın problemlerle karşılaşıldığı ortadadır. Toplumdaki yoksul ve muhtaç insanları hedefleyerek gerçekleştirilen sosyal belediyecilik faaliyetlerinde birçok problemle karşılaşılmaktadır. Sosyal belediyecilik problemi şeklinde ortaya çıkan problemlerin bazıları temelde belediyelerin sahip oldukları genel problemlerdir. Sosyal belediyecilik ile ilgili karşılaşılan problemler şunlardır:

3.3.5.1. İdarecilerin Negatif ve Belirsiz Yaklaşımı

Yerel yönetim idarecilerinin sosyal belediyecilik anlayışına karşı olumsuz tutumları, sosyal belediyeciliğin özü ve içeriği konusundaki belirsiz davranışları ve sosyal politikalar konusunda farkındalıklarının olmaması sosyal belediyecilik faaliyetlerini zorlaştırmaktadır. Belediye idarecilerinin sosyal politikanın önemi noktasında farkındalıklarının olmaması ve bu anlayışa yönelik olumsuz tutumlarının bir sonucu olarak, çoğu idareci sosyal politikanın değerini, toplumsal barışa ve gelişmeye yaptığı faydayı görmekte zorluk yaşamakta ve bu uygulamaları genellikle kısıtlı ekonomik koşullara rağmen sürdürülen gereksiz giderler şeklinde yorumlanmaktadır (Aygen, 2014:183). Sosyal belediyecilik alanında belediye yönetimlerinin değişmesi ile yeni gelen idarecilerin tutumları da sosyal belediyecilik sisteminin sürdürülebilirliği ve gelişmesi noktasında büyük önem taşımaktadır. Belediye

yöneticilerinin sosyal belediyecilik faaliyetlerine ilişkin kişisel algılarına odaklanılmıştır. Bu noktada değişen yöneticilerin aynı partide olması bile sosyal belediyecilik faaliyetlerinin geleceği açısından önemlidir (Çöpoğlu, 2011: 71).

3.3.5.2. Veri ve Sosyal Doku Çalışması Eksikliği

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinde temel oluşturacak veri eksikliği, bir yandan sosyal politikaların belirlenmesinde, bir yandan da hizmete giren sosyal politikaları yorumlanmasında karşımıza çıkmaktadır. Belediyelerin hizmet alanı içeresinde hayatlarını sürdüren bireylerin gelir seviyesi, sağlık durumları, yaşları, eğitim ve kültür düzeyleri gibi bilinmesi gereken noktaların bilinmesiyle ulaşılan olgu belediyelerin yapacakları hizmetler için çalışmaları kolaylaştırmaktadır. Bu tarz sosyal doku değerlendirmeleri gerçek ihtiyaç sahiplerinin saptanmasında önemlilik arz etmektedir. Yapılması gereken taramaların yapılmaması halinde yardım ve uygulamalardan faydalanılacak kişilerin kim olacağı, yardım türlerinin neler olacağı ve hangi aralıklarla yapılmasının gerekli olacağı saptanamamakta, bu da hizmetlerin planlı şekilde sunumunu veya uygulanan faaliyetin niteliğini etkilemektedir (Yılmaztürk ve Güler, 2017:17). Gerçekleştirilen çalışmaların sosyal yönünün daha ağır basması nedeniyle fayda ve maliyet analizi yapılmasına pek fırsat vermemektedir. Yani bu yönüyle de yapılan sosyal belediyecilik hizmetlerinin ölçülmesi yapılamamaktadır. Genelde uygulama sonrası yapılan işin yorumlanmadan başka bir uygulamaya başlanması, ortaya çıkan uygulamalardaki aksaklıklar ve eksik noktalar görülmez, ileride yapılacak uygulamaların daha kaliteli ve sağlıklı olmasını engeller (Pektaş, 2010:17).

3.3.5.3. Plan ve Taslak Oluşturulmaması

Belediyeler tarafından yürütülen sosyal belediyecilik çalışmalarının çoğu rasyoneldir ve her türlü etken hesaba katılarak hizmet öncesi taslak ve plan yapılmadan çalışmalara başlanmaktadır. Uygulamalar belediye başkanlarının seçim öncesinde yayınladıkları bildiri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bildiri içerisinde yer alan vaatlerdeki hizmetlerin yüksek maliyetli ve vatandaşa az yarar sağlayacak şekilde ise de bu karadan geri dönülmemektedir. Plan dahilinde olmadan yapılan sosyal işlerin uzun vadeli olmasına ve devamının getirilmesine olanak vermemektedir (Çöpoğlu, 2011: 71).

3.3.5.4. Koordinasyon Eksikliği ve Yetki Karmaşası

Belediyeler arasında eksik koordinasyon ve yetki karmaşası olurken, belediyeler ve merkezi yönetim ortaya çıkabilir. Koordinasyonsuzluk nedeniyle farklı belediyelerden yardım sağlayan insanların var olması önemli bir problemdir. Böylece sosyal belediyecilik anlayışı sömürülmeye çalışılmaktadır. Belirli bir bütçe ile gerçekleştirilen uygulamalardan diğer insanların faydalanamamasına yani insanların haktan mahrum olmasına sebebiyet vermektedir. Belediyelerin kendi içerisinde sosyal uygulamaları farklı birimler aracılığıyla ve aralarında iletişim kurmadan yapması önemlidir. Çok fazla yetkilinin ve birimin var olması bir noktada kurumlar arasında hizmet yarışı içerisine girmelerine neden olurken, diğer taraftan görevlerin birimler ve görevliler arasında birbirlerine yüklemelerine olanak sağlayabilmektedir (Yılmaztürk ve Güler, 2017:17).

Sosyal belediyecilik çerçevesinde gerçekleştirilen bazı sorumluluklar merkezi idarenin de kapsamında yer almaktadır. Yerel ve merkezi odaklı sosyal politikaların birbiri arasındaki ayrım tam olarak yapılmamıştır. Oluşan iki yönetim ve koordinasyon zafiyeti bazı uygulamaların çifte yapılmasına sebep olmakta, kaynak israfı oluşturmakta ve bazı noktalara hizmetlerin götürülmemesi neden olmaktadır (Seyyar, 2008: 38).

3.3.5.5. Kaynak Yetersizliği

Belediyeler tarafından sosyal belediyecilik faaliyetlerinin yaşama dahil edilmesi, bölgesel gelişmenin oluşturulmasını sağlayacak yeterince ekonomik kaynağın elinde bulunmasına göre değişmektedir. 2012 yılındaki 6360 sayılı Kanun ile genel bütçeden yerel idarelere ayrılan payın oranında artırıma gidilmesine rağmen belediyelerin mali kaynak gereksinimlerini kendi iç gelirleri ile gerçekleştirmesi hususundaki eksiklik giderilmemektedir. Bu, yerel idarelerin merkezi yönetime olan bağımlılıklarının devam etmesine ve belediyelerin sosyal politika giderlerini kısıtlı düzeyde tutmasına ortam hazırlamaktadır (Demir, 2006: 63).

Belediyeler elverişli kaynağa sahip olamadığından sosyal belediyecilik ile ilgili bir çok uygulamayı yapamamakta, başlatılan hizmetlerin sonu getirilememektedir. Belediyeler temel hizmet uygulamaları ile alakalı sorumluklarını yaptıkça sosyal belediyecilik faaliyetlerine doğru hareket etmektedir. Temizlik, park-bahçe, kanalizasyon, çöp, yol, imar gibi hizmetlerini tamamlayamamış olan belediyeler sosyal belediyecilik noktasında

gerçekleştirdikleri birkaç konser, festival gibi faaliyetlerden ileri gidememektedir (Çöpoğlu, 2014:240).

3.3.5.6. Paylaşım ve Katılım Eksikliği

Düzenlenen belediye kanunları ile sağlanan kapsamlı yetki ve geniş koşullara rağmen siyasi, kültürel ve iktisadi sebeplerle belediye idaresine doğrudan ya da halkın söz sahibi olması ile vatandaşın denetim yapması alt düzeyde kalmıştır. Bölgesel katılımın artması sosyal belediyeciliğin vatandaş tarafından yüksek seviyede teftiş edilmesine ortam sağlayacak sistemin meydana gelmesine yol açacaktır. Bununla birlikte sosyal belediyecilik faaliyetleri ile bazı gruplara veya insanlara fazladan olanak sağlanmasını azaltacaktır (Toprak ve Şataf, 2009: 22).

3.3.5.7. Uzman Personel Eksikliği

Sosyal belediyecilikte karşılaşılan en önemli problemlerden bir tanesi de alanında uzman ve bilgili personelin yeterince olmamasıdır. Belediye yönetiminin genel olarak tüm kademelerinde gereksinim hissedilen vasıflı teknik ve alanında bilgili personele sosyal belediyecilik uygulamalarında daha çok ihtiyaç oluşmaktadır. Belediyelerin sosyal yardım ve hizmet, sosyal doku çalışmalarında, yardım ihtiyacı duyanları saptamada sosyal çalışmacılara ve sosyal hizmet uzmanlarına gereksinim duyulmaktadır. Nitelikli, uzman elemanlar tarafından gerçekleştirilmeyen uygulamaların amacına varamamakta ve gereksiz kaynak kullanımına neden olmaktadır (Çöpoğlu, 2014:241).

3.3.5.8. Ayrımcılık

Sosyal yardımlar ile ayrımcılık, sömürme sosyal belediyecilik faaliyetlerinde karşımıza çıkan negatif faaliyet durumlarıdır. Yapılan faaliyetler arasında oranı çok düşük şekilde yer alsa da sosyal yardım ve hizmetlerde ayrımcılığı ve particiliği ortaya koymaktadır.

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin açık bir şekilde, kurallar doğrultusunda uygulanmaması ve sıkı bir denetlemenin olmaması uygulamaların genelde belirli bir zümreye yada kişilere iltimas geçilmesi neticesini ortaya çıkarmaktadır. Objektiflik, tarafsızlık, saydamlık gibi küresel nitelikler değerini kaybedip bu konuma subjektiflik,

particilik, taraflılık, adam kayırma tarzındaki olumsuzluklar baskın hale gelebilmektedir. Belediye yönetimleri, seçmen grubuna partizan faaliyetlerle oy vererek yönetime gelmelerini sağlayan ayrıcalıklar vererek, onları borçlarını ödemiş olarak görmektedir. Diğer yandan ileriki seçim zamanına gelindiğinde belirli orandaki oylarını güvence altına almayı hedeflemektedirler. Eş-dost, akraba, hemşeri, siyasi bağlantılar ile gerçekleştirilen sosyal içerikli uygulamalar belediyeleri kamu kurumu kuruluşu özelliğinden uzaklaştıracak çıkar odaklı bir yapıya çevirecektir (Pektaş, 2010: 18).

3.4. Sosyal Yardım ve Hizmet Kavramı

3.4.1. Sosyal Yardım Kavramı

Sosyal belediyecilik anlayışı faaliyetleri kapsamında sosyal yardımlar önemli bir yere sahiptir. Sosyal yardım, belediyeler aracılığıyla farklı konumdaki ihtiyaç sahibi insanlara zaman zaman belirtilmiş temel kurallar çerçevesinde, planlı ve süreç içerinde nakdi ve ayni şekilde gerçekleştirilen yardımlar olarak nitelendirilir. Vatandaşlardan toplanan vergilerle sağlanan sosyal yardımlar, sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi açısından önemli olan yoksulluk açısından bir sosyal haktır (Seyyar, 2008: 245). Sosyal yardımlar hiçbir geri dönüş düşünmeden ihtiyaç sahibi bireylere kamu kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilen nakdi veya ayni şekilde yapılan yardımlardan meydana gelmektedir. Böylece, geliri kişisini, ailesini veya bakmakla yükümlü olduğu kişileri pek çok nedenden dolayı sosyal yardımla geçindiremeyecek durumda olan kişilere yaşam hakkının asgari düzeyde oluşturulmasını içermektedir. Sosyal yardımlar ile yoksul haldekilerin ve bakmak ile sorumlu tutuldukları bireylerin ihtiyaçlarını karşılayarak bu durumdaki kişilerin en az zamanda kazanç elde edebilecek hale ulaştırılarak istihdamda yer alması düşünülür. Bu doğrultuda sosyal yardımlar ile insanların temel gereksinimleri karşılanarak yaşamları garantiye alınmakta ve kazanç sağlamları için ortam hazırlanmaktadır. Bu noktada sosyal yardımlar, sosyal politika uygulamalarının bütünleyici bir ögesi olarak algılanmasından itibaren gelişmiş, İkinci Dünya Savaşı sonrası tüm insanları gözetim kapsamına alacak tam istihdama yönelik faaliyetlerinin sıkıntıya uğraması ve 1980'lerde fakirlik, işsizlik ve toplumsal ayrımcılık hususlarının ön planda yer almasıyla değişmiş ve sosyal yardımlar artık sosyal politika anlayışının temel ögeleri içerisine girmiştir (Türkoğlu,2013:280).

Sosyal yardım denilince, minimum seviyede bile olsa şahsını veya hayatlarını devam ettirmek ile sorumlu tutulduğu bireyleri bakma durumuna sahip olmayan insanların yoksulluk hallerine uygun şekilde oluşturulan ve yaşamalarını kendi gelirleri ile sürdürebilecekleri güce gelmelerini sağlayacak nakdi ve ayni biçimde yapılan yardımlar olarak düşünülmektedir (Aydın, 2008: 153). Sosyal yardımların engelleyici, önleyici ve koruyucu işlevleri sosyal hizmetlere göre geri kalmaktadır. Problem meydana geldikten sonra sosyal yardım şekline başvurulmaktadır. Sosyal yardımlar uygulanırken muhtaçları olayın orta noktasına yerleştirmekte ve yapılan uygulamalardan ne olursa olsun karşılık istenmemektedir. Sosyal yardım, tek yönlü talepte bulunan veya başvurudan yararlanan kişinin bunun için herhangi bir ücret ödememesi ve devletin karşı taraftan hiçbir şey beklemeden yapmasıdır (Kesgin, 2016: 452).

Sosyal yardımlar faklı isimler ile yer alsa da tarihin ilk dönemlerinden itibaren değerini korumaktadır. Çağdaş tanımda ise endüstrileşme ile beraber konumunu devam ettirdiği bilinmektedir. Tarihsel açıdan ilk çağlardan itibaren aile arasında, akrabalık ilişkisi çevresinde ve komşuluk etkisiyle de belirlenmiştir. Lakin ilk çağda yer alan Roma, Yunan, Mısır ve diğer uygarlıklarda sosyal yardımların ilk başta dini unsurlara dayandığını açıklamak gerekmektedir. Öte yandan, 7. Yüzyılda İslam'ın ortaya çıkmasıyla birlikte sosyal yardımın dini anlamda ibadet içerisinde konumlandırılması mihenk taşı niteliğinde olmuştur (Taşçı, 2010: 65). Sosyal yardımlar ile ilgili ilk yasal düzenleme 17. Yüzyılda İngiltere'de doğduktan sonra oluşturulan Yoksulluk Yasalarıyla beraber birçok sosyal yardım hazırlanmıştır. 1601 yılındaki Yoksulluk Yasası sosyal yardımların yasal tabanını oluşturmuştur. Yoksulluk Yasası'nda muhtaçlar iki sınıfta kategorize edilmiş ve yapılacak sosyal yardımlar ise de hak kazananlar ve hak kazanamayanlar tarzında sınıflandırılmıştır. Yardımlara hak kazananlar yaşlı ve hasta bireyler iken; çalışma gücünde olup da bir işle meşgul olmayıp gelir sağlamayanlar hak kazanamayanlar statüsündedirler. Lakin muhtaçlara sosyal yardım uygulamasının vasfı ve çerçevesi 1795 tarihli yapılan Speenhamland Parlamentosu Yasası ile değişikliğe uğramıştır. Meydana gelen ekonomik buhran ve fakirliğin etkilerinin derinden yaşandığı bu dönemde yürürlüğe konulmuş bu kanun insanlara asgari yaşam hakkını onaylamıştır (Rosanvallon, 2004:120). Speenhamland Parlamentosu Yasası muhtaçlara sunulan sosyal yardımların özelliğini ve sistemini derinden başkalaştırarak, modern açıdan sosyal güvenliğin insanlar için doğal bir hak olarak görülüp, toplumdaki bütün bireyleri içine alması gerektiğini vurgulayan bir düzenleme olarak çıkmıştır. 1795 yasası muhtaçlık yardımları yalnızca sakatlık, hastalık ve

yaşlılık tarzı sebeplerden ötürü değil iş sahibi olan ve kırsal kesimde hayatlarını devam ettirmeyenlere de sunulmuştur (Akyüz, 2008: 60-61). Sosyal yardımlar Osmanlı döneminde yardımlaşma ve dayanışma geleneği üzerinden devletin ve toplumun yüzyıllar boyunca güçlü bir halde devam etmesine neden olan etkenlerden biridir. Osmanlı Devleti'nde yardımlaşma ve dayanışmanın bu derece kuvvetli kalmasında üç yardımlaşma yapısı etkin olmuştur. Osmanlı devletindeki yardımlaşmanın birinci kaynağı aile arasında yapılan yardımlaşmadır. Bu yardımlaşma endüstrileşmenin büyümediği, tarıma dayalı kuralların yani toplumda bireyin elindeki mal varlığı sadece kendisine ait olmayıp bu mal varlığı ailesi ile beraber bütün insanlarında hakkının yer aldığı düşüncenin baskın geldiği, özellikle kırsal bölgelerde çoğunlukla rastlanan yardımlaşma çeşididir. İkinci olarak da vakıflar aracılığıyla gerçekleştirilen yardımlardır. Üçüncü yardımlaşma kaynağı ise dini kurallar çerçevesinde zekat, fitre, sadaka, kurban görevleri ile yardıma ihtiyacı olanlara yapılan yardımlardır (Zengin vd, 2012: 136).

Sosyal güvenlik yapısının kapsamında kalan ve prime dayalı çalışmayan sosyal yardımlar, yoksul kişi veya ailelere yönelik yardımda bulunulması ve onlara karşı sosyal güvenliğin temin edilmesidir. Sosyal yardımlar ile hiçbir gelire sahip olmayan kişilerin veya ailelerin gereksinim hali bertaraf edilinceye dek bu insanların gözetilmesini ve gelir garantilerinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Belediyeler aracılığıyla ortaya konulan sosyal yardımlar doğal olarak vatandaşlık hakkı şeklinde karşılanmaktadır. Yapılan bu sosyal yardımlar isteğe bağlı olarak oluşturulmamalı daha önemlisi insan onurunu küçük düşürmeyecek şekilde uygulanmalıdır. Eyleme konulacak sosyal yardımın hangi şartlar içerisinde, hangi zamanlarda ve kullanılacak usulün seçilmesi noktasında profesyonellik gerektirdiği unutulmamalıdır. Ayrıca belediyeler ve idareciler sosyal yardımlara sadaka fikri ile yaklaşmamalıdır (Çelik, 2014:8-9). Sosyal yardımlar sosyal güvenlik mekanizması dâhilindeki primsiz uygulamalar şeklinde genellikle vergiler ile karşılanmaktadır. Bu sistem içerisinde sosyal yardımlar toplumsal gözetim uygulamaları kapsamında yeterince kazanca sahip olmayan bireylere ayrılmış, son noktada eyleme konulan maddi destek şeklinde adlandırılmaktadır. Sosyal güvenlik yapısının eksiklerini giderici bir işlevi yerine getirmekte ve bu yapının verdiği teminattan yararlanamayanlara dair muhafaza görevini yerine getirmektedir (Hacımahmutoğlu, 2009: 23-25). Sosyal yardımlar sosyal güvenlik kapsamında ilk faaliyet bölgesi şeklinde geçerken bir de yaşam içerisinde toplumda var olan, eskiden gelen uygulama bölgesidir. Kaynağı çok eski zamanlara dayanan ve bütün toplumlarda yer alan sosyal yardım kavramının kamu idaresi yönetimi kapsamında sosyal

yardımın nasıl sunulduğundan bu yardımlar ile kimlerin ilgilendiği, fakirlere yapılacak yardımın miktarı, yardımların neyle bağlantı hale getirileceği, yardımlardan yararlanacakların nasıl betimleneceği ve yardım şeklinin seçimine değin sosyal yardım çerçevesi değişiklik arz etmektedir (Kesgin, 2013).

Sosyal yardımların sahip olduğu özellikleri şu şekilde belirtebiliriz:

- Prensip olarak sosyal yardımlar insanların yoksulluklarının incelenmesine ve denetime tabi tutularak onların gereksinimlerinin biçimine ve yoğunluğuna göre hesaplanarak yapılır.
- Sosyal yardımlar yerel makamlarca belirlenen asgari geçim düzeyinin saptanması, yoksulluk durumunun incelenmesi bir de sosyal yardımların ulaştırılması aşamasında önemsenmesi gereken noktalar vardır.
- Sosyal yardımlar nakdi bir şekilde ulaştırılma yoluna sahip iken ayni yardım biçimde sağlanabilen iyileştirme, tedavi etme, bakım sağlama gibi maddi olmayan yardımlar şeklinde de yapılmaktadır.
- Yardımlar bireylerin koşullarına ve niteliklerine bağı kalınarak en kısa zamanda durumlarını toparlayarak geçimlerini sağlayabilecek yoksulluktan çıkarma hedefine sahiptir (Zengin, 2009: 23).

1601 yılında yasa ile ortaya çıkan devletin sosyal alana karşı aldığı tedbirler, sanayileşmenin yarattığı toplumsal evrimle birlikte çoğalma fırsatı bulmuştur. Endüstrileşmenin devamında şehirler üretimde ana noktalar haline gelmiş, kırsaldan şehre göçler artmış ve dünya üzerindeki nüfuslar şehirlerde yığılmaya başlamıştır. Bir yandan tarımda makineleşmenin artması, tarım arazilerinin parçalanması ve kentteki bazı fırsatların cazibesine bağlı olarak kırsal kesimde yaşayanların nüfusu azalma eğilimine girmiştir. Endüstri dönüşümüyle ortaya çıkan yeni sistemde büyük üretim tesislerinde çalışan işçiler için kötü yaşam ve çalışma şartlarını ardından sürüklemiştir. Yoksulluk, sosyal eşitsizlik ve adaletsizlik işçileri aşırı noktada kötü şartlarla baş başa bırakmıştır. Sanayileşmenin ardından sosyal güvenlik ve sosyal sigorta kurumları, merkezi hükümet tarafından, başta sağlık, eğitim, konut, kentleşme olmak üzere toplumsal hayatın büyük bir bölümünde güncel kurumsal düzenlemeler sağlanarak vatandaşların yaşamlarını güvence altına almak amacıyla oluşturulmuştur. (Zengin vd, 2012: 135). Bazı ihtiyaç sahiplerini bu yardımlardan uzak tutmak, toplumda sosyal dışlanma sorununu gündeme getirmektedir. Sosyal dışlanma, insanların ayrımcılık ve muhtaçlık nedeniyle oluşturdukları birlikten

dışına itilmeleri ve istedikleri kadar sosyal hayata dahil edilememeleri durumudur. Sosyal dışlanma, muhtaçlık, işsizlik, adaletsizlik ve insanlara ve tüm dezavantajlılara karşı önyargı gibi sosyal politika konularını kapsamaktadır (Adaman ve Keyder, 2006). Sosyal yardımlar bireyleri hedefleyerek toplum içinde meydana gelen sosyal tehlikelerin ve bu tehlikelerin doğurduğu neticelerin bertaraf edilmesine yönelik gerçekleştirilen yardımlar şeklinde de ele alınabilir. Sosyal tehlikeler noktasında çözüm yolları geliştirmesi istenen sosyal devlet anlayışında vatandaşlık, sağlanacak sosyal yardım elde etmenin temel şartı olarak çıkmaktadır. Vatandaşın söz konusu yapıya veya sahip olduğu mesleğe sağladığı değerle büyük ölçüde ilgili değildir. . Sosyal yardımlar bir bakıma toplumdaki bütün gruplardaki ihtiyaç halindekilerin, sosyal vatandaş şeklinde görüldüğünden yalnız olarak toplumu birleştirici fonksiyonuna sahiptir. Sosyal yardımlardaki ana hedef, muhtaç durumdaki insanların gözetilerek toplum içerisindeki sükûnetin oluşturulması ve olası şekilde meydana gelebilecek sosyal problemlerin engellenmesidir (Metin, 2011: 181).

19. yüzyılda sosyal yardım poliçeleri işçi ve yakınlarına uygulanmamış, zorunlu sosyal sigorta poliçeleri içinde kalmıştır. Sanayi çağına uyum süreci ile birlikte ortaya çıkan ve çağımıza ulaşan dönemde devletin sosyal yardım düşüncesi zorunluluk ilkesi etrafında şekillenmiş ve sosyal yardımlar halka karşı bir sorumluluk haline dönüştürülmüştür (Taşçı, 2010: 68-69). Mahalli idarelerin ekonomik sahadaki üstlendiği rol neo-liberal politikaların artmasıyla birlikte sosyal yardımlar noktasında da konumunu belli etmiştir. Devletin iktisadi düzleme müdahalede bulunma düşüncesi bunun temel sebebidir. Devletin sivil toplum örgütlerine, gönüllü bir şekilde yapılan eylemlere aktardığı yoksulluk probleminin halledilmesi noktasında mahalli idarelere yöneltilmiştir. Yönetimin başına gelmek için seçilmiş hükümetler tarafından seçilen sosyal yardımların kullanılması fikri, belediyelerin yerel düzeyde üstlendikleri anlayış olarak şekillenmektedir (Metin, 2011:195). Unutulmamalıdır ki, yoksullara verilen sosyal yardımlar eski çağlardan beri özellikle sanayileşme sürecinde gelirin yeniden paylaşımı aşamasında işlevsellik kazanan bir araç olarak incelenmektedir. Çoğu dünya devletinde sosyal yardım, genellikle devletin sosyal ve sosyal görevlerinin ihtiyaç sahiplerini korumak ve kollamak için bir gerekliliği olarak görülmekte ve daha çok ihtiyaç sahibi faaliyetler şeklinde ifade edilmektedir. (Demirbilek, 2005: 287). Sosyal politikaların sunulmasında büyük sorumluluklar verilmiş mahalli kamu idarecileri dezavantajlıların, mağdurlukların önlenmesinde ve yer aldıkları alandaki ekonomik ve sosyal problemlerin halledilmesinde etkili pozisyonda yer almışlardır. Yönetimleri altındaki kurumlarla mahalli seviyede fakir ve ihtiyaç halindeki

gereksinimlerinin giderilmesinde direkt tesir sağlayacak sorumluluğa sahiptirler. Bölgesel kurumların sosyal yardımlardaki değeri, yoksulların ve ihtiyaç sahiplerinin sorunlarının çözümünde merkezi yönetime kıyasla hızlı ve etkin bir şekilde yararlanmanın mümkün olduğu noktadan daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle Avrupa Yerel Yönetim Özerkliği Şartı, politikaların bireye en yakın noktadan yani örgüt üzerinden yapılması gerektiğini belirtmektedir (Akpınar vd, 2012:22).

Belediyelerin ülkemizde sosyal yardım kapsamında beceri elde ettikleri ve devamlı büyüme gösterdikleri arka plana atılamaz. Belediyeler aracılığıyla uygulanan sosyal yardımlar bazı olumlu yönleri beraberinde getirmektedir. Vatandaşa en yakın idare noktasında yer almaları, koordinasyon ve teftişin rahat yapılması, faaliyetlerin başarılı şekilde eyleme konulması, bölgesel bağış noktalarının daha ivedi biçimde yola koyulması ve kaynak oluşturma durumunda rahat olunması sosyal yardım faaliyetlerinin hayata aktarılmasında belediyelerin üstünlükleridir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010: 45). Ülkemizde 1990'lardan sonra mahalli seviyede sosyal yardımlar dikkat çekecek noktaya gelmiş, seçimlerde yeniden seçilmek için bazen sömürü edilmiştir. Sosyal yardım politikalarında müşterek kuralların ve belirli ölçütlerin meydana getirilmemesi de bu gibi hususların yaşanmasına sebebiyet verecek etkenler içerindedir. Ülkede nüfusun fazla ve eğitim sahibi olmamış insanların oranında da yüksek olması bunu yanında yüksek nüfus çoğalması ve şehirler göç yapan bireyler sistemde var olan problemlerin çoğalmasına neden olacaktır. Ancak bunlara ek olarak, bu sorunların yaygınlaşmasında uygun ve işlevsel bir işlev görmeyen politikaların da payı büyüktür. (Koray, 2008: 393).

Sosyal yardımların merkezinde genellikle ekonomik gereksinim dahilindeki kimseler yer almaktadır. Sosyal yardım ile hiç istemedikleri sebeplerden dolayı asgari düzeyde bile hayatlarını sürdürme durumunda olmayan bireylerin problemlerine yönelme amacı içerir. Ana hedef, yoksulluk içerindeki bireylerin bu problemlerini temelinden halletmek ve kendi kendilerini taşıyabileceklere duruma gelmelerini sağlayacak takviyeyi vermektir. Bu takviye kamu idarecileri ve uygulayıcılar tarafından hallolabilirken sivil toplum kuruluşları ve özel sektör gibi diğer yollarla da gerçekleşebilmektedir. Bu yolların niteliğini oluşturmada şehrin kültürleri, ekonomi süreci, sivil toplumun sistemi ve mekanizması etkililik gösterirken nüfus, toplum yapısı, kurumsal oyuncuların birlikte hareket etme ya da etmeme durumu ve özel sektör yapısı bu mekanizmada değerlidir (Mingione vd., 2002:

37). Sosyal gözetimde, kamu yönetiminden kaynaklanan sosyal yardımlar yaygın olarak tanımlanır, hizmet şeklinde yapılıyorsa sosyal hizmetten bahsedilir, aksi halde sosyal yardım olarak gerçekleştirileceği varsayılmaktadır. Sosyal yardımlar fakir ve muhtaç bireylere peşin para yada ayni şekilde yapılırken, kamu kurum veya kuruluşları sorumluluğundaki sosyal hizmetlerden faydalanabilmek için sadece söz konusu hizmet ile alakalı yardımda ihtiyaç içerinde olmak kafidir. Yapılan faaliyetlerde sosyal hizmetlerden faydalananlar genellikle yardıma gereksinim duyan bireyler, fakir, kimsesi olmayan ve umutsuz haldeki kadınlar, yaşlılar, çocuklar ve engelliler yer alırken, sosyal yardımlardan faydalanılması için insanların ilk önce gelir ve yoksulluk halleri öne çıkmaktadır (Güneş, 2012: 157).

Sosyal yardım bireylerin hiçbir karşılık veremeden hayat seviyelerini yükseltirken, başka bir yönden yapılan yardımların muhtaç durumdakilerin sosyal mevkilerine dair pozitif etkisi görülmektedir. Sosyal yardım, yoksulların kişisel ve ailevi durumlarının paylaşımı ile ilerleyen, yaşam koşullarından oluşan veya kendisinden bağımsız olarak dış etkenlerden kaynaklanan sorunlarının çözümü için sağlanan maddi yardımları ifade eder. Bu yardımlar nakit biçimde yapılabilirken ayni biçimde de yapılabilmekte ve hedefi de fakir insanlardır (Kesgin, 2016: 451). 2006 tarihiyle beraber belediyeler yaşlı, hasta, fakir, çocuk ve kadınlara dair sosyal yardım ve hizmetler vermekte bunu yanında sağlık ve eğitim başta olmak üzere birçok alanda sorumluluk almaktadırlar. İşsizliği engellemek amacıyla meslek, beceri kazandırma ve geliştirme kursları yapılmaktadır. Mahalli idareler ile alakalı Avrupa Konseyi, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği ve Birleşmiş Milletler çalışmalarında bulunan ve buna Türkiye'nin de kabul ettiği küresel nitelikler ile birlikte sosyal yardımların uluslararası geçerliliğe sahip bu örgütler aracılığıyla desteklendiğini göstermektedir. Bu uluslararası kuruluşların ortaya koyduğu nitelikler şöyledir: (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010: 39-40)

- Mahalli idareler demokratik yapıların vazgeçilmez unsurlarıdır,
- Özerkliğe sahip kurumlardır,
- Vatandaşın yönetime dahil olmasına fırsat sağlayan yönetimsel organlardır,
- Yerel seviyedeki kamu faaliyetlerinin vatandaşa direkt ve etkili şekilde ulaştırılmasında merkezi idareye kıyasla başarısı fazladır,
- Vatandaşa en yakın konuma sahip mahalli idarelerin hemşeri vurgusuna hassasiyeti ve görevi fazladır.

3.4.2. Sosyal Hizmet Kavramı

Sosyal hizmetler ve yardımlar eski tarihlerden itibaren toplumların içeresinde yer alan anlayışlardır. Bu anlayışlar önceki dönemlerde aile, akraba, komşu, arkadaş ve sivil toplum örgütleri ile canlı tutulurken, ilerleyen dönemlerde bu sorumluklar ve büyüyen sorunlar ile birlikte genişleyerek devletlerin temel sorumlulukları dahiline girmiştir. Sosyal hizmetler devletlerin koşulları çerçevesinde toplumda yer alan muhtaç ve yardıma ihtiyacı duyan dezavantajlı bireylerin insan olmanın getirdiği haysiyete uygun, toplum ile beraber bir düzen halinde yaşamlarını devam ettirebilmelerine yardımcı olacak nakdi ya da ayni şekilde sağlanan desteklerdir. Sosyal hizmetlerde esas olan dezavantajlılara insan olmanın gerekliliği olan sosyal çevreyi oluşturmaktır. Bu noktada belediyelerin uyguladığı sosyal hizmetlerin yelpazesi, sıklığı, büyüklüğü ve niteliği belediyelerin elinde bulunan çalışanın ve kaynağın kalitesi ile hizmet götürülen toplumun gelişmiş olma durumuna göre değişiklik göstermektedir (Ateş, 2009:92).

Sosyal hizmet tolumun, sınıfların ve kişilerin sosyal zenginliğini toplumsal eşitlik ve adalet yapısı dahilinde geliştirmeyi hedefleyen insan merkezli bir düzendir. Buradan hareketle meydana gelen toplumsal ve kişisel özellikteki problemler bunlara dair çıkış yolu ve müdahale şekilleri ile sunulacak sosyal politikalar bağlamında sosyal hizmetin çerçevesinde değerlendirilir. Sosyal hizmet açıklanırken toplumu ve bireyi bağımsızlaştırma hedefi öne çıkmakta, sosyal hukuk devleti kapsamında farklılıkların ortadan kaldırılması ve sosyal adaletin oluşturulması hedefi ile devam edilen uygulamalardır (Cılga, 2004:47-59). Sosyal hizmet anlayışı ekonomik ve sosyal problemlerle karşı karşıya kalan bireyler önde yer almak üzere belirli olmayan bir nedenle ekonomik ve toplumsal ihtiyaçlıya gelen ailelere ve bireylere yarar oluşturmak, bu kişilere dayanak olarak hayat düzeylerine pozitif yönde etkide bulunmaktır. Ek olarak sosyal hizmetler, insanların refahını yükseltmeyi, bireylerin mutluluk halinin gözetilmesine takviyede bulunmayı, kişilerin diğerleriyle ve toplum ile birlikte sağlam şekilde iletişim ile koordinede bulunmasını kapsamaktadır. Böylelikle sosyal hizmetler sadece fakir ve düşük gelirli insanlar ile bağdaşan bir uygulama şekli olarak görülmemelidir (Mingione vd., 2002:37). Sosyal hizmet kavrayışı genel kapsamlı bir otorite şeklinde aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, madde bağımlıları, şiddet görmüş bireyler, afete uğramış kimseler, suça sürüklenmiş çocuk gibi dezavantajlılar ve geniş kapsamda toplumun bütününe bakım, psikolojik, ekonomik ve sosyal takviye benzeri hizmetler getirerek problemleri dağıtmayı,

sosyal refahı arttırmayı ve toplumsal değişimi istemektedir. Sosyal hizmet sosyal problemlerden çıkış yolu araştırırken, toplumsal problemlerin negatif etkilerinin sonuçlandırılmasını arzular ve bu yolda ekonomik kazanç hedefi içermez (Artan, 2011:20).

Bireyleri ve grupları gözeten, merhametli ve korumacı devlet yaklaşımı dahilinde sosyal hizmet toplumsal adaleti oluşturmayı amaçlayan sosyal devlet altında kalan birey, grup yada toplumların sistem ve koşullarından meydana gelen veya iç denetimleri haricinde biçimlenen zihinsel, ruhsal, bedensel noksanlık, yoksulluk ve dengesizliği yok etmek yer almaktadır. Bunun yanı sıra toplumun farklılaşan koşullarından meydana gelen sosyal problemleri halletme, yaşam koşullarını düzeltme ve ileriye götürme, bireylerin kendi aralarında ve toplumla uyum içerisinde olmasını yardımcı olma; hedefinde birey, onur ve itibarına uygun danışma, eğitim, bakım, psikolojik ve sosyal rehabilitasyon ekseninde sunulan uygulamaların tamamı sosyal hizmet dahilinde yer almaktadır (Seyyar, 2002:518). Toplumsal dönüşüm aracı olarak sosyal hizmetler, dezavantajlı bireylerin problemlerinin halledilmesi, kişilerin sosyal alan dahilinde yükseltilmesini ve sosyal problemlerin çözüme kavuşturulmasına dayanmaktadır. Toplumsal problemlerin sonlandırılması ve toplumsal refah yükselişinin oluşması hususunda sosyal uygulamaları, sosyal güvenlik ve sosyal politika gibi anlayışlarla beraber hareket etmektedir. Sosyal hizmetin ele alınması bu alana olan bakış açısına göre farklılaşmakta; fakirlik, toplumsal problemler, sağlık, ihtiyaç durumu tarzındaki değişik noktaları açıklamak içinde yer verilmektedir (Şimşek ve Altun, 2020: 57). Sosyal hizmet kişi, haysiyeti ve yaşam koşulları noktalarından da ele alınabilmektedir. Bundan dolayı sosyal hizmet kavramı kişilerin yaşam koşullarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi hedefiyle oluşturulan düzeltici ve rehabilite edici, dönüştürücü-yükseltici, düzeltici-önleyici özellikteki yapısal ve kurallı uygulamalar ile politikalar toplamıdır (Seyyar, 2005:272).

Sosyal hizmet takdimi ve etkili sosyal politika uygulamaları yerelden ülkenin tümü yönünde hareket etmesi fikri neo-liberalizm anlayışı ile beraber yükselmiştir. Belediyecilikte sosyal hizmet neo- liberalizm ile beraber değer kazanan yeni kamu idaresi kültürü dahilinde belediyelerin sosyal problemlere dikkat yöneltmesini ve sosyal işlerliklerini arttıran bir yönelimdir (Güleç, 2014:72). Geçmişten günümüze çoğu devlette merkezi idare tarafından sosyal hizmetler hazırlanıp kamusal politika ve yol haritası çıkarılırken, faaliyet noktasına gelindiğinde mahalli idareler değerli bir konuma gelmiştir. Günümüzde merkezi idarelerin hizmet uygulamaları tüm dünyadan düşerken, yerel

yönetimlerin sosyal hizmetleri ülkeden ülkeye farklılık göstermekte ve vatandaşların sosyal taleplerine cevap vermede vazgeçilmez hale gelmiştir. Ayrıca yerel idareler bölgesel politika, plan ortaya koyarak amaçları doğrultusunda devletler ve coğrafyalar arası değişiklik oluşturmaktadır (Kesgin, 2012:177-178). Sosyal hizmet kavramı çerçevesinde sosyal tehlikeleri içermektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet gözetimi, bakımı, suçtan ötürü gözaltına alınmayı ve sonrasında sunulan hizmetleri kapsamaktadır. Bu noktadan sosyal hizmetler toplum içeresinde bağımlılık, engellilik, işsizlik, yaşlılık, vefat gibi meydana gelebilecek sosyal tehlikelere karşı muhafaza etmek için eyleme konulan girişimler şeklinde açıklanabilir (Taşcı, 2010:66).

Sosyal hizmet politikaları, tüm insanlara ihtiyaç duydukları hizmeti, hayatlarını devam ettirebilmeleri için gelirlerine dikkat etmeden sağlamakla ilgili iken, sosyal yardımlar açısından temelde ekonomik yoksulluk vardır. Sosyal hizmet ve sosyal yardım arasındaki fark, başvuruların yapılma şekli ile ilgilidir. Bu gibi farklılıklar sosyal hizmet ve sosyal yardım kavramlarını birbirinden ayıran noktalardır. Ancak hem sosyal hizmet hem de sosyal yardım topluma sosyal güvenlik sağlamaktadır (Kesgin, 2016:451). Sosyal hizmetin temel hedefi toplumdaki kişilerin sosyal etkinlik seviyeleri artırarak, hayat özelliklerini geliştirmek ve sosyal yaşam düzeylerini kişiye hizmet verebilmek anlayışında farklılaştırmaktır. Hayat kalitesi insanların güvenlik, sağlık, beslenme ve barınma gibi yaşamsal gereksinimlerini tam bir şekilde elde etmesi; kültürel, ekonomik ve sosyal hayatının sürekli refah seviyesinde tutabilmesidir. Ayrıca sosyal hizmet insan hakları konusunun başarıldığı bir sosyal düzen oluşturmak, toplumsal adaleti ve adil gelir paylaşımını gerçekleştirmek gibi kişinin haysiyetini yükselten, bireyin problemlerini sonlandırmayı ve gereksinimlerini yerine getirmeyi hedefleyen faaliyetlerin toplamıdır (Yolcuoğlu, 2012: 94-104).

Türkiye tarihi açısından sosyal hizmetler, Osmanlı zamanında Daru'l Eytam'ın oluşturulmasıyla meydana gelerek 1959 tarihli 7355 sayılı kanunla birlikte bu çerçevede incelemede bulunmak amacıyla oluşturulan Sosyal Hizmet Enstitüsü, sosyal hizmet eğitimi sağlama noktasında 1961 tarihinde Sosyal Hizmetler Akademisi ve bakanlık himayesinde faaliyet hedefli Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün kurulması noktasında ele alınmaktadır. Sosyal hizmet anlayışının tam olarak hukuki açıdan desteklenmesi 1983 yılındaki 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'yla gerçekleşmiştir. Böylelikle sosyal hizmetlerden mesul ekonomik ve sosyal nedenlerle

muhtaç durumuna gelmiş bireylere yada ailelere karşı sosyal hizmetleri düzenlemek, faaliyete geçirmek ve teftiş etmek ile sorumlu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kurulmuştur. 2011 yılında ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın oluşturulmasıyla ülkede sosyal hizmetlerin faaliyette bulunmasında ana nokta haline gelmiştir (Taşcı, 2010: 67).

3.4.3. Sosyal Yardım ve Hizmet Faaliyetleri

Belediyeler sosyal yardım ve hizmet çerçevesinde faaliyetleri toplumda kadınlara, yaşlılara, engellilere, muhtaçlara, gençlere ve çocuklara yönelik faaliyetler yürütmektedir. Toplum içerindeki bu gruplar öncelikle olarak sosyal yardım ve hizmetlerden faydalanmaktadırlar.

3.4.3.1. Kadınlara Yönelik Faaliyetler

Toplum içerisindeki kadınları hedef alarak müzik, resim, boyama seramik, takı tasarım, yemek dersleri olmak üzere toplumsallaşmaya ve beceri edindirerek meslek kazandırmaya dair kurslar ve eğitimler verilmektedir. Ayrıca aile ya da psikolojik problemleri kapsamında psikolojik danışmalık ve rehberlik destekleri sağlanmakta, kadınların sağlıkları hususunda takip ve kontrol sağlık hizmetlerini gerçekleştirecek sağlık ocakları belediyeler aracılığıyla yapılmaktadır. Bunların yanı sıra 2005 tarihli Belediye Kanunu kapsamında 50.000 ve üzeri nüfuslu belediyelerde kadın sığınma evleri oluşturma zorunluluğu vardır (Şimşek ve Altun, 2020: 58).

3.4.3.2. Gençlere ve Çocuklara Yönelik

Çocukla için eğitimlerinin aksatılmadan devam etmeleri, düzenli ve sağlıklı beslenmeleri yönünde her türlü yardımın yapılması, sokaklardaki çocukların rehabilitasyonları ve hayata kazandırılmaları için çalışmalar düzenlenmektedir. Kreş uygulamaları, sağlık desteği ile birçok kültürel ve sosyal aktivitelerde bulunulmaktadır. Gençlerin kötü alışkanlık ve madde bağımlılıklarının karşısına geçilmesi, meslek kazandırma ve iş bulma noktasındaki girişimlerde bulunulmaktadır. Bunlar dahilinde belediyeler gençlere ve çocuklara kütüphaneler, gençlik merkezleri, öğrenci yurtları ve gençlik merkezleri ile destekte bulunmaktadır (Ateş, 2009: 93).

3.4.3.3. Yaşlılara Yönelik

Belediyeler tarafından yaşlılara belediyenin ulaşım araçlarından ücretsiz faydalanma, sağlık yardımı, evde bakım, huzurevi, giyecek, yiyecek, ilaç, yakacak yardımı ve bazı durumlarda psikolojik danışma hizmetinde bulunulmaktadır. Bazı belediyeler yaşlıların kültürel ve sosyal açıdan hayattan kopmamaları noktalarında gezi turları, özel gün kutlamaları, tiyatro veya sinema organizasyonları yapmaktadırlar (Bingöl ve Ömürgönülşen, 2018:6).

3.4.3.4. Engellilere Yönelik

Belediyeler kendi bünyelerinde bulunan fizik tedavi ve rehabilitasyon noktalarında engellilerin bakım ve tedavisini sağlamakta, günlük hayatlarını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmakta, ulaşım araçlarından ücretsiz veya indirimli yararlanmaları, özel eğitim programları, yarışmalar, geziler ve etkinlikler düzenlenmektedir (Negiz, 2011:327).

3.4.3.5. Muhtaçlara Yönelik

Bu hususta belediyeler kimsesi olmayanlara barınma olanağı, parasız sağlık hizmetleri, iş bulmak amacıyla iş ofisleri, ucuz mesken sahaları, tanzim satış noktaları, misafirhaneler, aşevleri ve ayni yardımlar başlıca yapılan uygulamalardır (Ateş, 2009: 93).

3.4.4. Sosyal Yardım ve Hizmetlerin Yasal Dayanağı

Bireylerin yaşam standartları adına sosyal refahın oluşturulması ve vatandaşların insan onuruna uygun bir biçimde hayatını devam ettirebilmesi için yerel idarelere büyük görevler düşmektedir. Bundan dolayı sosyal yardımlar ve hizmetler açısından Türkiye belediyelerinde yapmaları gereken uygulamalarla sosyal politikayı gerçekleştirmektedirler. Bu faaliyetlerin içeriği, kapsamı ve verdiği yükümlülükler yasalar ile belirtilmektedir.

Sosyal yardım gereksinimi halinde olan insanların ve grupların gereksinimlerinin halledilmesi anayasal bir hak olduğu 1982 Anayasası'nda belirtilmiştir. 1982 Anayasası'nın 2. hükmünde devletin sosyal devlet olduğu ifade edilmiştir. Sosyal devlet olmanın getirdiği görevle 5. maddede toplumun ve kişilerin mutluluk, huzur ve refahını temin etmekle bununla beraber kişilerin manevi ve maddi değerinin yükseltilmesi amacıyla

gereken koşulları oluşturması, 60. maddede toplumdaki bütün insanların sosyal güvenlik hakkını elinde bulundurduğu ve 61. madde ile devletin savaş ve vazife şehitlerinin ardında kalmış ailelerini, gazi ve malulleri gözetip toplumda onlara layık bir konumda iyi bir yaşam sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca 61. madde ile devletin engellileri kollayıp yaşamlarını kolaylaştırıcı önlemeler alması gerektiği, yaşlıların da gözetilip devlet yardımı ve başka haklarının yasal olarak düzenlendiği bu grupların yanında korunmaya muhtaç çocukların hayatın içine dahil edilmesi noktasında gerekli önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır (Akpınar vd, 2012:22).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu haricinde özellikle yerel yönetim organı olan belediyelere ve kamu kuruluşlarına farklı düzenlemeler yolu ile oluşturan yasalarla sosyal yardım ve hizmet gerçekleştirme sorumluluğu yüklenmiştir (Negiz, 2011:330).

Başlıca yürürlüğe konulan bazı kanunlar şöyledir:

3.4.4.1. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun

Engellileri muhafaza eden ve sosyal yaşamlarını kolaylaştırıcı bir takım sorumluluklar bildirilmiştir. Engelli bireylerin de sahip olunan temel hak ve özgürlerden yararlanmasını özendirerek ve oluşturarak insanın doğasında gelen onur içerisinde sosyal yaşama öbür kişilerle aynı şartlar dahilinde etkili ve tam iştiraklerinin oluşturulması ve onları koruyucu önlemlerin yapılması yer almıştır. Engellilerin kişisel ve toplumsal gereksinimlerini yerine getirmesini ve hayatını kimseye bağlı kalmadan devam ettirmesini hedefleyen sosyal, mesleki, zihinsel, fiziksel yetenekler sağlamaya yönelik faaliyetler ile rehabilite uygulamaları kamu kurumları ile birlikte belediyelere verilmiştir (Engelliler Hakkında Kanun, 2005).

3.4.4.2. 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun

İstiklal Savaşı, Kıbrıs Harekâtı ve Kore Savaşı gazilerine belediyenin sunmuş olduğu toplu taşıma hizmetinden ücretsiz faydalanma hakkı tanınmıştır (1005 Sayılı Kanun, 1968).

3.4.4.3. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Çocukların gözetilmelerinin ve bakımlarının yapılması dolayısıyla düzenli ve sağlıklı olması için destek vererek gerekli önlemleri oluşturma sorumluluğu ileri sürülmüştür (Çocuk Koruma Kanunu, 2005).

3.4.4.4. 4109 sayılı Asker Ailelerinde Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun

Barışta ve savaşta 45 günden daha çok askerlik görevi yapmış olanların muhtaçlık içindeki ailelerine sosyal yardım yapmayı içerir. Yardım talebinde bulunanları belediyelerde encümenler tarafından araştırılarak yardıma ihtiyacı duyanların sayısı, yerel değere göre kişilere ulaştırılacak nakdi ve ayni yardım tutarı belirlenerek yapılacaktır (Asker Ailelerinde Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun, 1941).

3.4.4.5. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Bu kanun kapsamında belediye personellerine sosyal yardımda bulunulma yer almıştır. Memurların yeni mevkilerine geçişleri sırasında önceki pozisyonlarında sahip olduğu ekonomik haklardan ve sosyal yardımlar faydalanmaya devam edeceği belirtilmiştir. Ayrıca yıllık izinleri ve gerekçeli olarak izinli olduğu zamanlarda sosyal yardımların dokunulmaz olduğu yer almıştır (Devlet Memurları Kanunu, 1965).

3.4.4.6. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

Vatandaşların sağlığını korumaya hizmet eden tedbirlerin eyleme alınması ve parasız tedavi etme sorumluluğu belirtilmiştir. Belediye doktorları ve sağlık personeli yoksul kadınların doğum işlemini parasız şekilde yapılması konusunda mecburidir. Tek başına bırakılmış çocukların 6 yaşına gelene kadar belediyelere koruma görevi verilmiştir. Belediyeler nüfusu on bin üzeri olan yerlerde süt çocuğu muayene ve danışma merkezi açmak durumundadırlar. Belediyenin sahip olduğu hizmet alanı ve nüfus büyüklüğü oranında özellikle çocukların temiz havada bulunmaları amacıyla park, bahçe ve spor yerleri yapması gerekli görülmüştür. Bölgenin nüfusuna ve gerçekleşen vefat durumuna göre mezarlık alanı tahsisi ve buralarının bakımı ile düzeni de yer almaktadır. Halka temiz suyun ulaştırılması noktasında görevler verilmiştir (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 1930).

3.4.4.7. 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun

1977 yılında kabul edilen 2022 sayılı kanun yardım ihtiyacı içerisinde yer almak şartıyla 65 yaşını bitirmiş yaşlılar ve 18 yaşın üzerindeki engelliler ile yasal olarak bakmak ile sorumluluk içerisinde 18 yaşından küçük engelli yakını olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına aylık verilmesi sağlanmıştır (Taşçı, 2010: 90).

3.5. Keçiören İlçe Tarihçesi

Keçiören'in tarihsel geçmişine baktığımızda 1356 tarihinde Orhan Gazi döneminde Ankara Osmanlı Devleti'nin himayesine girmiştir. 1402 tarihinde Yıldırım Beyazıt yönetimindeki Osmanlı ordusu ile Timur'un orduları arasında Çubuk Ovasında meydana gelen Ankara Savaşında Osmanlı ordusu Keçiören Kalaba bölgesini karargâh olarak kullanılmıştır. Osmanlı devleti zamanında bir Anadolu kasabası olarak konumlandırılan çok fazla ön planda ön planda olmayan Ankara Kurtuluş Savaşı ile birlikte Türk Milletinin kalbi ve merkezi haline gelmiştir (keciören.gov.tr, 2022).

Keçiören'de günümüzde Türkiye'de ve dünyadaki en kapsamlı meteoroloji merkezi olarak görülen Meteoroloji Genel Müdürlüğü binası önemli tarihi olaylara ve gelişmelere tanıklık etmiştir. 1907 yılında Vali Ferit Paşa zamanında Ziraat Mektebi olarak kurulmuştur. Ziraat Mektebi Milli Mücadele'nin karargahı ve Kurtuluş Savaşı zamanında Genel Kurmay Başkanlığı binası olarak kullanılmıştır. Bu binadaki odalar milli mücadeleyi yönetmek ve planlamak amacıyla Mustafa Kemal ve Temsil Heyeti üyeleri ile Anadolu Ajansı tarafından kullanılmıştır. Atatürk'ün kullandığı oda Atatürk Odası olarak adlandırılarak müze şekline sokulmuştur. Tarımı geliştirmek ve tarımla uğraşanlar örnek teşkil etmek hedefiyle 1898 yılında biten ve sonrasında Kurtuluş Savaşına dahil olanlara mekân olan Çoban Mektebi şimdilerde Keçiören Belediyesi tarafından müze haline getirilmektedir. Ayrıca bu bina 1 nolu Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu kararı ile 2009 tarihinde Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı içerisine almıştır. Çoban Mektebi Kurtuluş Savaşı döneminde mücadeleye katılanlara ikametgâh haline gelmiştir. Ordunun bir bölümüm de Çoban Mektebini karargâh olarak kullanmıştır (ankara.gov.tr, 2022).

Keçiören isminin kaynağı hususunda birkaç söylenti bulunmaktadır. Bunlardan ilki olarak Keçiören adı direk yazılış hali olan keçilerin ören yeri sözcüklerinin bir araya

gelmesiyle meydana gelmektedir. Ankara'nın meşhur Ankara keçilerinin otladığı konum ve yerleşim mekanı anlamına gelen ören sözcüklerinden oluşmaktadır. İkinci söylenti Pers İmparatorluğu kral yolunun Ankara Keçiören üzerinden geçmesi dolayısıyla yöresel şive ile söylenen geçivermek ve gidivermek eylemleri zamanla "geçiveren" şeklinde isimlendirilerek şimdiki Keçiören haline dönüşmüştür. Başka bir söylenti de Anadolu bölgesinin en iyi keçeleri burada döküldüğü içinde buradan da kaynak gösterilir. Diğer biri de Ankara'nın en geç yetişen üzümleri bu bölgede yer aldığından dolayı geç veren bağları söylene söylenen Keçiören olmuştur (keçiören.bel.tr, 2022).

Keçiören 1936 tarihinde Kalaba, Etlik ve Ovacık topraklarının önem kazanması ile bucak haline getirilmiştir. Keçiören 1953 tarihinde Altındağ ilçesine bağlı bir yer haline gelerek 1966 tarihi ile Ankara Belediyesi'nin içeresindeki bölge şekline gelmiştir. 1983 yılı 2983 sayılı Kanun'la Keçiören ilçe belediyesi haline gelerek ilçenin sınırları 13/81 sayılı İçişleri Bakanlığı hükmü ile belirlenmiştir. Keçiören Türkiye'nin ve Ankara'nın metropol ilçeleri arasında en üst sıralarda yer almaktadır. 2019 yılında Keçiören ilçe nüfusu 939.161 kişi iken 2020 yılında ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre Keçiören 938.568 nüfusa sahip olarak nüfus açısında Türkiye'nin en büyük 2. ve Ankara'nın en büyük ilçesidir. Keçiören Belediyesi hizmet bölgesi bakımından 58.66 km² sahiptir. Bağlum bölgesinin de Keçiören'e dahil edilmesiyle bu alan 159 km^2 'ye çıkmıştır. Keçiören içerisinde yer alan 51 mahallenin sekiz mahallesi olan Çalseki, Güzelyurt, Hisar, Karakaya, Karşıyaka ve Kafkas mahalleri Bağlum bölgesinde yer alır iken diğer kırk üç mahalle de Keçiören'i bölen çevre yolunun güney kısmında yer almaktadır (keçiören.bel.tr, 2022).

3.6. Keçiören Belediyesi Hakkında Bilgiler

3.6.1. Keçiören Belediyesi'nin Misyonu, Vizyonu, Değerleri, Stratejik Amaç ve Hedefleri

Keçiören Belediyesi'nin misyonu "Keçiören'de öncelikle insana değer verme anlayışından hareketle; bilgili, tecrübeli ve güler yüzlü çalışanlarımız ile çağdaş yönetim prensipleri doğrultusunda halkımızın yaşantısını kolaylaştırmak için belediyemizin çözüm odaklı tüm hizmetlerini sunmak" vizyonu "Keçiörenimizi marka metropol şehirler arasında; huzur, refah ve yaşanılabilirlik kapsamında hak ettiği en üst sıraya çıkarmak" ve

değerleri ise gönül belediyeciliğini benimseme, kalplere dokunabilme, şeffaflığa özen gösterme, ilkeli davranma, ulaşılabilir olma, verimliliği ve tasarrufu gözetme, katılımcılığı sağlama, çevreye ve yeşil alana önem verme, tevazulu ve samimi davranma, öncü ve lider olma, engelsiz ve sosyal belediyeciliği önemsemedir (Keçiören Belediyesi Stratejik Plan, 2020:11).

Keçiören Belediyesi değişen ve talep edilen ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli ve yerinde faaliyetleri sunabilmek amaç ve hedefler belirlemiştir. Keçiören Belediyesi'nin amaç ve hedefleri şöyledir (Keçiören Belediyesi Stratejik Plan, 2020:12-14):

- Keçiören ilçemizde halkımıza kaliteli, yaşanabilir bir kent ortamı sunmak maksadıyla alt yapı ve üst yapıda kabul edilen en yüksek standartları yakalamak,
- Yaşadığımız coğrafyada kültürümüzün her zaman canlı tutulması için sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek ve eğitimi destekleme çalışmaları yapmak,
- Dezavantajlı kesimlere yönelik destek faaliyetleri düzenlenerek ve yaşam kaliteleri artırılarak kent yaşamına ve sosyal hayata aktif katılımlarını sağlamak,
- Kent halkına yaşanabilir ortamlar ve sürdürülebilir kaliteli hizmetleri sunarak uluslararası marka değeri olan bir belediye ismi ortaya koymak,
- Etkili hizmet verme kapasitesini artırmak maksadıyla kurumsal yönetim anlayışını, çalışanlarına ve çalışmalarına hakim kılmak.

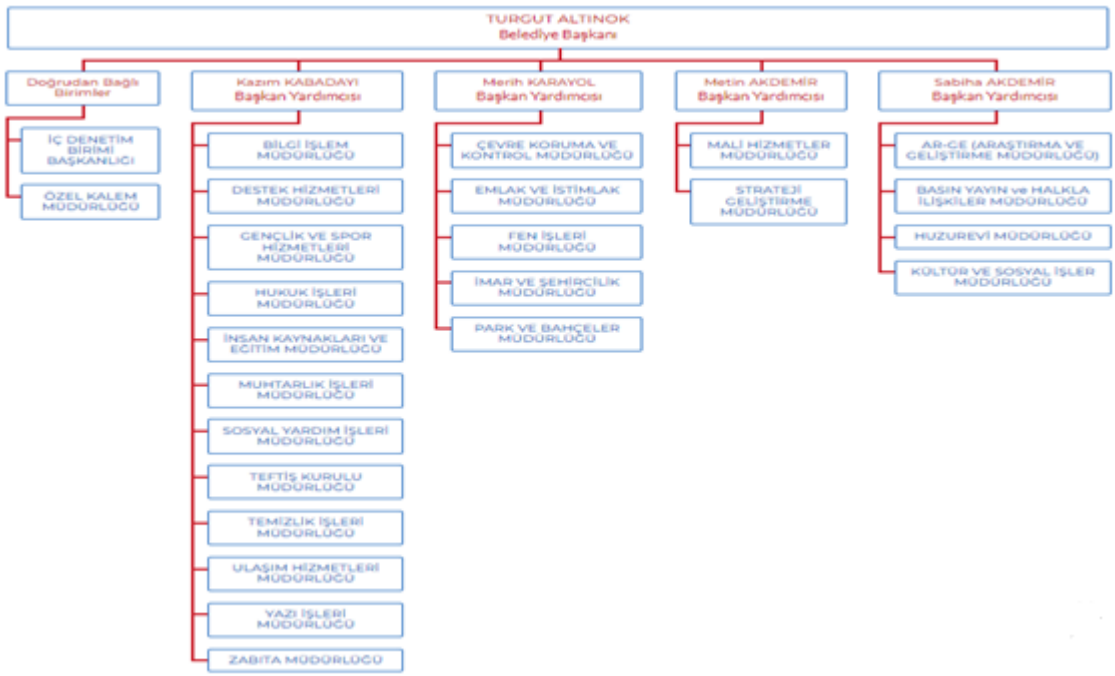
Keçiören Belediyesi misyonunda insan merkezli hareket ederek bunu da modern yönetim şekli ile bilgi ve tecrübeye dayalı bir yönetim ortaya koyacağı ve vizyonu ile metropol bir şehir olarak her yönden ileri ve gelişmiş bir Keçiören vurgulanmıştır. Değerler noktasında geniş bir ilkeye sahip görülmekte özellikle sosyal belediyecilik kavramı unutulmayarak değerler arasında yer verilmesi önemlidir. Keçiören Belediyesi amaç ve hedeflerinde her zaman en iyi ve en kaliteli hizmeti vatandaşlara sunarak örnek olarak gösterilecek bir Keçiören oluşturulmaya çalışılmaktadır.

3.6.2. Keçiören Belediyesi'nin Organizasyon Şeması

Keçiören Belediyesi idare yapılanması içerisinde sosyal yardım odaklı Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün yer alması önemlidir. Sosyal hizmet konusunda temel yer alması gereken müdürlükler haricinde bu konu ile ilgili Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün bulunması dikkat çekmektedir. Ülkemizin ve toplumumuzun geleceği olan

gençlerin unutulmayıp Gençlik ve Spor Hizmetleri adı altında müdürlüğün yer alması Keçiören belediyesinin spora ve gençlere verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Keçiören Belediyesi organizasyon şeması (www.kecioren.bel.tr/index.html)

3.7. Keçiören Belediyesi'nin Yaptığı Sosyal Yardımlar ve Hizmetler

3.7.1. Cenaze İşleri

Keçiören Belediyesi olarak vefat eden ihtiyaç sahibi vatandaşlara 2019 ve 2020 yılında ücretsiz defin malzemesi (kefen) hizmeti sağlanmıştır. Yakınlarını kaybeden vatandaşlara cenaze evlerine gidilerek cenaze hizmetlerinde görevli personeller Belediye Başkanı adına vatandaşlara taziyeleri sunmuştur ve Kur'an-ı Kerim okuyarak başsağlığı dilemiştir. Yakınları vefat eden vatandaşlara ikram olarak cenaze evlerine börek, çay ve şeker gönderilerek belediyenin vatandaşların yanında olduğu gösterilmiştir. Ayrıca cenaze sahiplerinin taziye ziyaretine gelen misafirlerini ağırlaması amacıyla talepleri doğrultusunda belediye çadır, masa, sandalye ve çay otomatı sağlamıştır (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:68; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:79). Keçiören Belediyesi'nin cenaze hizmetleri detaylı bir şekilde aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. 2019-2020 yıllarında verilen cenaze hizmetleri (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019	**2020**
Ücretsiz Verilen Defin Malzemesi Sayısı Adet	1.179	1.618
Taziye Ziyareti	1.670	2.339
Gönderilen İkram Cenaze Evi Sayısı (Börek)	1.609	2.339
Çadır, Masa, Sandalye Ve Çay Otomatı Cenaze Evi Sayısı	532	266

Tablo5'de Keçiören Belediyesi'nin 2019-2020 yıllarında cenaze hizmetleri kapsamında hizmet verdiği 2020 yılında bakıldığında ücretsiz verilen defin malzemesinde 439 adet, cenaze evlerine gönderilen börek hizmetinde 730 adet artış görülürken çadır, masa, sandalye ve çay otomatı gönderilen cenaze evi sayısında 266 adet azalış görülmektedir.

3.7.2. Sağlık İşleri

Belediyede çalışan personellere ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere ağız muayenesi, diş eti tedavisi, diş taşı tedavisi, çekim dolgu, danışman hekimliği, röntgen ağız ve diş sağlığı hizmeti verilmiştir. Yaşlı, engelli ve yatağa bağımlı vatandaşlara ise "Yaşlılar için Evde Diş Sağlığı" hizmeti adı altında evde diş sağlığı hizmeti gerçekleştirilmiştir. Keçiören Belediyesi tarafından gerçekleştirilmiş bazı sportif ve kültürel organizasyonlarda sağlık personeli ve ilk yardım desteği verilmiştir. Keçiören sınırları dahilinde yer alan yatağa bağımlı, engelli ve bakıma muhtaç insanlara hasta nakil hizmeti uygulanıştır. Bu hizmetlerin dışında Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ile yapılan protokol doğrultusunda haftada bir gün Obezite Polikliniği hizmeti ile sağlıklı beslenme danışmanlığı, obezite ve diyet tedavisi sağlanmıştır. Keçiören Belediyesi sınırları dahilinde ihtiyaç sahibi ailelerinin çocukları için sünnet şöleni çeşitli etkinliklerle modern teknik ve uzman hekimlerce toplu sünnet hizmeti sunulmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:68-69; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:79).

Tablo 3. Keçiören Belediyesi tarafından 2019 ve 2020 yıllarında sağlanan sağlık hizmetleri (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019	**2020**
Diş Tedavisi ve Önleyici Diş Sağlığından Faydalanan Kişi Sayısı	1.982	474
Evde Diş Sağlığından Faydalanan Kişi Sayısı	107	98
Hemşirelik Hizmeti ve İlk Yardım Desteği Alan Kişi Sayısı	1.980	1.525
Hasta Nakil Hizmeti Sağlanan Kişi Sayısı	321	720
Sağlıklı Beslenme Danışmanlığı Kişi Sayısı	124	13
Sünnet Yaptırılan Çocuk Sayısı	1.600	1.300

Tablo6'da 2019 yılında verilen sağlık hizmetleri içerisinde en fazla 1.982 kişi ile Diş Tedavisi ve Önleyici Diş Sağlığı hizmeti yer alırken 2020 yılında ise bu hizmet önemli bir fark ile azalma göstermektedir. Bunun nedeni ise ülkemizde covid-19 ile mücadele noktasında tedbirlerin artması etkili olmuştur. 2020 yılında sadece hasta nakil hizmeti sağlanan kişi sayısında 399 kişi ile artış olmuştur.

2020 yılı içerisinde hizmete başlayan Araştırma ve Geliştirme Birimi bütün dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan covid-19 salgınını önleyici tedbir olarak dezenfektan ve hijyen malzemeleri üretimi gerçekleştirilerek Keçiören'de vatandaşların hizmetine sunulmuştur. Keçiören'in ihtiyaçları ekseninde kent yaşamına yönelik araştırmalar sonucu insanların hijyeni için şu ürünler üretilmiştir:137 milyon adet el ve cilt dezenfektanı, 150.000 limon Kolonyası, 12.000 adet tütün lavanta mandalina incir kolonyası, 10.476 litre el ve cilt dezenfektanı, 3.500 adet krem, pudra ve limon esanslı yetişkin kıyafet dezenfektanı, çocuklar için 6.500 adet kıyafet dezenfektanı ve kolonya, 700 adet yetişkinle ve çocuklar için sabun üretilmiştir. Bu hizmetlerin haricinde belediye birimlerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ilçe sınırları içerisinde bulunan okullara, camilere, derneklere, muhtarlıklara toplamda 10.500 litre el ve cilt dezenfektanı ile 12.500 litre yüzey dezenfektanı verilmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:57).

3.7.3. Üstyapı ve Altyapı Hizmetleri

Keçiören Belediyesi ekiplerince geleneksel belediyecilik hizmeti olarak görülen görülmesine üst yapı ve alt yapı çalışmalarına hız kesmeden Keçiören ilçesinin kent estetiğini yükseltmek ve vatandaşlarının rahat bir şekilde devam ettirmelerini sağlamak

amacıyla devam ettirmiştir. Geleneksel belediyecilik hizmeti olarak adlandırılsa da önemsiz olarak görülmeyip kentin gelişmişlik seviyesini etkileyen bir etken olmasından ve konforlu bir yaşamın oluşturulması noktasında arka plana itilmemiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:91; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:95)

Tablo 4. Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılları üst yapı çalışmaları (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019	**2020**
Tretuvar / Yol Kaplaması	7.640,13 m²/550 m²	37.760 m²/26.956 m²
Asfalt	78.861 ton	157.584 ton
Yol Açma Çalışması	145 km	15.480 km
Yol Bakımı	3.535 km	36 km
Gecekondu ve Bina Yıkımı	1.057 adet	1.147 adet
Moloz Alımı	10.000 m3	31.500 m3

Tablo 5. Keçiören Belediyesi 2019 ve 2020 yılı altyapı çalışmaları (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019	**2020**
Doğalgaz Kazısı	1.2540 m	29.925 m
Telekom, Superonline,Vodafone,Türksat	2.350 m	28.304 m
Yağmur Suyu Kazısı	4.000 m	44.076 m
Temiz Su	151.000 m	
Kanal Pis Su	85,191 m	
Enerji SA Hat Kazısı	21.460 m	43.241 m
Şahıs Kazısı	180.000 m	-
TOPLAM	456.541 m	145.544 m

Tablo 7 ve 8 içerisinde yer alan hizmetlerde 2019 yılına göre 2020 yılında yapılan hizmetlerde sayısal olarak bir yükselme görülmüştür. Ayrıca altyapı çalışması olan Büyükşehir ve ASKİ'nin sorumluluğu altında olmasına rağmen yarım kalan veya ağır şekilde ilerleyen çalışmaları Keçiören Belediyesi vatandaşların çalışmalarından dolayı olumsuz etkilenmesi engellemek amacıyla destekte bulunarak Tablo 8'de bulunan hizmetleri de yapmıştır.

3.7.4. Kariyer Ofisi

Kariyer Ofisi vatandaşların iş başvurularını kabul etmekte, işsiz vatandaşları özel sektördeki işler için mülakatlara yönlendirmekte, vatandaşların istihdama katılmasına ve iş bulmalarına olamamak sağlamaktadır. Ayrıca Kariyer Ofisi aracılığıyla meydana getirilen

işveren portföyü ile işverenlerin iş ilanı kayıtları oluşturularak, personel yönlendirerek işverenlere yönelik ücretsiz insan kaynakları hizmeti sağlanmıştır. Keçiören Belediyesi Kariyer Ofisi Kasım 2019 yılında kurulmuştur. Kariyer Ofisi ile verilen bilgiler Kasım 2019 tarihi ile 31.12.2020 aralığında geçerli bilgilerdir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:101; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:140).

Tablo 6. Kariyer ofisi verileri (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

VERİLER	KİŞİ SAYISI
Toplam Üye Sayısı	13.465
İşe Başlayan Sayısı	532
Mülakata Yönlendirilen Kişi	7.359
Toplam İş Başvurusu	11.370

3.7.5. Düğün Salonları ve Mahalle Konakları

Keçiören Belediyesi bünyesindeki 5 tane düğün salonu ve 10 tane mahalle konağı ile Keçiören halkına belediye mekân hizmeti sağlayarak insanların özel günlerinde düğün, nişan, sünnet, toplantı gibi organizasyonlarını rahat ve konforlu bir ortam içerisinde gerçekleştirmelerini sağlamaktadır (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:111; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:85-86).

Tablo 7. Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı düğün salonları rezervasyon ve hizmet sunulan kişi sayısı (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019		2020	
Düğün Salonları	**Rezervasyon Sayısı**	**Ağırlanan Vatandaş Sayısı**	**Rezervasyon Sayısı**	**Ağırlanan Vatandaş Sayısı**
Abdürrahim Karakoç Gençlik Ve Kültür Merkezi Düğün Salonu	72	36.000	62	10.700
Bademlik Zümrüt Yaşam Alanı	90	36.000	78	11.400
Çaldıran Zümrüt Yaşam Alanı Düğün Salonları	176	70.400	123	19.200
Mevlana Kültür Ve Spor Merkezi	139	55.600	77	17.600
Yunus Emre Kültür Merkezi (Düğün Salonu)	94	37.600	49	10.600

Tablo 8. 2019-2020 yılı mahalle konakları gerçekleştirilen program ve kişi sayısı (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019		2020	
Mahalle Konakları	**Rezervasyon Sayısı**	**Kişi Sayısı**	**Rezervasyon Sayısı**	**Kişi Sayısı**
Aktepe Mahalle Konağı	139	18.070	56	6330
Atapark Mahalle Konağı	162	25.920	49	6465
Bademlik Mahalle Konağı	117	14.040	30	3430
Bağlum Mahalle Konağı	111	17.760	42	6270
Çiçekli Mahalle Konağı	121	18.150	58	6630
Esertepe Mahalle Konağı	143	18.590	49	5230
Karargahtepe Mahalle Konağı	123	17.220	43	5285
Osmangazi Mahalle Konağı	161	22.540	62	6895
Sancaktepe Mahalle Konağı	142	28.400	63	10350
Subayevleri Mahalle Konağı	71	5.680	16	1280

Tablo 10'a göre 2019 yılı içerisinde düğün salonlarında toplamda 235.600 kişiye hizmet verilirken 2020 yılında 69.500 kişiye hizmet sunulmuştur. Tablo 11'e göre ise Mahalle konaklarından 2019'da 186.370 kişi yararlanır iken 2020 içerisinde sayı gerileyerek 58.165 kişi düşmüştür. 2020 yılındaki bu hizmetlerden faydalanan kişi sayısındaki düşüşün sebebi Covid-19 nedeni ile 15 Mart 2020 – 30 Haziran 2020 tarihleri arasında toplamda düğün salonlarındaki 160 rezervasyonun ve mahalle konaklarındaki 323 rezervasyonun iptal edilmesidir.

3.7.6. Spor Merkezleri ve Deniz Dünyası

Keçiören Belediyesi Keçiörenlilerin sosyalleşmesini ve spor yaparak sağlıklı bir yaşam sürdürmelerini gerçekleştirmek hedefi ile spor merkezleri ile bu ortamı sağlayarak sosyal belediye işlevini yerine getirmeye çalışmaktadır. 01 Nisan 2019 – 15 Mayıs 2020

tarihleri arasında Keçiören Belediyesi bünyesindeki spor tesislerine üye olan vatandaşların sayısı Tablo12'de gösterilmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:112; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:84).

Tablo 9. 2019- 2020 yılı keçiören belediyesi spor tesisleri üye sayısı (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

TESİSLER	Üye Sayısı
Abdürrahim Karakoç Kültür, Spor Ve Gençlik Merkezi	407
Aktepe Spor Merkezi	2.665
Etlik Olimpik Yüzme Havuzu Ve Spor Merkezi	3.552
Kalaba Spor Merkezi	3.822
Mevlana Kültür Ve Spor Merkezi	2.505
Osmanlı Spor Ve Kültür Merkezi	2.817

Ankara'da belediyeye ait tek akvaryuma sahip olan Keçiören Belediyesi Deniz Dünyası ile özellikle çocukların büyük ilgisini çekmekte ayrıca gençlerin ve yetişkinlerinde olmak üzere toplumun geneline hitap etmektedir. Denizlerdeki, okyanuslardaki, nehirlerdeki hayatı ve canlıları burada tanıma ve görme imkanı sunulmuştur. 01 Nisan 2019 – 15 Haziran 2020 tarihleri arasında Deniz Dünyası tesisine 74.952 ücretli ve 35.522 ücretsiz (Okul) olmak üzere toplam 110.374 vatandaş ziyaret etmiştir.

3.7.7. KEDEM (Keçiören Eğitime Destek Merkezi)

KEDEM ile Keçiören'de yaşayan ilköğretim öğrencilerinin sınavlara hazırlık ve ders takviyeleri sağlanmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılından kurs merkezlerine devam eden 3.512 öğrenci 2019-2020 döneminden 3.512 öğrenci başarı ile kurslarını bitirmiştir. 2019-2020 döneminden 2.466 öğrenci 2020-2021 eğitim öğretim yılından 2.424 öğrenci kurslara devam etmiştir. Covid-19 nedeni ile KEDEM'de eğitime ara verilmiştir. Ancak Covid-19 koşullarına uyum sağlanarak öğrencilerimizin mağdur olmaması için 4, 5 ve 6. Sınıf Türkçe, Matematik, İngilizce ve Fen Bilgisi dersleri ünite video çekim yapılarak online olarak öğrencilerimizin kullanımına sunulmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:118; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:129).

2019 ve 2020 yılında Türkçe, Matematik, İngilizce, Fen ve Teknoloji olmak üzere bu temel derslerin haricinde; Bilgisayar, Kuranı Kerim, Akıl Oyunları (Satranç, Mangala,

Türk Daması), Güzel Sanatlar (Resim-Ebru- El Sanatları), Robotik, Astronomi - Uzay ve Drama gibi uygulamalı dersler de verilmiştir. 2019 yılında Aktepe, Ayvalı, Bademlik, Bağlum, Çaldıran, Mevlana, Tepebaşı, Ufuktepe, Yükseltepe olmak üzere yer alan 9 kurs merkezinde hizmete devam edilirken 2020 yılında Mevlana kurs merkezi hariç 8 kurs merkezinde faaliyetlere devam edilmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:118; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:129).

2018-2019 ve 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde KEDEM kurs merkezlerinde Sinema Kulübü, Çocuk Hakları Kulübü, Gezi ve Turizm Kulübü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kulübü olmak üzere sosyal aktivite kulüpleri bulunmaktadır. 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde KEDEM Yaz Okulu kapsamında 9 branşta Kuran-ı Kerim, Değerler Eğitimi, Akıl Oyunları (Satranç, Mangala, Türk Daması), Görsel Sanatlar (Resim, Ebru, El Sanatları), Drama, Rehberlik ve Atölye Saati, İngilizce ve Bilgisayar kursları düzenlenmiş ve 2.365 öğrenci kurslardan faydalanmıştır.2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde KEDEM Yaz Okulu Covid-19 sebebi ile gerçekleştirilememiştir. Covid-19 sebebiyle 4. sınıf, 5.sınıf, 6. sınıf matematik, Türkçe, İngilizce, Fen Bilgisi dersleri konu başlıklarında eğitici videolar çekilmiş ve öğrencilerimizin online kullanımına sunulmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:118; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:129).

3.7.8. YKS/LGS Kurs Merkezi

Öğrencilerin sınavlara hazırlanmalarına destek sebebiyle başlatılan YKS/LGS kursları Keçiören'de yaşayan vatandaşlara ücretsiz hizmet vermektedir. 2019 yılında kurslar YKS bölümüne 24 grupta 370 öğrenci, LGS bölümüne ise 134 öğrenci ile devam etmiştir. 2020 yılındaki kurslar 434 öğrenci ile devam etmiştir. Covid-19 sebebi ile derslere ara verilmiştir. Alınan önlemler dahilinde 8. ve 12. sınıflara yüz yüze eğitim imkânı verilmesi üzerine 19 Ekim 2020 tarihinde Tepebaşı Kurs Merkezinde 8. sınıflara, 12. sınıf ve mezunlara hazırlık kursları yüz yüze verilmeye başlanmıştır. Covid-19 şartları göz önünde bulundurularak grup sayıları ve öğrenci kontenjanları yarı yarıya azaltılmıştır. 2020 yılında Lise Geçiş Sınavı hazırlıkta 83 öğrenci Yükseköğretim Kurumları sınavı hazırlıkta ise 145 öğrencinin kaydı alınmıştır. Uzaktan canlı ders alma imkânı bulunmayan yaklaşık 100 öğrenci ise bu süreçte Tekuzem Eğitim Programı üzerinden kayıtlı ders videolarını takip ederek sınav hazırlıkları devam etmiştir. Covid-19 sebebi ile LGS, TYT ve AYT sınavları konu başlıklarında eğitici videolar çekilmiş ve öğrencilerin online

kullanımına sunulmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:118; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:129-130).

3.7.9. KEÇMEK (Keçiören Sanat ve Meslek Edindirme Kursları)

KEÇMEK'in amacı Keçiören'deki vatandaşlara sanat ve meslek edindirmektir. 2019 yılı içerisinde Ayvalı, Uyanış, Aktepe, Atapark, Tepebaşı, Yükseltepe, Yeşiltepe, Bağlum, Antares, Yunus Emre, Mevlana, Çaldıran, Yonca Yaşam Merkezi, Bademlik ve Gülistan Konağı olmak üzere 14 kurs merkezi ve 1 atölyede 57 branşta hizmet verilmiştir. 2018-2019 yılı içerisinde 5.689 kursiyer kurslara kayıt yaptırmıştır. 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibarı ile kurslara 6.059 kursiyer devam etmiştir.2020 yılında ise Ayvalı, Uyanış, Aktepe, Atapark, Yayla, Yükseltepe, Yeşiltepe, Bağlum, Antares, Yunus Emre, Mevlana, Çaldıran, Bademlik ve Gülistan Konağı dahilinde 13 kurs Merkezi ve 1 atölyede 64 branşta eğitim sunulmuştur. Covid-19 sebebiyle kurslara ara verilmiştir videolar çekilerek online kullanıma sunulmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:118; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:130).

3.7.10. Aile Eğitim ve Aile Terapi Merkezi

Aile Eğitim Merkezi 2019 yılı içerisinde 30 adet seminer ile yaklaşık 2.500 kişiye hizmet vermiştir. Ayrıca 945 adet kişisel danışmanlık hizmeti (pedagojik danışmanlık 110 kişi, psikolojik danışmanlık 113 kişi, aile danışmanlığı 98 kişi ve ergen danışmanlığı 88 kişi ve takipli 536 kişi) verilmiştir. Aile Eğitim Merkezi ayrıca 1.386 kişinin düzenli takibi gerçekleştirilmiştir. 2019 yılı içerisinde toplam 3.445 kişiye hizmet verilmiştir. Aile Terapi Merkezinde Aile-çocuk yetişkin ve Ergen danışmanlığı hizmetleri yüz yüze ve telefonla verilmektedir. 2020 Haziran ayında açılan merkezde yıl sonuna kadar 1.176 yüz yüze danışmanlık ve 1.016 telefon danışmanlığı hizmeti verilmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:119; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:131).

3.7.11. Kültürel Etkinlikler

Keçiören Belediyesi sosyal belediyecilik çalışmalarını yaptığı kültürel etkinlikler ile daha yükseltmeye ve devamlı halka hizmet eden bir belediye profili çizmeye çalışmaktadır Sosyal Belediyecilik ruhu ile kardeşlik, dostluk duygularının pekiştirildiği, insan haklarına

saygılı bir anlayış içinde toplumun her bireyinin değerli olduğunun hissettirildiği, kültürel, sosyal, sportif etkinliklerden herkesin yararlandığı, yaratıcı, gelişmeleri takip eden ve her alanda gelişmeye açık bir anlayış benimsenmektedir. Bu noktada belediye olarak açılış, konserler, fotoğraf ve el sanatları sergileri, şenlik ve festivaller, tiyatro gösterileri, konservatuar çalışmaları ve konserleri, ramazan etkinlikleri ile bu hedefini gerçekleştirme yolunda devam etmektedir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:119-120; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:131-132).

Tablo 10. 2019-2020 yılı kültürel faaliyetler (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

Faaliyetler	**2019**	**2020**
Açılış ve Konserler	22	17
Fotoğraf ve El Sanatları Sergileri	4	1
Şenlik ve Festivaller	7	-

Tablo 11. 2019 ve 2020 yılı tiyatro gösterileri ile izleyici sayısı (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019	**2020**
Sahnelenen Tiyatro Sayısı	9	4
Seans/ İzleyici Sayısı	173/58.540	44/14.080
Necip Fazıl Sahnesinde Gerçekleşen Program Sayısı	232	63
Necip Fazıl Sahnesinde Programlara Katılan Sayısı	74.200	20.100

2020 yılında Keçiören Belediyesinin Tablo 13 ve tablo 14'de gerçekleştirdiği faaliyetlerde 2019 yılına göre daha az olmasında Covid-19 sebebi ile planlanan hizmetler gerçekleştirilememiş olmasından dolayıdır.

2019 ve 2020 yıllarında Keçiören Belediyesi Konservatuar bünyesinde 3 koro (Türk Halk Müziği Korosu, Türk Sanat Müziği Korosu ve Çocuk Korosu) bulunmaktadır. 6 farklı kurs (Gitar, bağlama, ney, ud, keman ve halk oyunları) verilmektedir.2019 yılında konservatuarın 459 kursiyeri bulunurken 2020 yılında 453 kursiyer bulunmuştur. Konservatuar 2019 yılı içerisinde 8 konser 2020 yılında ise 2 konser gerçekleştirmiştir. 2020 yılında Covıd-19 sebebi ile konservatuvarın yüz yüze eğitimine ara verilmiş olup videolar çekilerek online kullanıma sunulmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:120; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:132).

Keçiören Belediyesi Ramazan Etkinlikleri 6 Mayıs-3 Haziran 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 28 gün boyunca 58 adet farklı etkinlik yapılmıştır. 2 mahallede mahalle iftarları düzenlenmiştir. Bu iftarlarda 4.400 adet iftariyelik kumanya vatandaşlara ulaştırılmıştır. Etkinlik alanını yaklaşık 250.000 kişi ziyaret etmiştir. 2020 yılında Keçiören Belediyesi Ramazan etkinlikleri Covid-19 dolayısıyla iptal edilmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:120; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:132).

Tablo 12. Keçiören Belediyesi sanat ve kültür merkezlerinin 2019- 2020 etkinlikleri (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019		2020	
	Program Sayısı	**Katılımcı Sayısı**	**Program Sayısı**	**Katılımcı Sayısı**
Yunus Emre Kültür Merkezi	460	126.480	167	27.885
Neşet Ertaş Sanat Ve Gösteri Merkezi	183	125.200	29	22.650

Tablo15'e göre 2019 yılında yapılan program ve katılımcı sayısı oldukça fazla iken 2020 yılındaki yapılan program ve katılımcı sayısında önemli bir düşüş görülmektedir.

Tablo 13. 2019 ve 2020 yılı Keçiören Belediyesi kütüphaneleri (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019		2020	
	Kitap Sayısı	**Üye Sayısı**	**Kitap Sayısı**	**Üye Sayısı**
Fatih Kütüphanesi	22.500	10.690	31.080	13.024
Osmanlı Spor Ve Kültür Merkezi Kütüphanesi	746	2.069	746	728

Tablo16'ya göre Fatih Kütüphanesinde kitap sayısında artış kültürel açıdan hem öğrencilerin hem kütüphaneden yararlanmak isteyecek vatandaşlara belediye tarafından uygulanan olumlu bir kültürel hizmet olmuştur. 2019 yılı içerisinde Millet Kıraathanesi'nden 17.909 vatandaş yararlanmıştır. 2020 yılı pandemi dönemi kapalı olan tesisi yıl içerisinde 22.504 kişi kullanmıştır. Genel olarak Covid-19'un oluşturduğu olumsuz şartlardan dolayı sanat ve kültür merkezlerinde de gerçekleştirilmek istenen programlar yapılamamıştır.

3.7.12. Gündüz Bakımevleri ve Çocuk Eğitim Merkezi

Keçiören Belediyesi yaptığı hizmetler açısından çocukları unutmayarak ve değer vererek Gündüz Bakımevleri ve Çocuk Eğitim Merkezi ile onların gelişimi, eğitimi ve

bakımı açısından bu merkezler ile destekte bulunmuştur. Bu kapsamda 2019 yılında Minikler Gündüz Bakımevi'nde 32, Yonca Gündüz Bakımevi'nde ise 47 çocuğumuza hizmet verilmiştir. 2020 yılı içerisinde 2 kreş Yonca Gündüz Bakımevi adı altında birleştirilmiştir. Yonca Gündüz Bakımevinde covid-19 nedeniyle uygulanan kısıtlamalar gereği 25 çocuğa hizmet verilmiş ve genelge gereği tesis covid-19 sebebi ile hizmet vermeyi durdurmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:121; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:133).

Merkezde 4-14 yaş grubundaki çocukların ilgi ve yeteneklerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesi amacıyla, bilim-sanat-spor alanlarında çocuğun sosyal ve akademik gelişimini bütüncül olarak destekleyecek birbirinden farklı ve eğlenceli atölye çalışmaları yapılmıştır. Çocuk Hizmetleri tarafından 2019 yılında 607 çocuğa drama, resim, oyun odası, zeka oyunları, tasarım, İngilizce, robotik atölyesi, ritim, bilim, akıl oyunları, görsel sanatlar, okçuluk, anne-bebek atölyesi, danışmanlık-psikolojik destek, oyun-masal atölyesi, jimnastik, özel yetenek atölyesi, erken keşif atölyesi, müzik atölyesi, çocuk gelişim atölyesi hizmetleri verilmiştir. Çocuk Eğitim Merkezi'nde 2020 yılı içerisinde 603 çocuğa hizmet verilmiştir. Ancak 2020 yılında Covid-19 sebebiyle kurslara ara verilerek okul öncesi sanat etkinlikleri, akıl ve zeka oyunları, çocuk yogası, tasarla-oyna-yap etkinlikleri, robotik kodlama başlıklarında videolar hazırlanarak online kullanıma sunulmuş. Zengin çocuk etkinlik içeriğine sahip olan Keçiören Belediyesi her çocuğun özel olduğunu ve farklı ihtiyaçlara sahip olduğundan hareketle bu ihtiyaçları karşılayacak ve gelişimi ileriye taşıyacak özgün ve zengin yelpazede bir hizmet anlayışı ile hareket etmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:136-137; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:133).

3.7.13. Emekliler Platformu ve Huzurevi

Keçiören Belediyesi sosyal hizmetler konusunda toplum içindeki emekli insanları da unutmayarak Emekliler Platformu çerçevesinde emeklilere rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmak, aktif emekliliğe yönelik uzmanların düzenleyeceği seminer, panel ve toplantılar gerçekleştirmek, sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirmek hedefi ile hizmetlerde bulunmuştur.2019 yılında emeklilere yönelik faaliyetler Tablo15 de belirtilmiştir. Ancak 2020 yılında Covid-19 nedeniyle planlanan ve yapılmak istenen etkinlikler gerçekleştirilmemiştir. Sadece 173 adet psikolojik danışmanlık hizmeti

sağlanmıştır (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:138-139; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:155).

Tablo 14. Emekliler platformu tarafından 2019 yılında yapılan faaliyetler (Keçiören Belediyesi 2019 yılı faaliyet raporu)

	Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmetleri Kişi Sayısı	Sosyal Ve Kültürel Faaliyetler Tiyatro, Sinema, Konser- Kişi Sayı	Spor Faaliyetleri Kişi Sayısı	Kültürel Ve Tarihsel Geziler Kişi Sayısı	Çeşitli Kurslar Seramik, Resim V.B. Kişi Sayısı
2019	119	1.410	454	805	888

Keçiören Belediyesi olarak yaşlı bireyleri de sosyal belediyecilik anlayışı içerisine dahil etmiştir. Huzurevi Müdürlüğü ile de yaşlı bireylere gereken önemi değeri sağlamaya çalışmaktadır. Yaşlıların bundan sonraki yaşamlarını daha aktif, kaliteli ve sağlıklı geçirmeleri için huzurevlerini "Gönül Köşkü" olarak da adlandırılarak hizmetlerinde yaşlı bireylere alan vermiştir. Belediyenin bu konudaki misyonu yaşlıların hem ruhsal hem de sosyal olarak iyi olmalarını sağlamak, uzman sağlık ekibimiz ile her türlü sağlık sorunları ile ilgilenmek, psiko-sosyal destek vererek kıymetli yaşlılarımıza bir aile ortamı sunmaktır (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:138-139; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:155).

Tablo 15. Huzurevi tarafından 2019 yılında yapılan faaliyetler (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

VERİLEN HİZMETLER, MÜRACAATLAR SAYISAL DEĞERLER VE ETKİNLİKLER	**2019**	**2020**
Bakım, koruma, barınma, sosyal, psikolojik ve sağlık hizmeti verilen yaşlı kişi sayısı (adet)	96	87
Müracaat sonrası Yatan yaşlı sayısı	21	10
Müracaat eden kişi sayısı	47	33
Müracaat sonrası vazgeçen yaşlı sayısı	15	10
Vefat eden yaşlı sayısı	10	15
Huzurevinde kalmakta iken kendi isteği ile ayrılan yaşlı sayısı	7	4
Huzurevine yatış için gerekli işlemleri devam eden yaşlı sayısı	12	13
Düzenlenen etkinlik sayısı	15	0

Tablo 18'de faaliyet bakımından, bakım, koruma, barınma, sosyal, psikolojik ve sağlık hizmeti verilen yaşlı sayısında 2020 yılında azalma olduğu görülmüştür. Etkinlik

açısından 2019 ile 2020 arasında fark olmasında Covid-19'dan dolayı huzurevinde kalan yaşlı bireylerin sağlık durumları dikkate alındığından bir düşüş yaşanmıştır.

3.7.14. Öğrenci Bursları

Öğrenci Bursları 2020 yılında başlamıştır ve yıl içerisinde her ay ortalama 100 üniversite öğrencisine aylık 500 TL burs verilmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:133).

3.7.15. Park ve Bahçe Hizmetleri

Keçiören Belediyesi 2019- 2020 yıllarında Keçiören'in muhtelif bölgelerinde yer alan parkların revizesi yapılmış ve halkın kullanımına sunulmuştur. Bütün parklarda, engellilerinde rahat bir şekilde yararlanabilmeleri için yeni yapılan ve revize edilen parklardaki çalışmalarda engelli vatandaşlar öncelikte olmuş, düzenlemeler bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Keçiören Belediyesi'nin en önemli hedeflerinden birisi olan, engelsiz Keçiören'e bir adım daha yaklaşmak için bu konu üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. Tablo 19'da park ve bahçe hizmetleri incelenmiştir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:128-134; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:143-149).

Tablo 16. Keçiören Belediyesi 2019-2020 park ve bahçe hizmetleri (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019	**2020**
Yeni Yapılan Parklar Ve Ağaçlandırma Alanları	12	18
Yenilenen Parklar	104	88
Çocuk Oyun Seti Kurulan Parklar	29	61
Fitness Aleti Kurulan Parklar	11	13
Dikilen Mevsimlik Çiçek Sayısı	1.604.036	280.000
Bitki Dikimi	84.876	75.000

Tablo 19'da Keçiören Belediyesi'nin 2019 ve 2020 yılları arasında park ve bahçe hizmetleri doğrultusunda her iki yılda da en fazla hizmet dikilen mevsimlik çiçek sayısıdır.2020 yılında yeni yapılan parklar ve ağaçlandırma alanlarında 6 adet, çocuk oyun seti kurulan parklarda 32 adet yükseliş görülmektedir.

3.7.16. Sosyal Yardım Hizmetleri

Keçiören Belediyesi olarak Keçiören'de ikamet eden yardıma muhtaç yaşlı, engelli, kadın, çocuk toplumun bütün kesimine hizmet vererek Keçiören'in hem de vatandaşların refah düzeyini yükseltmek ve korumak hedefi ile belirlenen yetkiler çerçevesinde hizmetler vermektedir. Sosyal yardımlar vatandaşlara sağlarken geniş bir yelpazeden bu hizmeti gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:135; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:149).

Tablo 17. 2019 ve 2020 yılında ihtiyaç sahibi vatandaşlara yapılan yardımlar (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

YAPILAN YARDIMIN TÜRÜ	2019	2020
YARDIM İÇİN BAŞVURAN KİŞİ	**25.248**	**33.446**
KURU GIDA YARDIM PAKETİ VERİLEN AİLE SAYISI	4.068	11.914
SICAK YEMEK YARDIMI VERİLEN KİŞİ SAYISI	930	276
KIYAFET YARDIMI VERİLEN KİŞİ SAYISI	5.043	5.209
ÇOCUK BEZİ YARDIMI VERİLEN KİŞİ SAYISI	59	214
EV EŞYASI YARDIMI VERİLEN KİŞİ SAYISI	241	154
ET YARDIMI VERİLEN AİLE SAYISI	1.542	1.811

Tablo 20 içeresinde yer alan sosyal yardımlarda genel olarak 2020 yılında bir artma görülmektedir. Buna paralel olarak yardım için başvuruda bulanan kişi sayısında 2020 yılı içerisinde 8.198 artış olmuştur. Sosyal yardımlar konusunda yaklaşık 3 kat artış ile en büyük yükseliş kuru gıda yardım paketinde gerçekleşmiştir. 2020 Faaliyet Raporuna göre 2019 yılından farklı olarak 30.000 bardak sıcak çorba, 34 kişiye hasta yatağı, 35 kişiye 1.138 adet yetişkin bezi, 28 kişiye hoş geldin bebek paketi, 418 kişiye evde temizlik yardımı yapılmıştır.

Sosyal yardımlar kapsamında Osmangazi Sosyal Yaşam Tesislerinde hasta ve hasta yakınlarına ve Ankara dışından gelen öğrencilere geçici olarak beslenme ve barınma, rehberlik hizmeti verilmiştir. Covid-19'un yarattığı olumsuz durum Osmangazi Sosyal Yaşam Tesisleri'nin tam kapasite ile hizmet sunmasına engel olmuş ve 2020 yılında hizmetlerde düşüşe neden olmuştur (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:142; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:151-152).

Tablo 18. Osmangazi sosyal yaşam tesisleri tarafından 2019 ve 2020 yılında verilen hizmetler (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

VERİLER	2019	2020
Hasta Konuk Evine Müracaat Eden Hasta Sayısı	1.527	372
Hizmet Verilen Hasta Sayısı	678	114
Hizmet Verilen Hasta Yakını Sayısı	659	132
Başvuran Öğrenci Sayısı	305	62
Hizmet Verilen Öğrenci Sayısı	255	62

3.7.17. Engelli Hizmetleri

Keçiören Belediyesi ilçede yaşamakta olan engelli vatandaşların yaşantılarını kolaylaştırılacak muhtelif hizmetler sunarak toplumun engelli bireyleri ile uyumunu sağlamak, engellilik konusundaki farkındalığı arttırmak, engelli bireylerin bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmelerine destek olmak, kendilerinin ve ailelerinin yaşamlarını kolaylaştırmak, çeşitli etkinlikler ile sosyal yaşama katılmalarına imkân sağlamaya çalışmaktadır (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:141; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:151).

Tablo 19. Engelli birimi tarafından 2019 ve 2020 yılında yapılan faaliyetler (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

VERİLEN HİZMETLER	2019	2020
Engelli Sayısı	269	252
Düzenlenen Etkinlik Sayısı	16	2
Nakil Hizmeti Verilen Engelli Sayısı	839	541
Engelli Hakları Konusunda Bilgilendirme, Psikolojik Destek, Hukuki Destek Hizmeti Verilen Engelli Sayısı	1.364	1.039
Sosyal Yardım Birimine Yönlendirme	260	92
Verilen Engelli Aparatları (Tekerlekli San. Yürüteç, Koltuk Değneği V.B)	99	71

Tablo 22'de Keçiören Belediyesi'nin Engelli Vatandaşlara Sunulan Toplam Hizmet Sayısı 2019 yılında 2.578 iken bu sayı 2020 yılında 1.745'e gerilemiştir. Engelli sayısı da 2019 yılından 2020 yılına gelindiğinde 17 kişi azalmıştır. Yeni sisteme göre toplam üye sayısı Aralık 2019 tarihi itibariyle 2.845 kişi iken Aralık 2020 ile 2.526 kişidir. Covid-19 engelliler alanında da yapılmak istenen hizmetlerin azalmasına sebebiyet vermiştir.

3.7.18. Kadın Danışma Merkezi ve Kadın Konukevi

Keçiören Belediyesi kadınları yalnız bırakmayarak hem kişisel olarak kendilerine güvenmeleri noktasında destek olmak hem de toplum içerisinde belediye olarak yanlarında olduklarını göstermek amacı ile Kadın Danışma Merkezi ve Kadın Konukevi hizmetleriyle kadınlara değer ve önem göstermektedir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:142-143; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:153-154).

Tablo 20. Kadın danışma merkezi tarafından 2019 ve 2020 yılında yapılan faaliyetler (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019		2020	
VERİLER	**TELEFONLA BAŞVURU**	**YÜZYÜZE BAŞVURU**	**TELEFONLA BAŞVURU**	**YÜZYÜZE BAŞVURU**
Müracaat Sayısı	382	55	356	30
Yönlendirme ve bilgilendirme	234	55	204	39
Konukevine yerleşme, bilgi alma, kalanlarla ilgili işlemler	232	23	108	51
Psikolojik destek	-	-	38	4
Hukuksal destek	5	10	10	16
İş bulma	-	-	23	3
Ekonomik (ayni-nakdi)	-	178	-	125

Tablo 21. Kadın konukevi tarafından 2019-2020 yılında yapılan faaliyetler (Keçiören Belediyesi 2019-2020 yılı faaliyet raporları)

	2019		2020	
VERİLER	**KADIN**	**COÇUK**	**KADIN**	**COÇUK**
Kadın Konukevine Müracaat Sayısı	88	48	81	34
Kadın Konukevinde Kalan	56	30	57	25
Sağlık Hizmeti ve Psikolojik Destek	139	91	167	69
Hukuksal Destek	36	-	16	-
Meslek Edindirme, Çeşitli Kurslar	7	-	1	-
İş bulma	23	-	7	7
Sosyal Yardım Hizmeti (Okul Yardımı, Gıda, Kömür, Kira, Eşya Yardımı ve Nakdi Destek)	177	26	142	53
Eğitim Desteği	-	4	-	5
Kreş - Etüt	-	1	-	41
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	112	100	83	43

Tablo 23 ve 24'de görüldüğü üzere Kadın Danışma Merkezi ile Kadın Konukevi noktalarında birçok faaliyette bulunarak hem maddi hem de manevi anlamda hizmette bulunulmuştur. Tablo21'de 2019 yılında psikolojik destek ve iş bulma konusunda hiç kimse müracaatta bulunmamışken 2020 yılında psikolojik destekten 42 kişi ve iş bulma

noktasında 26 kişi faydalanmıştır. Tablo 24'e göre 2019 yılında kadın ve çocuklarda en fazla sağlık hizmeti ve psikolojik destek aynı zamanda sosyal ve kültürel etkinlikler yer alırken 2020 yılında ise sağlık hizmeti ve psikolojik destek ile sosyal yardım hizmeti ilk sıralarda konumlanmaktadır.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Araştırma Soruları

Bu çalışmanın temel araştırma sorusu " Sosyal belediyecilik yönetim anlayışı içerisinde Keçiören Belediyesi sosyal yardım ve hizmetler konusuna nasıl bir değer vermektedir" şeklinde tanımlanmıştır. Bu araştırma sorusu çerçevesinde gerçekleştirilecek olan çalışmada sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerinin konumlandırılması sosyal belediyecilik yönetimi ile paralel olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın temel araştırma sorusunun alt araştırma soruları şu şekildedir:

- Keçiören Belediyesi sosyal yardım ve hizmet çalışmaları için nasıl bir teşkilatlanma şekli oluşturmuştur?
- Keçiören Belediyesinin sosyal belediyecilik anlayışında hangi noktalar ön plana çıkmaktadır?
- Keçiören Belediyesi hangi amaçlar doğrultusunda sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerini gerçekleştirmektedir?
- Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmetlerinin kapsama alanında hangi toplumsal sınıflar ön plana çıkmakta ve aranan kriterler nelerdir?

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma tipinde yarı-yapılandırılmış mülakat tekniği ile yürütülmüştür. Nitel araştırmanın hedefi, bireylerin yaşamlarını tanımlandırma evresini ve yaşam tecrübelerini nasıl konumlandırdıklarını içermektedir (Merriam, 2015: 14-23). Nitel araştırma yöntemi; çalışmayı, anlamayı ve yorumlamayı daha kolay hale getirmektedir. Bireylerin kişisel düşüncelerini ve tecrübelerini direkt olarak öğrenmek, oluşan durumu çözümlemek, tanımlamak ve değerlendirmek nitel araştırma yöntemi ile sağlanmaktadır (Neuman, 2014:131). Bu araştırmanın amacı sosyal yardım ve hizmetlere yönelik sosyal belediye idare teşkilatlarının verdiği önemi değerlendirerek ortaya koymaktır. Çalışmanın merkezi olan sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerinin, belediye yönetimi açısından algılayış biçimlerinin değerlendirilmesi yorumlayıcı nitel araştırma ile gerçekleştirilmesi mümkün görülmüştür. Bundan dolayı katılımcı belediye personellerinin sosyal yardım ve hizmet

hususunda öznel fikirlerini doğrudan öğrenebilmek ve anlamlandırabilmek hedefiyle çalışma, nitel araştırma tipinde yürütülmüştür.

Görüşme, çalışmaya dahil olan kişilerin konu hakkındaki düşüncelerini anlayabilmek amacı ile kendi fikirlerini belirtme aracı olarak tercih edilen yöntemler içerisinde yer almaktadır (Punch, 2005: 166). Görüşme yönteminde önceden oluşturulmuş sorular uygulanır. Görüşme yöntemi, hazırlanmış soruların dışına çıkmadan katı bir biçimde izlendiği yapılandırılmış görüşme, açık uçlu sorularla değişime açık olan soru sistemiyle donatılmış yapılandırılmamış görüşmeler ve her iki çeşit yöntemin birbirine karışması ile oluşan yarı yapılandırılmış görüşmelerden meydana gelmektedir (Sarantakos, 2005: 268-269)

Bu araştırma, sosyal yardım ve hizmet bağlamında sosyal belediyecilik yönetimi rolü altında yürütülmüştür. Ankara ilinde yer alan Keçiören Belediyesi idaresi ve uygulamaları kapsamında nasıl bir yönetim organizasyonu oluşturdukları ve kurum içerisinde bulunan sosyal yardım ve hizmetlere yönelik değer yargısı incelenmiştir. Sosyal belediye yönetimi çatısı altında sosyal yardım ve hizmet dahilinde yeterli bir sistemin meydana getirilmesi için Keçiören Belediyesi üzerinden yerinde ve uygun eylem planının günlük yaşama geçirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Bu araştırmada öncelikle araştırma konusu çerçevesinde konu ile ilgili kaynaklar araştırılarak, veri tabanları taranarak araştırma ile ilgili makale ve dergi gibi kaynaklar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak bu yöntem doğrultusunda gerçekleştirilerek mülakat ve belge incelenmesi yapılmıştır. Bu yönde Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet ile ilgili müdürlüklerinde görev yapan yetkili ve personellerine yapılarak yüz yüze yarı-yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüş ve düşüncelerine ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında görüşme yapılacak kişilere araştırma hakkında bilgi verilerek ve gönüllülük esasına göre katılımları sağlanmıştır. Literatür dahilinde mülakat soruları oluşturulmuştur. Mülakat görüşmesi gönüllü katılım formunu okuyup imzalayan belediye personelleri ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca sosyal belediyecilik içerisinde Keçiören Belediyesinin 2019 – 2020 yıllarını içeren faaliyet raporları, stratejik planları ve performans programları taranarak sosyal yardım ve hizmetler uygulamalarını içeren tablo ve grafiklerle doküman incelemesi yapılmıştır.

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Ankara'nın ilçe belediyelerinden Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet ile ilgili Özel Kalem Müdürlüğü, Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü, Huzurevi Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü oluşturmaktadır. Keçiören belediyesi bünyesinde 2019 yılında 271 kadın 752 erkek personel görev alırken 2020 yılında ise 270 kadın ve 703 erkek personel hizmet vermektedir (Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:40; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:39). Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet ile ilgili çalışmalar yürüten müdürlüklerinde yapılacak olan görüşmeleri kabul eden personel ve yetkililer araştırmanın örneklemini içermektedir. Araştırmada sosyal yardım ve hizmet alanındaki gruplar saptanırken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, belirli şartları kapsayan özel durumlarda araştırmak amacıyla seçilmektedir. Amaçlı örnekleme detaylı çalışma yürütebilmek için bilgi toplama aşamasında çeşitlilik sunarak bir çok durumun değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Başaran, 2017).

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemden maksimum çeşitlilik yöntemi uygulanmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemesinde hedef, probleme konu olabilecek kişilerin çeşitliliğini en üst düzeye çıkarmaktır. Bu doğrultuda çeşitlilik içeren olaylar dahilinde ortak konuların yer alıp almadığı inceleyerek problemin farklı noktalarını saptamaya yardımcı olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:54). Bu çalışmada katılımcılar evren olarak tercih edilen belediyenin sosyal yardım ve hizmet uygulamaları çerçevesinde görevli olan müdürlüklerde çalışan personellerden belirlenerek çalışma gönüllük esası içerisinde yürütülmüştür.

Keçiören ilçesi Türkiye'nin en büyük metropol ilçesi olup, büyük bir nüfusa ve geniş bir hizmet alanına sahip olmasından dolayı çalışmanın daha geneli kapsayıcı şekilde incelenebilmesi için araştırmanın kapsamı Keçiören Belediyesi'nin konu ile alakalı müdürlüklerinden oluşmaktadır. Bu çalışmada sosyal yardım ve hizmet faaliyetleri ile ilgili projeler yürüten ve çalışan Özel Kalem Müdürlüğü, Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü, Huzurevi Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü olmak üzere 5 birime ulaşılmıştır. Bu araştırma kapsamında 5 müdürlükte sosyal yardım ve hizmet alanında görev yapan 15 kadın ve 9 erkek olmak üzere toplamda 24 kurum yetkilisi ve personel ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma dahilinde veriler, nitel

araştırma tipinin veri toplama yöntemi olan görüşme tekniği ile meydana gelmiştir. Görüşmeye katılan katılımcıların yaş, eğitim durumu, cinsiyet, görevde bulundukları süre ve bulundukları müdürlüğe ilişkin demografik bilgileri elde edilerek katılımcıların sorulara verecekleri cevaplar doğrultusunda konu ile ilişkili olarak başka sorular sorma durumu oluşturabileceği için yarı yapılandırılmış mülakat tekniği seçilerek görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada ayrıca Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet faaliyetleri, kurum tarafında paylaşılan 2019 ve 2020 yılı faaliyet raporları aracılığı ile incelenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi aracılığı ile değerlendirilmiştir. Aşağıda katılımcı belediye personellerinin genel profili hakkında bilgi sahibi olmamıza imkan sağlayacak tablolar yer almaktadır. Katılımcı belediye personellerin kod adları Tablo1'de , Keçiören Belediyesi'nde görev yapan katılımcı personellerin yaşları ve eğitim durumları Tablo2'de , Keçiören Belediyesi'nde görev yapan katılımcı personellerin pozisyonları ve görevde bulunma süreleri Tablo3'de belirtilmektedir.

Tablo 22. Katılımcı belediye personellerin kod adları

	Özel Kalem Müdürlüğü	**Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü**	**Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü**	**Huzurevi Müdürlüğü**	**Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü**
Katılımcıların Kod Adı	ÖKM-1	SYİM-1 SYİM-2 SYİM-3 SYİM-4 SYİM-5 SYİM-6	GSHM-1 GSHM-2 GSHM-3 GSHM-4	HM-1 HM-2 HM-3 HM-4 HM-5 HM-6	KSİM-1 KSİM-2 KSİM-3 KSİM-4 KSİM-5 KSİM-6 KSİM-7

Tablo 23. Keçiören Belediyesi'nde görev yapan katılımcı personellerin yaşları ve eğitim durumları

	Özel Kalem Müdürlüğü	**Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü**	**Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü**	**Huzurevi Müdürlüğü**	**Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü**
Yaş ve Eğitim Durumu	34 (Yüksek Lisans)	32 (Lisans) 34 (Lisans) 28 (Lisans) 29 (Yüksek Lisans) 35 (Lisans) 52 (Lise)	33 (Lisans) 35 (Lisans) 43 (Lise) 31 (Lisans)	33 (Yüksek Lisans) 49 (Ortaokul) 42 (Lisans) 55 (Lise) 40 (Lisans) 47 (Lisans)	45 (Lisans) 33 (Lise) 31 (Lisans) 40 (Lisans) 35 (Doktora) 41 (Lisans) 32 (Lisans)

Tablo 24. Keçiören Belediyesi'nde görev yapan katılımcı personellerin pozisyonları ve görevde bulunma süreleri

	Özel Kalem Müdürlüğü	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	Huzurevi Müdürlüğü	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Görev Süresi ve Pozisyon	4 Yıl (Müdür)	32 (Sosyal Hizmet Uzmanı) 34 (Sosyal Hizmet Uzmanı) 28 (Sözleşmeli Memur) 29 (Yüksek Lisans) 35 (Sosyal Hizmet Uzmanı) 19 Yıl (Memur)	9 Yıl (Sözleşmeli Memur) 10 Yıl (Sözleşmeli Memur) 5 Yıl (Sözleşmeli Memur) 2 Yıl (Sözleşmeli Memur)	2 Yıl (Müdür) 24 Yıl (Psikolog) 17 Yıl (Psikolog) 19 Yıl (Memur) 12 Yıl (Sözleşmeli Memur) 20 Yıl (Memur)	18 Yıl (Memur) 7 Yıl (Sözleşmeli Memur) 10 Yıl (Sözleşmeli Memur) 8 Yıl (Sözleşmeli Memur) 12 Yıl (Müdür) 12 Yıl (Sözleşmeli Memur) 4 (Sözleşmeli Memur)

4.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma konu ile ilgili veri tabanları taranarak literatür araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmasına rağmen konuyla alakalı mülakat gerçekleştirileceği için etik kurul izni aşaması yaşanmış olup, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından 09.12.2021 tarihinde etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın içeriğinde mülakat yönteminin yanında Keçiören Belediyesi tarafından gerçekleştirilen sosyal yardım ve hizmetleri ortaya koyarak değerlendirmek amacı ile belediyenin internet sitesi aracılığıyla yayınlanan 2019 ve 2020 yılı faaliyet raporları ile stratejik planlara ulaşılmıştır. Belediye sitesinden ulaşılan faaliyetler raporlar ile stratejik planlar üzerinden sosyal yardım ve hizmet başlığı altından inceleme yapılmış buradaki ilgili raporlarda yer alan müdürlükler bulunmuştur. Sonrasında elde edilen veriler çerçevesinde belge ve doküman incelemesi gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada ilk önce literatür taraması yapılmış, sonrasında oluşturulan yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılarak katılımcılarla birebir görüşme dahilinde verilere ulaşılmıştır. Araştırma 10-24 Ocak 2022 tarihleri arasında Keçiören Belediyesinde sosyal yardım ve hizmet faaliyetleri yürüten müdürlüklerde görev yapan personel ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılara yöneltilecek olan sorular literatür açısından nitelikli duruma getirilmiştir. Görüşmeler yarı yapılandırılmış mülakat şeklinde

hedefe uygun örneklem grubuna yönelik 10 soruluk görüşme formlarıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde araştırma konusu, sorulacak sorular ve kullanılacak yöntem hakkında katılımcılara ön bilgi sağlanmıştır. Katılımcılara görüşme öncesinde sohbet ortamı oluşturularak mülakata hazır hale getirilmiştir. Görüşmeye başlamadan sözel bilgilendirmenin ardından gönüllülük esasına göre katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu yazılı olarak alınmıştır. Mülakat aşamasında görüşmeye katılmayı kabul eden toplamda 24 görüşmeci ile yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşme yürtülmüştür. Mülakatlar, katılımcı belediye personellerinin çalışma durumlarını aksatmayacak şekilde mesai saatleri içinde uygun oldukları zaman diliminde yüz yüze Keçiören Belediyesi'nde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, araştırmacı tarafından not tutma yöntemi tercih edilerek kayıt altına alınmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yönetimi kullanılarak görüşme tipinde yapılan çalışmada mülakat sürecindeki görüşmeler not alınarak kayıt altına girmiştir. Verilerin analizi için en doğru metot görüşme anında konuşulanların yazılı şekle aktarılmasıdır (Merriam, 2015:106). Görüşme sırasında toplanan verilerin gruplandırma, tanımlama ve değerlendirme evresinde kodlama ve kategorileştirme aşamaları yer almaktadır. Nitel veri analizinin odak noktasını kod oluşturma işlemi oluşturmakta ve bu aşamada araştırmacı tarafından detaylı tanımlamalar meydan gelmekte, temalar geliştirmekte, araştırmacı bireysel fikirlerini veya literatürde var olan görüşler kapsamında değerlendirme yapmaktadır. Kodlama aşaması görsel veya metin verilerini bilgi sınıflandırılmaları şeklinde bir araya getirerek araştırmada yer verilen veri tabanlarından alınan koda yönelik kanıt oluşturmayı ve kod için etiket vermeyi kapsamaktadır (Creswell, 2020: 186).

Neuman'a göre nitel bir araştırmada araştırmacı verileri kavramlar, temalar ya da ortak özellikler temelinde sınıflandırılmalara alarak analiz yapmaktadır (Neuman, 2014:662). Verilerin kodlama işlemine öncelikle açık kodlama işlemiyle başlanılmıştır. İlk olarak temalar saptanmış ve verileri kategorilere ayırmak amacıyla öncelikle başlangıç kodları belirlenmiştir. Açık kodlama işlemi yakın zamanda elde edilmiş verilerin üzerinden ilk geçişte meydana gelmektedir. Açık kodlama, verilerin içerisindeki temaların ortaya çıkarıldığı ilk kodlama aşamasıdır (Neuman, 2014:663). Verilerin tekrardan kontrol etmek amacı ile eksenli kodlama gerçekleştirilmiştir. Verilerin üstünden ikinci geçiş olarak

adlandırılan eksenli kodlamada verilerden daha çok kodlanan temalara dikkat edilmektedir. Bu geçişte ek kodlar ya da yeni görüşler meydana gelebilir. Temalar sıralanarak analizin ana kavramlarının saptanmasına yardım sağlamıştır (Neuman, 2014:664). Kodlama evresinin son aşamasında veriler son defa kontrol edilip çalışmanın temel temalarını belirlemek hedefiyle seçici kodlama gerçekleştirilmiştir. Seçici kodlamada nitel verilerin kodlanmasında oluşturulacak kodlama kategorilerini doğrulayacak verileri saptamak için daha önceki kodların ele alındığı kodlamadaki son evredir (Neuman, 2014:665). Araştırmada ilk olarak verilerin hangi temalarda inceleneceği belirlenerek temalar ve kategorilere göre verilerin sınıflandırılması yapılmıştır. Ardından elde edilen veriler yorumlanarak analiz edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda belediye personellerinin sosyal yardım ve hizmetlere yönelik görüşlerinin bulgularla ilişkilendirilerek aşağıda yer alan temalar ve kategoriler şeklinde incelenmiştir.

1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı
    a. Sosyal yardım ve hizmetlerle sosyal belediyecilik
    b. Dezavantajlı gruplara sunulan yardımlar ve hizmetler
    c. Sorun çözme
2. Sosyal Belediye Olmanın İşlevsel Olarak Değerlendirilmesi
    a. Yönlendirme
    b. Hizmet sunma
3. En Fazla Talep Gören Faaliyet Çeşitleri Bakımından Değerlendirilmesi
    a. Sosyal hizmet
    b. Sosyal yardım
4. Sosyal Yardım ve Hizmet Sunumunda Aranan Kriterler Açısından Değerlendirilmesi
    a. Muhtaçlık kriteri
    b. Resmi kurumlarca belirlenen standartlar
5. Sosyal Yardım ve Hizmet Faaliyetlerinin İşbirliği ile Yapılması
    a. Diğer belediyelerle işbirliği
    b. Merkezi yönetim birimleri (valilik, kaymakamlık) ile işbirliği
6. Sosyal Yardım Ve Hizmetlerin Sunumunda Karşılaşılan Sorunlar
    a. Kaynak eksikliği

b. Yalan beyan
c. Fazla talep
d. Gün ve saat uyuşmazlığı

7. Kaynak Temini
8. Yardım ve Hizmet Sunulan Dezavantajlı Gruplar
9. Diğer İlçe ve Büyükşehir Belediyelerinden Farklı Sunulan Hizmetler

5. BULGULAR

Keçiören Belediyesi'nde Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü, Özel Kalem Müdürlüğü, Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Huzurevi Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğünde toplamda 24 belediye personeli ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sağlanan 24 kişi birim müdürü, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, memur ve sözleşmeli memur görevindeki kişilerdir. Bu kademedeki kişilere sorular yöneltilerek Keçiören Belediyesinin sosyal yardım ve hizmet noktasında hem idare kademesinin hem de vatandaş ile sahada iletişimde bulunan personellerin düşüncelerine ulaşılarak görüşmeler hedeflenmiştir.

5.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı

Çalışmada bu tema başlığı altında belediye personellerinin gerçekleştirmiş oldukları sosyal yardım ve hizmetlerde sosyal belediyeciliğe ait değerlendirmeleri yer almaktadır. Belediye personelleri, sosyal belediyeciliği nasıl bir tanımlama üzerinden ele alarak ve yönetim açısından sosyal belediyeciliğe yükledikleri sorumluluk üzerinden değerlendirmelerde bulunmuştur.

5.1.1. Sosyal Yardım ve Hizmetlerle Sosyal Belediyecilik

Yaşanan reformlar kapsamında kanuni düzenlemelerle belediyelere önemli görev ve yetkiler tanınarak sosyal belediyecilik olgusu gelişim ve dönüşüm içerisine girmiştir. Bu gelişim ve dönüşümle birlikte belediyelerin yönetim şekillerinde sosyal belediyecilik uygulamaları hız kazanmaya başlamıştır. Yapılan görüşmelerde belediye personellerine sosyal belediyeciliğin neyi ifade ettiği sorulduğunda *KSİM-3 "Kurumların vatandaşlarına sunmakla yükümlü olduğu faaliyetlerle yani etkinlik, sosyo-psikolojik destekler, yardım ve hizmetlerle yürütülmesini ifade etmektedir."*, *SYİM-4 "Sosyal belediyecilik sosyal devletin*

vatandaşlarının sunmak zorunda olduğu sosyal politika ve faaliyetlere Belediyelerinde katılıp yerel düzeyde bir takım sosyal yardım ve hizmetleri yapmasıdır." olarak ele alarak sosyal belediyeciliğin temelini gerçekleştirilen sosyal yardım ve hizmetlerin oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardım ve hizmetler temelinden devam ederek *GSHM-1 "Sosyal belediyecilik toplumda yaşayan vatandaşların tümü ile ilgilenen, Onların yaşam düzeyini artıracak faaliyetler yapan, sosyal, kültürel ve sportif yönden destek veren çalışmalarını ifade eder."* ve *KSİM-2 "Belediyelerin vatandaşların talep etmiş olduğu hizmetleri değerlendirdiği, toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını ve eksikliklerini olabildiğince hızlı çözüme ulaştırarak ve vatandaşın hizmetine sunan belediyecilik anlayışıdır."* yaptığı değerlendirmeler ile sosyal belediyecilikle diğer önemli noktanın toplumun tamamını kapsayıcı şekilde uygulamaların gerçekleşmesi ve kısa sürede cevap verilmesi gerektiği olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal belediyecilik olarak toplumda yaşayan vatandaşların tümü ile ilgilenen onların yaşam düzeyini arttıracak faaliyetler yapan sosyal, kültürel ve sportif yönden destek veren çalışmaları yapan belediyecilik modeli anlaşılmaktadır. Sosyal belediyecilik toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını olabildiğince hızlı çözüme ulaştırarak vatandaşın hizmetine sunan belediyecilik anlayışı olarak görülmektedir. *KSİM-7, ÖKM-1* ve *GSHM-4* tariflerinde ortak olarak *"Sosyal belediyecilik, sosyal devletin yerelde sosyal yardım ve hizmetlerinin yerine getirilmesinde en büyük aracıdır."* şeklinde tarif ederek sosyal belediyecilikte sosyal devletin vatandaşlarına sunmak ile sorumlu olduğu sosyal politika ve faaliyetlere belediyelerinde katılıp yerel düzeyde bir takım sosyal yardım ve hizmetlerde en büyük araç olarak bu faaliyetleri yapması gerektiğini ifade edilmiştir. Sosyal bir belediyenin vatandaşların ihtiyacına cevap verebilen ve yönlendirebilen konumda olması gerektiği de vurgulanmaktadır.

5.1.2. Dezavantajlı Gruplara Sunulan Yardımlar ve Hizmetler

Toplum içerisinde dezavantajlı grupların ve bireylerin de olduğunun farkında olarak hayatımıza devam etmemiz gerekmektedir. Dezavantajlılar hayatın içerisinde olanaklara ulaşma ve faydalan konusunda diğer bireylerden daha fazla güçlük çekmektedir. Yerel yönetimlerde bu gruplarında farkında olarak yönetim şeklinin ortaya konulmasının gerektiği günümüzde kaçınılmaz hale gelmiştir. Dezavantajlı gruplar üzerinden *HM-1 "Dezavantajlı grup olarak ifade edilen kesimin ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi, sosyal yardımlarla bunun sağlanması ve istihdama yönelik*

adımların atılması sosyal belediyeciliği ifade etmektedir." ve *SYİM-2 "Toplumun dezavantajlı bireylerin yaşam standartlarını yükseltmek ve sosyal hayattan dışarıda kalmış bireylerin sosyal yaşamı uyumlarını sağlamak için hizmet vermesidir."* belediye ilçe sınırları içerisinde bulunan tüm dezavantajlı gruplara yönelik hizmet ve yardımların yürütülerek sosyal belediyeciliğin bir gerekliliğinin de yerine getirileceği ortaya çıkmaktadır. Dezavantajlı grup olarak ifade edilen kesimin ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi, sosyal yardımlar ile bunun sağlanması ve istihdama yönelik adımları atılması görüşmecilere göre sosyal belediyeciliği çevrelemektedir.

5.1.3. Sorun Çözme

Toplumun ve bireylerin karşı karşıya kaldıkları sorunlar noktasında vatandaşların bu sorunlara çözüm yolu bulunması noktasında müracaat ettikleri ve istekte bulundukları en yakın yönetim birim olan belediyeler karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunlara yönelik çözüm üretme hususunda *SYİM-1 "Sosyal devlet anlayışına dayanan, bireylerin hayatlarını idame ettirmeye ve sorun çözme kapasitesini artırmaya yönelik yerel yönetim çalışmalarıdır."* şeklinde sosyal belediyeciliğe yaklaşarak sosyal devlet anlayışına dayanan, kişilerin yaşamlarını devam ettirmeye ve sorun çözme kapasitesini artırmaya yönelik yerel yönetimleri çalışmaları içerisinde yer alması gerektiği belirtilmektedir. *SYİM-5 "Sosyal devlet anlayışında meydana gelen değişiklikler devletin yerel ağını oluşturan belediyeleri de sosyal alanda daha aktif olmaya itmiştir. İyileştirme adına yürütülen bu gelişmeler ile birlikte belediyelerin sosyal harcamaları arttırırken sosyal belediyecilik anlayışında doğurmuştur."* belediyelerin hizmet kurumları olarak gelişim içerisinde olarak vatandaşlarına yönelik daima çalışmalar ve faaliyetler yürüten sosyo-kültürel gelişim odaklı sosyal belediyecilik yönetimini gerçekleşmesi beklenmektedir.

5.2. Sosyal Belediye Olmanın İşlevsel Olarak Değerlendirilmesi

5.2.1. Yönlendirme

KSİM-5 "Sosyal belediye vatandaşların ihtiyacına cevap verebilen, yönlendirebilen konumda olmalıdır." ifadesinde belediyelerin sosyal belediyeciliği işlevi olan yönlendirici görevini yerine getirmesinde vatandaşların ihtiyaçları noktasında eksikliklerini gidermesi ve bireylerin sorunlarına yönelik alternatif yollar göstererek bu işlevi aktif bir çalışma

yürüterek gerçekleştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Belediyeleri, sosyal yardım ve hizmetler kapsamında her zaman vatandaşın yanında olan, tespit edilen ihtiyaçlara anında çözüm sunan ve bu hizmetlerini ilçe ve il sınırlarına bakılmaksızın vatandaş odaklı yerine getiren bir belediye olarak konumlandırılmaktadır.

5.2.2. Hizmet Sunma

Belediyeler, bireylere ve gruplara karşı yürüttükleri çalışmalar ve gerçekleştirdikleri faaliyetlerle daha ön plana çıkmaktadır. Vatandaşlar belediyeler tarafında sunulan hizmetleri ele alarak memnuniyetlerini ölçmektedir. Bundan dolayı belediyelerin hizmet sunumları önemli bir konumda bulunmaktadır. Hizmet sunumu odak nokta olarak katılımcılardan *ÖKM-1 "Belediye sosyal yardım sunma konusunda vatandaşın çekinmeden müracaat edebileceği, aradığı anda ulaşabileceği konumda olmalıdır.",SYM-2 "Sosyal belediye, sosyal yardımı hizmet sunumunda ihtiyaç sahiplerinin yanında olmalı, sosyal refahı gerçekleştirmek için ellerinden geleni yapmalıdır"* cevabında belediye olarak hem sosyal yardım hem de sosyal hizmet olarak faaliyetlerde bulunması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Sosyal belediye sosyal yardım ve hizmet sunumda vatandaşların çekinmeden ulaşabilecekleri yakınlıkta ve kolaylıkta olması gerektiği bunu yanında halkın sosyal, kültürel ekonomik açıdan eksikliklerini giderecek ve artılar katacak bir yerde görülmektedir.

5.3. En Fazla Talep Gören Faaliyet Çeşitleri Bakımından Değerlendirilmesi

Belediyeler tarafından bir çok proje yürütülse ve çalışma hayata geçirilse de vatandaşlar tarafından bazı uygulamalar daha çok talep görmekte veya kurum tarafından gerçekleştirilmesi yada yapılması için arz edilmektedir. Bu başlık altında en fazla talep gören sosyal yardımlar ve hizmet hususunda görüşmelerde elde edilen veriler yer almaktadır.

5.3.1. Sosyal Hizmetler

KSİM-6 "Sosyal hizmet konusunda meslek edindirme kursları ve çocuk eğitimine destek veren kuruluşlar fazlasıyla talep görmektedir." ve *GSHM-1 "En fazla talep sportif hizmetleridir."* açıklamasından uygulanan sosyal hizmetler içerisinden yetişkinlere ve

çocuklara yönelik kurslar ile eğitimler, spor içerikli hizmetlerin daha fazla talep gördüğü ortaya çıkmaktadır. *KSİM-6* eğitim içerikleri hizmetleri vurgular iken *GSHM-1* sportif hizmetlerin daha çok talep edildiği noktasında değerlendirme yapmaktadır. Her iki alanda birbirinden farklı hizmetler olarak görülse de toplumun gelişimi ve bireylerin sağlıklı yaşam sürdürmeleri için önemli hizmetler olarak görülmekte, farklı noktalardan topluma destek sağlayarak fayda sağlayacağı görülmektedir.

5.3.2. Sosyal Yardımlar

En fazla talep gören sosyal yardım çeşidi hangisi sorusuna yönelik katılımcılardan *KSİM-7 "Odun ve kömür yardımları, erzak yardımları", HM-2 "En çok talep gıda, yakacak ve barınma istekleridir.", ÖKM-1 "Gıda ve giyim yardımı oranı oldukça fazladır."* ve *SYİM-1 "En çok talep gören gıda kolisi, giyim ve et olmaktadır."* şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Görüşmeye katılanların çoğunluğu gıda yardımına olan talebin çok fazla olduğunu belirtmişlerdir. Gıda yardımının ardından yakacak ve giyecek yardımına olan talebin fazlalığı göz önüne alındığında vatandaşların daha çok temel ihtiyaçlara yönelik talepte bulundukları ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda sosyal yardım konusunda sosyal belediyecilik yönetimi altında bireylerin yaşamalarını asgari düzeyde devam ettirmeler için gerekli olan çalışmalar üzerinde daha yoğunlaşmasının daha doğru olacağı görülmüştür.

5.4. Sosyal Yardım ve Hizmet Sunumunda Aranan Kriterler Açısından Değerlendirilmesi

Uygulanan sosyal yardım ve hizmetlerin etkili olabilmesi ve gerçekten buna ihtiyaç duyan bireylere ulaştırabilmesi için bu konuda talepte bulunan vatandaşlara yönelik olarak belirli bir koşul veya özellik ortaya koyularak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde faaliyetlerin daha düzenli bir şekilde ulaştırılması ve daha da fazla verim alınmasına imkan sağlayacaktır.

5.4.1. Muhtaçlık Kriteri

Yardımlar ve hizmetler hususunda aranan kriterlerden hareketle görüşmelerden *KSİM-5 "Kişinin sosyal bakımdan ihtiyacının olup olmadığına bakılarak karar verilir."*

olarak ele alırken *HM-6 "İlgilinin gerçekten yardıma ihtiyaç duyduğunu belirlemek", SYİM-6 "Aralık kriter olarak üzerinden mal varlığı olmaması ve muhtaçlık sınırı içerisinde yer almasıdır."* ve *GSHM-3 "Sosyal güvencesinin olmaması, üzerine mal varlığının olmamasıdır."* şeklindeki ifadelerden en önemli aranan kriter olarak bireyin muhtaçlık içerisinde olup olmadığının sorgulandığı görülmektedir. Gerçekten muhtaç bireylere veya gruplara hizmetlerin ve yardımların ulaştırılmasının amaçlandığı ve sorumluluğun gerçek anlamının yerine getirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşılması noktasında HM-5 *"Telefon ile belediyemize müracaat eden ihtiyaç sahiplerinin evlerine gerekli ziyaretler yapılarak yardım şekli belirlendiği"* şeklindeki açıklamadan yardım ve hizmet götürülecek kişinin yerinde tespit edildiği ortaya çıkmaktadır. Yapılan müracaatlar hane incelemesi sonucu neticeye kavuşturulup uygun hizmet modelinin vatandaşa ulaştırıldığı değerlendirilmesi yapılmaktadır.

5.4.2. Resmi Kurumlarca Belirlenen Standartlar

Belediyelerin sosyal yardım ve hizmet sunumlarında aradıkları kriterlerde kendi bünyeleri dışında merkezi yönetim açısından da uyması ve uygulaması gereken noktalar yer almaktadır. *HM-1 "Sosyal yardım ve sosyal hizmete ilişkin ulusal mevzuat ve bakanlık uygulama standartlarına göre belirlenmektedir."* ve *HM-2 "Bakanlığın uyguladığı mevzuat ve standartlara uygun olarak belirlenmektedir."* şeklindeki ifadelerinin yanında *SYİM-1 "İlgili kanun, yasa ve yönetmelikler bağlamından belirlenmektedir."* açıklaması sosyal yardım ve hizmete ilişkin ulusal mevzuat ve Bakanlık uygulama standartlarına göre de belirlemelerin yapıldığı görülmektedir. Bu konu hakkında sadece belediyenin ortaya koymuş olduğu bir standart olmayıp yardımların ve hizmetlerin adil bir şekilde ulaştırılmasında merkezi yönetim standartlarının ve kanun çerçevesi içerinde yapıldığı anlaşılmaktadır.

5.5. Sosyal Yardım ve Hizmet Faaliyetlerinin İşbirliği İle Yapılması

Yerel yönetim birimleri bazı faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde sivil toplum örgütleri ve merkezi yönetim birimleri ile birlikte gerçekleştirebilmektedir. Bu yönde belediyeler birçok kamu kurumları, sendikalar, meslek örgütleri ve kooperatifler ile faaliyette bulunabilmekte ve yardımlaşma içerisinde olabilmektedir.

5.5.1. Diğer Belediyelerle İşbirliği

Belediyelerin birbirleri arasında oluşturdukları işbirlikleri konusunda *HM-3 "Hem Büyükşehir Belediyesi hem ilçe belediyeleri hem de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile çalışmalar yürütülmektedir."* ifadesinden bir etkileşimin olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ancak *SYİM-1 "Diğer ilçe belediyeler, ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliğimiz yoktur. Yönlendirmeler yapılmaktadır."* ve *SYİM-5 "Yapılan yardımların kapsamı dışında elektrik doğalgaz yardımları ve benzeri yardımlar, para yardımları Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından verilmektedir. Bu yüzden onlarla bağlantı kurmalarına müracaatçıların yönlendirilmesine yardımcı olunmaktadır."* şeklindeki değerlendirmesinde işbirliği noktasında birlikte doğrudan bir çalışmanın olmanın sadece yönlendirme yapıldığını ortaya koymaktadır. Sosyal yardım ve hizmetlerde işbirliğin var olduğunu ancak bu işbirliğinin sınırlı bir düzeyde olarak ortak projeler sırasında her kurumun kendine ait bir görev tanımı ve çalışma alanı olduğunu vurgulanmaktadır.

5.5.2. Merkezi Yönetim Birimleri (valilik, kaymakamlık) İle İşbirliği

Belediye olarak kamu kurumları ile işbirliği hususunda katılımcılardan *HM-4 "Kaymakamlık ile Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfı bünyesinde ilişkiler kurulmaktadır.", GSHM-3 "Genel olarak Kaymakamlık ve Valilik ile koordineli olarak çalışıyoruz."* ifadelerinde İşbirliği hususunda genel olarak kaymakamlık ve valilik ile eşgüdümlü olarak çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Sosyal belediyecilik içerisinde işbirliği içerisinde olarak kamu kurumlarının desteğini almak hem de merkezi yönetime yerelden destek sağlayarak her iki yönden vatandaşa fayda sağlayacak uygulamaların meydana gelmesine zemin hazırlaması beklenmektedir.

5.6. Sosyal Yardım ve Hizmetlerin Sunumunda Karşılaşılan Sorunlar

Sosyal belediyecilik uygulamaları gerçekleştirilirken bir çok konuda problemlerle karşı karşıya gelinmektedir. Yerel yönetimler reformuyla 2005 yılında belediye ve büyükşehir yasaları ile birlikte belediyelerin karşılaştıkları sorunların çözüme kavuşturulması noktasında geçmiş dönemlere göre mesafe alınmıştır. Ancak sosyal belediyeciliğin sahip olduğu problemleri belediyelerin genel problemleri ile ilişki olmakla beraber, konumu gereği ek bazı problemleri de yapısında yer almaktadır.

5.6.1. Kaynak Eksikliği

SYİM-5 "Bazen kaynak kıtlığı yaşanabilmektedir" ifadesinde belediye olarak kaynak yetersizliği ile karşı karşıya oldukları ve belediyelerin karşılaştığı en önemli sorun olarak görülmektedir. Bu konu yeterli kaynaklar sağlanamadığı durumlarda sosyal yardım ve hizmet projelerinde devam ettirilen çalışmaların risk altına girmesine ve başlayacak olan çalışmalarında başlamadan durmasına sebep olmasına yol açacağı gözlenmektedir.

5.6.2. Yalan Beyan

Belediyeler vatandaşların istekleri doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Ancak vatandaşların doğru olmayan beyanları sosyal yardım ve hizmetlerin gerçekleşme noktasında sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu hususta katılımcılardan *HM-3 "Vatandaşın yalan beyanda bulunmasıdır.", ÖKM-1 "İhtiyacı olmayan vatandaşların da zaman zaman talepleri oluyor. Bu durum gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespitinde ekstra iş gücü doğuruyor."* ve *GSHM-4 "Yardımlar yapılırken ihtiyaç sahibi olmayanların bu tür ihtiyaçlar için başvurması boşa zaman kayıplarının yaşanmasına sebep veriyor."* şeklinde belirtilerek karşılaştıkları problemleri sorduğumuzda çoğunlukta verilen cevap en büyük sorun müracaatçıların hizmet sunanları yanılttığına yönelik yanlış ve yalan beyanların yer alması olarak yer almaktadır. Doğru olmayan beyanlardan dolayı yerine getirilmesi gereken çalışmaların uygulanmasına yerine personellerin beyanların doğru olup olmadığı konusunda zaman harcayarak olması gerekenden daha az projenin yapılması beklenmektedir.

5.6.3. Fazla talep

Yardımlar ve hizmetlere yönelik talep noktasında *HM-6 "Desteğe ihtiyacı olanın dışında da genel şahsi taleplerin çokluğu"* ifadesinden konu dışında gelen bireysel taleplerin sorun teşkil ettiği ortaya çıkmaktadır. İhtiyacı olmayan vatandaşlarında zaman zaman talepte bulunması ihtiyaç sahiplerinin tespitinde ekstra işgücünün de doğmasına sebebiyet vererek yapılması gereken uygulamaların gecikmesine iş yükünün doğmasına ortam hazırlaması demektir. Merkez konumda yer alan sosyal yardım ve hizmet konusundan uzaklaşarak çalışmanın ana hedefinden çıkıldığı saptanmaktır.

5.6.4. Gün ve Saat Uyuşmazlığı

SYİM-4 "Genellikle yardım verilen kişiler yardımların geldiğinde evde bulunmuyor ve telefon açılmıyor en büyük sorun bunlar." ifadesinde personellerin yardımların ve hizmetlerin vatandaşa ulaştırılması noktasında görevlerini yerine getirirken vatandaşın üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmediği görülmektedir. Böylece sistematik çalışmada yönetim mekanizması tarafından kaynaklı bir sorun dışında hizmet alıcı tarafından kaynaklı sistem dışı ve sıradaki faaliyetleri etkileyerek öznelden çıkarak genel düzenin bozulmasına neden olabilmektedir. Buradaki sıkıntı dışarıdan bakıldığında sadece tek hizmetin ve yardım gerçekleşmemesini değil bütünün bir parçası olduğu için genele etki yapacakta bir soruna denk gelmektedir.

5.7. Kaynak Temini

Sosyal yardım ve hizmet faaliyetleri için gerekli kaynağın nereden temin edildiği ve Keçiören Belediyesi olarak bütçeden ne kadar sosyal yardım ve hizmet sorusu yönetildiğinde katılımcı *ÖKM-1 "Gerekli kaynak vergi gelirleri, teşekkür, alınan bağış ve yardımlar, diğer gelirler ve sermaye gelirlerinden sağlanmaktadır."*, *SYİM-4 "Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin ilçe belediyeler için ayırdığı bütçelerden kaynaklar temin edilmektedir."* ifadesinde bulunsa da görüşmeye katılanların çoğunun bu konu hakkında tam ve detaylı bir bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Ancak Keçiören Belediyesi 2019 ile 2020 yılı Faaliyet Raporları ve Performans Hedefleri incelenerek bütçeden sosyal yardım ve hizmet için ayrılan pay değerlendirilmeye çalışılmıştır. Keçiören Belediyesinin bütçe gelirleri vergi gelirleri, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler, diğer gelirler, sermaye gelirleri olmak üzere 5 sınıflandırmadan oluşmaktadır. Keçiören Belediyesi stratejik amaç ve hedefleri doğrultusunda sosyal belediye olarak koyduğu hedeflere ulaşabilmek amacı ile 2019 yılında bütçeden 328.864.611 TL, 2020 yılında ise 276.450.026 TL ayrılmıştır. Bu rakamlar 2019 yılı bütçesinin genel toplamının % 67'sine denk gelirken 2020 yılı bütçesinin % 49'na denk gelmektedir. 2019 yılı ile 2020 arasında 52.414.585 TL düşüş görülse de genel olarak 2020 yılında yüzde olarak düşük seviyelere düşmeyip, %50 seviyelerinde kalmıştır. Bu yüksek rakam ve yüzdeler ile sosyal belediye olarak yoluna devam etme noktasında çok değerli ve faaliyetleri ile de bunu desteklediği görülmektedir(Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019:51-52; Keçiören Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020:49-52).

5.8. Yardım ve Hizmet Sunulan Dezavantajlı Gruplar

Belediyelerin gerçekleştirmiş oldukları hizmetler ve yardımlar da günümüz yüzyılına uygun olacak biçimde yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, engellilere, yoksullara ve işsizlere başta olmak üzere geniş bir kapsamda çalışma yürütmektedir. Böylece yerel yönetim birimi belediyeler bu sınıflandırmadaki dezavantajlı bireyleri destekleyerek topluma kazandırılmasın noktasında da oldukça önemli bir görev sahip olmaktadırlar. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde bu konu ile alakalı olarak *KSİM-4 "Önceliğimiz olan yaşlılar ve engellilerdir.", HM-1 "Engelli bireyler, yoksul ve yaşlı bireyler ağırlıklı olarak hizmet görmektedir.", ÖKM-1 "Muhtaç vatandaşlar, engelliler, işsiz vatandaşlar yoğun olarak hizmet verdiğimiz gruplardır." SYİM-3 "Sosyal yardım genellikle yoksulluk üzerine yoğunlaşmaktadır. Yoğun olarak engelli, yoksul, yaşlı ve yetim bireylere hizmet ve yardım sunulmaktadır."* ve *GSHM-3 "Engelliler ve kadınlar başta olmak üzere belediyemiz her türlü ihtiyaç sahiplerine elinden geleni yapıyor."* açıklamalarında bütün dezavantajlı gruplara yönelik faaliyetlerin yürütüldüğü ve bu gruplar arasında ayrımın söz konusu olmadığı ancak yoksul, engelli ve yaşlı vatandaşlara yoğun olarak hizmetler verildiği ancak toplumun tamamına ve diğer gruplara yönelik uygulamaların aksatılmadan devam edildiği vurgulanmıştır. Sosyal yardımların genellikle yoksulluk üzerine yoğunlaştığı ve yoksulluk olgusu nedeniyle bu durumun her geçen gün artarak devam ettiği görülmektedir. Bu noktada da belediyelerin de bu konuda çalışmalar yapması ulaşılabilirliği arttırdığı değerlendirilmiştir. Ekonomik etkenlerin insanları çok yıpratmış ve genel bir sorun olduğu için de taleplerin çok fazla gelmesine neden olmaktadır.

5.9. Diğer İlçe ve Büyükşehir Belediyelerinden Farklı Sunulan Hizmetler

Belediyeler genellikle birbirine benzer faaliyetler yada çalışmalar yürütmektedir. Bunun dışında bazı belediyeler değişik uygulamalar ve projeler ile diğer belediyeler farklı olduğunu bu çalışmalarla göstermektedir. *KSİM-1 "Belediyemiz öğrencilere karşılıksız burs, maddi imkanı olmayan ve üniversiteye hazırlanan öğrencilere dershane hizmeti, çalışan annelere yönelik kreş hizmeti, Çocuk Eğitim Merkezi ile ilkokul ve ortaokul öğrencilere etüt desteği, çocukların kendini geliştirebileceği farklı atölyeler ile Kadınlara yönelik KEÇMEK'te farklı kurs, atölye ve workshoplar düzenleyerek kişisel gelişimleri konusunda artan projeler geliştirilmektedir. Görme engelli vatandaşlarımızın Braille*

Alfabesi ile okuyabileceği şekilde tasarlanan uygulamamız aracılığı ile hizmet verilmektedir.", HM-3 "Her belediyede engelli merkezi, kadın sığınma evi ve huzurevi birimi bulunmamakta fakat Keçiören Belediyesinde bulunmaktadır.", ÖKM-1 "Huzurevi, ev temizlik hizmeti, her konuda gıda ve giyim desteği, Türkiye'nin her yerine ücretsiz cenaze aracı hizmeti, ücretsiz düğün salon tahsisi, Aile Terapi Merkezi." ve *GSHM-4 "Keçiören Belediyesi olarak kariyer ofisimizde ihtiyaç sahiplerine iş imkanı sağlanıyor, Keçikopta kendi ürettiğimiz eşyalar satışa sunuluyor."* ifadelerinde belediyenin farklı uygulamalar noktasında geniş bir yelpazeye sahip olunduğu ortaya koyulmaktadır. Ayrıca belediye olarak Kariyer Ofisi aracığıyla iş arayışında olan vatandaşlara iş bulma konusunda aracılık yaptığı görülmektedir. Yeni iş sahası yaratma kapsamında Keçikop'da vatandaşların kendi ürettikleri eşyalar satılarak insanlara gelir olarak geri dönmektedir. Zor durumda ve tek başına çaresiz kalan kadınlara kucak açarak destek sağlayan ve yaşlılarımızı da yalnız bırakmadan ihtiyaçlarını karşılamayan çalışan farklı hizmetleri ile Keçiören Belediyesi'ni uygulamalar sağlamaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde küreselleşmenin sonucu olarak hayatımızda olduğu kadar sosyal politika ve kamu idaresinde önemli gelişmeler ve değişimler meydana gelmiştir. Günümüzde değişen ve evrimleşen kamu idaresi şekli ve bunun yanında giderek artan sosyal problemlerle beraber sosyal devlet, sosyal politika ve ekonomi uygulamalarında değişmeye zorlanmış, merkezi yönetim yanında artış yerel idarelerin de değer kazandığı ve yapı içerisinde kendine konumlandığı sistem oluşturmuştur

Yaşanan değişimler doğrultusunda belediyeler artık kanalizasyon, yol, park, imar, su gibi klasik belediyecilik faaliyetlerinin yanında sosyal yardım ve hizmet konusuna da önem vermeye başlamıştır. Vatandaşa en yakın konumda bulunan belediyeler vatandaşın günlük hayatı ve gereksinimlerini karşılamak noktasında etkili organlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Belediyeler vatandaşların değişen hayat şekilleri ve koşulları çerçevesinde artan ve çeşitlenen talepleri doğrultusunda belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışında belediye hizmeti sunmaya itmiştir. Sosyal belediyecilik teorik açıdan değil daha çok kentlerdeki zor hayat koşullarından dolayı ve bundan en çok etkilenen toplum içindeki dezavantajlı grupların yaşamlarını kolaylaştırmak ve ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile meydana gelmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile sosyal belediyeciliğin kanuni zemini biçimlenerek belediyelere sosyal yardım ve hizmet kapsamında önemli görev ve sorumluluklar verilmiştir. Belediyelere yüklenen görev ve sorumluluklar sosyal belediyecilik çerçevesinde yönetimi ortaya çıkarmıştır. Sosyal belediyecilik, geleneksel belediyecilik hizmetlerini sosyal ve kültürel konularda tasarlama ve geliştirme işlevlerini yeterli görülmediği için belediyelere kazandırmıştır.. Böylece belediyeler sosyal belediyecilik kapsamında uygulamalarını ve faaliyetlerini sosyal hedefe odaklayan, işi ve kimsesi olmayanlara yardım eden, toplumda sosyal dayanışmanın oluşturulması ile birlikte sosyo-kültürel uygulamalar yapabilmesi için mali kaynağın oluşması noktasında sosyal politikalar geliştiren, insanlar ve toplum içinde azalan sosyal güvenlik ve adalet ihtiyacını geliştirmeye yönelik şehri ve bireyleri sosyalleştirme hareketi içerisine dahil eden ve toplumdaki sosyal kontrol fonksiyonunu yapan yapılar şekline bürünmüşlerdir. Sosyal politikalar ile sosyal yardım ve hizmetler aracılığıyla yerel yönetimlerin hedefi, sosyal belediyecilik fikrinin kendiliğinden oluşturduğu vatandaşın

sosyo-kültürel ve siyasi açıdan gelişim sağlamasıyla beraber sosyal bütünleşme ve sosyal dengeyi oluşturmaktır.

Bu çalışmada sosyal yardım ve hizmet uygulamaları çerçevesinde Keçiören Belediyesi üzerinden değerlendirilmesi hedefi ile gerçekleştirilen görüşmeler ve faaliyet raporları incelemesi yapılmıştır. Bu çalışmanın temel alanı sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerine verilen önemi ve gerçekleştirilen projelerin çeşitliliğini ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada Ankara ilinde bulunan Keçiören Belediyesinde görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde Keçiören Belediyesi'nin insan odaklı gönül belediyeciliği anlayışı ile sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerini yerine getirdiği görülmüştür. Keçiören Belediyesi sosyal belediyeciliğe değer vererek önemsediği değerler içerisine koymuştur. Türkiye'de uygulamalar konusunda 'İlklerin Belediyesi' olarak Keçiören Belediyesi, şehir içi en uzun mesafeye ulaşan ilk teleferik hattı ve cumhuriyet tarihinde yapılan ilk kale, Estergon Türk Kültür Merkezi, olmak üzere bir çok hizmeti Keçiören'e ve Keçiörenli vatandaşlara sunmuştur.

Keçiören Belediyesi sosyal bir belediye olarak vatandaşların ihtiyacına cevap verebilen ve yönlendirebilen konumda olması gerektiği de vurgulanmıştır. Toplumda yaşayan vatandaşların tümü ile ilgilenen onların yaşam düzeyini arttıracak faaliyetler yapan sosyal, kültürel ve sportif yönden destek veren çalışmaları yapan belediye olarak tarif edilmiştir. Keçiören Belediyesi'nin sunduğu sosyal yardım ve hizmetler ile toplumunun tamamına ulaşmayı hedeflediği görülmüştür. Dezavantajlı grup olarak ifade edilen kesimin ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi, sosyal yardımlar ile bunun sağlanması ve istihdama yönelik adımları atılması gerektiği ele alınmıştır. Bunun dışında görüşmelerde sosyal devlet anlayışına dayanan kişilerin yaşamlarını idame ettirmeye ve sorun çözme kapasitesini artırmaya yönelik yerel yönetimleri çalışmalarının etkili olduğu belirtilmiştir.

Toprak ve Şataf (2017) yaptığı çalışmada, Türkiye'deki sosyal belediyecilik olgusunu sosyal harcamalar yönünden ele almışlardır. Çalışma sonucunda sosyal belediyecilik konusunda belediyeler, sınırları içerisinde bulanan muhtaç kişilerin gereksinimlerinin giderilmesi hedefiyle planlı ve programlı uygulamaların yapılması için sosyal harcamaları önemli bir yere konumlandırmışlardır. Çalışmamızda da Keçiören Belediyesi sosyal yardım ve hizmetler kapsamında her zaman vatandaşın yanında olan, tespit edilen ihtiyaçlara anında çözüm sunan ve bu hizmetlerini ilçe ve il sınırlarına

bakılmaksızın vatandaş odaklı yerine getiren bir belediye olarak konumlandırılmıştır. Keçiören Belediyesi sosyal bir belediye olarak kamu yönetiminde daha etkili ve verimli kılmak adına iyileştirmek amacıyla uygulamaları ile sosyal anlamda ön planda ve gelişmiş bir belediye olarak yer almaktadır. Keçiören Belediyesi sosyal belediyecilik anlayışını kurum kültürü haline getirmiş bir yerel yönetim birimi olarak görülerek farklılık göstermektedir. Belediye olarak sosyal belediyecilik anlayışını belirlemiş ve bu konuda köklü adımlar atan bir kurum olarak yürütülen hizmetler ve faaliyetlerin uzun yıllara dayandığı belirtilmiştir. Negiz (2011) yürüttüğü araştırmada ise faaliyete geçirilen uygulamaların sosyal yardım ve hizmet kapsamında değerlendirilmesi yapılmış ve Isparta Belediyesi üzerinden yapılan hizmetlerin yalnızca belirli dezavantajlı sınıflara sunulmasının kişilerin hizmetleri tanımasının engellendiği saptanmıştır. Keçiören Belediyesi dezavantajlı grup olarak adlandırılan engelli bireyler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar vb. bireylerin güçlenebilmesi adına sosyal yardımları etkin ve adaletli bir şekilde kullanan sosyal yardım ile hizmetlerin sunumunda etkili konumda bulunduğu dikkat çekmektedir.

Çelik (2014) Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden sosyal belediyeciliğin sosyal devletten uzlaşma aracı olarak görmeyip aksine sosyal devletin bölgesel düzeydeki fonksiyonlarını yerine getirdiği hizmet mekanizması olarak vurgulamıştır. Keçiören Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı dahilinde gerçekleştirdiği sosyal yardım ve hizmetlerde toplum içindeki her birey ve grubu önemsediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda toplumun geçmişi olan yaşlılara huzurevi hizmeti ile bundan sonraki yaşamlarında daha kaliteli bir yaşam sürmelerini, hayattan kopmadan, yaşama sevinci içerisinde kalmalarını sağlayan etkinlikler huzurevi personeli tarafından yapılmaktadır. Keçiören Belediyesi'nce Gönül Köşkü olarak adlandırılan huzurevinde, yaşlıların köşkteymiş gibi hayatlarını devam ettirmelerine çalışılmaktadır. Ülkemizin geleceği çocuklar ve gençler için de çocuk ve gençlik merkezinde kişisel, ruhsal ve iletişim becerilerini geliştirebilecek eğitimler verilmekte, Eğitime Destek Merkezleri ile dershane ve etüt hizmeti sağlanmakta, muhtaç durumdaki üniversite öğrencilerine karşılıksız burs verilmektedir. Belediyenin hizmetleri noktasında engelli vatandaşlar da unutulmayarak Engelliler Platformu ile toplumdan ve yaşamdan kopmadan hayatlarını devam ettirebilmeleri amacı ile faaliyetler ve uygulamalar ortaya konulmaktadır. Kadınlar da önemsenerek Kadın Danışma ve Sığınma Merkezleri ile destekte bulunulmaktadır. Ayrıca özellikle kadınlar olmak üzere ve toplumun tamamına yönelik Keçmek kursları ile

bireylerin meslek edinmeleri ve beceri kazanmaları hedefi ile aktiviteler yapılmaktadır. Keçiören Belediyesi Kariyer Ofisi'nde iş arayan bireylere iş bulmaları konusunda aracılık yapılmakta ve istihdama katkı sağlamaktadır. Bunlar gibi bir çok hizmet ile toplumdaki tüm bireyler dikkate alınarak ve değer verilerek sosyalleşmenin ve sosyal dengenin sağlanması için çalışılmaktadır. Sosyal yardımlar konusunda belediye olarak kapsamlı ve çeşitli yadımlar ile muhtaç durumdaki bireylerin ailelerinin yanında yer alınmaya çalışılmakta, yaşamları için destek sağlanarak hayattan kopmamaları amaçlanmaktadır. Yapılan yardımlar kişinin veya ailenin durumuna göre sürekli yada süreli şekilde sağlanmakta, temel hedef olarak bu kişilerin yardıma muhtaçlığının giderilerek toplum içerisinde sosyal yardımlaşma ve sosyal diyaloğun geliştirilmesine önem verilmektedir.

Yardım ve hizmetlerin sunumu noktasında belediye olarak yardım ve hizmet götürülecek kişinin yerinde tespit edildiği vurgulanmıştır. Bu noktada vatandaşların taleplerinin çeşitli iletişim kanalları aracılığı ile alındığı talep edilen yardımlar ve hizmet için merkezlere yönlendirilme yapılarak konu ile bilgili kişilerin ilgilenerek taleplerin oluşturularak ona göre faaliyete geçilmektedir. Bu süreç en uygun hizmet modelinin oluşturularak vatandaşa taleplerinin ve ihtiyaçlarının ulaştırıldığını göstermektedir. Keçiören Belediyesi yardımlar ve hizmetler için gerekli sosyo-ekonomik inceleme yaparak gerçekten fayda sağlayacak kişilere ulaşmak en önemli kriter olarak ele alındığı göstermektedir.

Faaliyetler ve organizasyonlar noktasında 2020 yılında azalmanın olması olumsuz bir gelişme olarak görülebilmektedir. Ancak bu durum Keçiören Belediyesi'nin vatandaşa yönelik sosyal yardım ve hizmetlerini bilerek veya isteyerek azaltmasına sebebiyet vermemiş, Covid-19'un meydana getirdiği olumsuz ve sağlıksız ortamdan dolayı halk sağlığının korunması amacıyla mecburi bir şekilde merkezi yönetimin de yayınladığı genelgeler doğrultusunda planladığı ve tasarladığı faaliyetleri ve organizasyonları yerine getirememiştir. Burada da Keçiören Belediyesi halk sağlığının korunması amacıyla sosyal belediyecilik içerisinde yer alan halk sağlığının ve sosyal dengenin sağlanması görevini yerine getirerek sosyal belediyecilik anlayışı içerisinde hareket edilmiştir. Genel olarak 2020 yılı içinde sosyal yardım ve hizmet hususunda olumsuz bir tablo varmış gibi görünse de özele inilip detaylı bir şekilde incelendiğinde pozitif politikaların uygulandığı ortaya çıkmaktadır.

Kesgin (2008) çalışmasında Beşiktaş ve Eminönü Belediyelerini ele alarak bütçe başta olmak üzere bu iki belediyenin sosyal belediyeciliği farklı seviyelerde yürüttüğünü, diğer belediyelerin uygulamalarını ortaya koyarken bütçe noktasında kısıtlı kaldıkları bulunmuştur. Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerini yerine getirmesi için sağladığı bütçe geliri genel olarak merkezi yönetim tarafından belediyelere verilen yasal ödenek, belediyenin vatandaşlardan sağladığı vergi gelirleri ve belediyenin mülkiyetindeki varlıklardan sağladığı gelirlerden meydana gelmektedir. Buradaki önemli nokta gelir bütçesi içerisindeki belediyenin mülkiyet geliri 2019 yılında %3, 2020 yılında ise %2 gibi orana sahip olarak Keçiören Belediyesi'nin faaliyetlerinin ve uygulamalarının kaynağını vergi gelirleri ile yasal ödenek aracılığıyla karşıladığı ortaya çıkmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi sahip oldukları çok sayıdaki mülkiyetler ve mülkiyetlerden gelen gelirler ile bu bölgelerde yer alan organize sanayi bölgelerinden önemli miktarda kaynak sağlarken, Keçiören Belediyesi sahip olduğu sınırlı kaynak ile faaliyetler göstermekte ve uygulamalar için harcadığı her miktarın değerli olduğunu bilmektedir.

Merkezi yönetim ile belediyelerin sosyal belediyecilik kapsamındaki faaliyetlerini gerçekleştirirken ortaya çıkan çok başlılık ve koordinasyonsuzluk yardımlar ve hizmetlerden faydalananlarca istismara yol açabilirken bu faaliyetlerden faydalanması gerekenler yararlanamamaktadır. Bundan dolayı hem mevzuat hem de uygulama noktasında merkezi yönetim ile yerel yönetimin hem de yerel yönetimlerin kendi aralarındaki görev, yetki ve sorumlulukları hiçbir şekilde boşluk oluşturmayacak şekilde net olarak saptanmalıdır.

Belediyelerin sorumlukları ile orantılı olacak şekilde kaynaklara sahip olması gerekmektedir. Kanunlarda belediyeler verilen görev ve sorumlulukları mevcut kaynaklar ile gerçekleştirmesi genel bir sorundur. Yerel yönetimlerin görev ve yetkilerini yerine getirerek sosyal yardım ve hizmetlerini etkili ve kaliteli bir biçimde sağlayabilmeleri için mali yönden güçlendirilmesi gerekmektedir. Keçiören Belediyesi hizmet alanı ve çalışma sunacağı kitle açısından büyük bir belediye olduğundan dolayı daha fazla kaynağa sahip olmalıdır.

Yerel yöneticilerin sosyal belediyeciliğe olan bakış açıları ve uygulamalara dair bilgi ve algıları düzeyleri sınırlı kalmaktadır. Sosyal belediyecilik projeleri belediyelerin altyapı ve üstyapı çalışmalarında daha sonra adım atılarak isteğe bağlı şekilde yapılacak faaliyetler

olarak görülmemelidir. Bu düşünce yapısının kalıcı hale gelmesinde mevzuatta bir çok sosyal belediyecilik faaliyetlerinin isteğe bağlı şekilde yer almasının yanı sırasında temel belediyecilik hizmetleri olarak görülen yol, su, kanalizasyon, imar vb projeler için dahi yeterli kaynağa sahip olmamak gösterilmektedir. Bilgi ve becerinin arttırılması hususunda merkezi yönetim öncülüğünde yerel yönetimlerin sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve diğer yönetim birimleri ile birlikte işbirliği meydana getirebilecekleri bilimsel ve sosyal platformlar ortaya çıkarılmalıdır. Keçiören Belediyesi yerel yönetim birimleri, sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere merkezi yönetim birimleri ve üniversiteler ile daha çok çalışmalar yürüterek ikili ilişkiler geliştirmelidir.

Sosyal yardım ve hizmetlerin sunumda vatandaşlar ile duygusal ve fiziki bağ oluşturulmalıdır. Vatandaşların istek ve ihtiyaçları dikkate alınmalı ve bu hedefle yerel katılım gerçekleştirilmelidir. Gerçekleştirilen hizmetler, yardımlar, alınan kararlar, çalışılan projeler bölge insanın ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda tasarlanmalıdır.

Belediye faaliyetleri partizanlık, kayırmacılık, keyfilik gibi davranışlar dışında adaletli kaynak dağılımını oluşturacak, tarafsızlığı, şeffaflığı, nesnelliği esas alarak evrensel standartlara uygun olacak şekilde yönetmelidir. Sosyal belediyecilik uygulamaları standart içerine alınarak yöneticilerin arzu ve istekleri doğrultusunda yapılan uygulama alanı olmaktan uzaklaştırılmalıdır. Yerel yöneticilerine idaresine bırakılan kamu kaynaklarının belirli bir çerçevesi olmayan ve denetlenmeyen harcamalar engellenmelidir. Bu doğrultuda yardım ve hizmetler denetime açık olarak hem belediye meclisi hem de sivil toplum örgütleri ve vatandaşlar tarafından yapılmalıdır.

Kaynak israfına neden olan kurumsallaşamama veri tabanı eksikliğini ortaya çıkarmaktadır. Uygulamaların kayıt altına alınmaması, değerlendirilememesi, ve ölçülememesi çalışmaların tercihleri noktasında diğer belediyelerin uygulamalarına veya tahminlerine dayanılarak eylemde bulunulmasına sebebiyet vermektedir. Uygun veri tabanı oluşturulması sunulan hizmetlerdeki hata oranını en aza indirerek projelerdeki başarı oranını arttıracaktır.

7. KAYNAKLAR

Adaman, F., Keyder, Ç. (2006). *Türkiye'de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*. Ec. Europa. Eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.Pdf. 29.12.2021.

Adıyaman, A.T., Demirel, S. (2011). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Ankara Büyükşehir Örneği", *Dış Denetim Dergisi*, 4:115-129.

Akdoğan, Y. (2002). Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik. Eminönü Bülteni, Şubat Sayısı.

Akgündüz, A. (2005). *Osmanlı Devletinde Belediye Teşkilatı ve Belediye Kanunları*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı İstanbul, 44-46.

Akpınar, M., Şahin, A., Zengin, E. (2012). Sosyal Yardımların Yerel Düzeyde Sunulması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya Isletme Fakültesi Dergisi*, 4(3), 21-28.

Aktan, C.C. (2003a). *Moderniteden Postmoderniteye Değişim*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Akyüz, F. (2008). Sosyal Yardımdan Sosyal Sigortaya: Bismarckyan ve İngiltere Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 1(5):58-70.

Alcock, P. (2008). Sosyal Politikanın Konusu. Pete Alcock vd. (der.), *Sosyal Politika: Kuramlar ve Uygulamalar* (çev. Barış Yıldırım) içinde, Ankara: Siyasal Kitabevi, 15–25.

Altan, Ö. Z. (2009). *Sosyal Politika Dersleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Ankara Valiliği. Keçiören. http://www.ankara.gov.tr/kecioren. 1 Mart 2022.

Arslan, M. (2013). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediyesi Örneği)*. Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Artan, T. (2011). Yerel Yönetim Yapılanmasında Sosyal Hizmetler; İstanbul Örneği. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Asker Ailelerinde Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109 sayılı Kanun), Resmi Gazete, sayı: 4887, 15 Ağustos 1941.

Ateş, H. (2009). Sosyal Belediyecilik. *Çerçeve Ekonomi ve Düşünce Dergisi*, 17(49):88-95.

Aydın, M. (2008). *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*. İstanbul: Yedirenk Yayınları.

Aydınlı, H. İ. (2004). *Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 1(1):173-192.

Aysan, M. F. (2006). Küreselleşme Sürecinde Türkiye'deki Sosyal Politikalar. *Sosyal Politikalar Dergisi*, 1:69-72.

Babahan, A. (2009). Bir Sosyal Politika Projesi Olarak Köy Enstitüleri. *Alternatif Politika*, 1(2):194-226.

Balcılar, A.N., Çınarlı, S. (2020). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Bornova Belediyesi Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2):122-156.

Baran, D. (2018). Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Başaran, Y.K. (2017). Sosyal Bilimlerde Örnekleme Kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(47), 480-495.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (2010). *Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü*. Ankara.

Bayraktar, S.U. (2008). Başka Bir Kentsel Gelişme Tahayyülü Mümkündür. *Mülkiye Dergisi*, 32(261):55-88.

Bedir, E., Bülbül, O.G. (2018). Sosyal Politikaya İlişkin Genel Bilgiler ve Sosyal Politikanın Araçları. (Ed. Abdurrahman İlhan Oral, Yener Şişman). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2-27.

Beki, A. (2008). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği). Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Berkün, S. (2017). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Şarkiyat*, 9(2), 582-598.

Bingöl, E. S., Ömürgönülşen, U. (2018). Sosyal Belediyecilik Bağlamında Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Faaliyetleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi (ULAKBİM)*, 27(3):1-27.

Blakenıore, K., Edwin, G. (2007). *Social Policy An Introduction*. Mc Graw Hill Education. USA: Open University Press.

Can, H. (2006). Sosyal Belediyecilik ve Ümraniye. *Yerel Siyaset*, 1(5):18-19.

Cılga, İ. (2004). *Bilim ve Meslek Olarak Türkiye'de Sosyal Hizmet*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.

Creswell, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (S. B. Demir ve M. Bütün, Ed.). Siyasal Kitabevi.

Çakır, R. Y. (2016). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Nazilli Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Çelik, A. (2014). Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1):1-20.

Çocuk Koruma Kanunu (5395 sayılı Kanun), Resmi Gazete, sayı:25876, 15 Temmuz 2005.

Çöpoğlu, M. (2011). Sosyal Belediyecilik. *Türkiye Belediyeler Birliği İller ve Belediyeler Dergisi*, 756:63.

Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal Belediyecilik ve Sorunları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2):223-247.

Demir, İ. (2006). Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Demirbilek, S. (2005). *Sosyal Güvenlik Sosyolojisi*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

Devlet Memurları Kanunu (657 sayılı Kanun), Resmi Gazete, sayı: 12056 Temmuz 1965.

Efe, F. (2008). *Uygulamalı Sosyal Belediyecilik e-Kent Modeli*. İstanbul: Metropol Yayıncılık, 4.

Engelliler Hakkında Kanun (5378 sayılı Kanun), Resmi Gazete, sayı: 25868, 07 Temmuz 2005.

Erdal, S. (2012). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Uygulamaları Açısından İsveç Modelinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ersöz H. (2006). 5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyeler. *Sosyal Siyaset Konferansları*, İstanbul.

Ersöz, H.Y. (2005). Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55(1):759-775.

Ersöz, H.Y. (2020). *Sosyal Politika*. İstanbul Üniversitesi: AUZEF.

Ersöz, Y. H. (2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları

Falkner, G. (2009). The EU's Social Dimension, *European Union Politics*, ed. Michelle Cini, New York: Oxford University Press.

Gemalmaz, M.S. (2003). *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*. İstanbul: Beta Yayınları.

Gough, I. (2018). Refah Devleti. (Çev. Kamil Güngör), *New Palgrave Dictionary of Economics*, 4, 895- 997.

Göymen, K. (2004). *Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler*. https://research.sabanciuniv.edu/1427/1/KorelGoymen.pdf, 03.12.2021.

Güleç, Y. (2014). Türkiye'de Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılandırılmasında Yerel Yönetimlerin Önemi ve İşlevi Bağcılar Engelliler Sarayı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güloğlu, T., Es, M. (2008). Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler. *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Sakarya Üniversitesi Ġ.Ġ.B.F., Sakarya, 257-267.

Gümüş, A. T. (2010). Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2):117-158.

Günaydın, D. (2011). *Küreselleşmenin Refah Devleti Sağlık Politikalarına Etkileri: Türkiye Örneği*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gündüz, H. (2013). *Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yardıma Muhtaç Ailelere Yaptıkları Sosyal Yardımlar: Bağcılar Belediyesi Örneği*. Doktora Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Güneş, M. (2012). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Bir Kamu Yönetimi Politikası Olarak Sürdürülebilirliği. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(24), 149-184.

Hacımahmutoğlu, H. (2009). *Türkiye'deki Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi*, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.

Hekimoğlu, E. (2019). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik: Başakşehir Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun (1005 sayılı Kanun), Resmi Gazete, sayı: 12835, 24 Ocak 1968.

Kalkışım, H. M. (2015). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Algısı: İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri Örneği*. Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Kantarcı, H.B. (2003). Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye'de Zorunlu Askerlik Hizmeti, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 75-85.

Karasoy, Y. (2004). Âhi kelimesi ve Türk kültüründe Ahilik. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14:1-23.

Kaya, A., Aysan, M.F. (2008). Türkiye'de Sosyal Politika Disiplininin ve Uygulamalarının Gelişimi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (11):223-250.

Kaya, E. (2003). *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*. İstanbul: İlke Yayıncılık.

Kaya, T. (2017). *Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Sorumluluğu: Muratpaşa ve Kepez Belediyeleri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Keçiören Belediyesi. *Faaliyet Raporları*. https://www.kecioren.bel.tr/faaliyet_raporlari.html. 16 Ocak 2022.

Keçiören Belediyesi. *İlçemiz Hakkında*. https://www.kecioren.bel.tr/kecioren.html. 5 Mart 2022

Keçiören Kaymakamlığı. *Tarihçe*. http://www.kecioren.gov.tr/tarihce. 1 Mart 2022.

Kesgin B. (2012). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale. *SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 26:169-180.

Kesgin, B. (2008). *Yoksulluğa Yerel Müdahale "Sosyal Belediyecilik" Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kesgin, B. (2013). *Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım*. Açılımkitap.

Kesgin, B. (2016). Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımda Büyükşehir Belediyeleri İle İlçe Belediyeleri Arasında Nasıl Bir Dağılım Yapılabilir?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(3):447-462.

Koray M., Topçuoğlu A. (1995). *Sosyal Politika*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Koray, M. (2005). *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitabevi.

Koray, M. (2008). *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitabevi.

Makal, A. (2016). *Çalışma İlişkileri Tarihi*. (Ed. Makal A.). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Makal, A. (1999). 19. Yüzyıl Sonları, 20. Yüzyıl Başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Çalışma İlişkileri. *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt:5, 86-109.

Mermer, B. (2016). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Denizli Büyükşehir Belediyesi Üzerinde Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Mermer, B., Şataf, C., Negiz, N. (2016). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4):1299-1322.

Merriam, S.B. (2015). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel.

Metin, O. (2011). Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1(28), 179-200.

Mingione, E., Oberti, M. Jose, P. (2002). Cities as local systems. Saracone C. (Ed.) *Social assistance dynamics in Europe* İçinde 35-79.UK: The Policy Press.

Negiz, N. (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 323-341.

Neuman, W.L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri I-II*. İstanbul: Yayın Odası Yayınları.

Onar, A. (2020). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Lüleburgaz Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özaydın M. M. *Sosyal Politika*. https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/CEK201U/ebook/CEK201U-16V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf. 15 Ocak 2022.

Özbudun, E. (2002). *Türk Anayasa Hukuku*, 7. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.

Özbudun, E. (2010). *Türk Anayasa Hukuku*. Ankara.

Özcan, G. (2009). Türkiye'de Kamu Harcamalarının Sosyal Refah Devleti Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Özdemir, S. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*. İstanbul. İTO Yayınları.

Özdemir, Z. (2016). *Sosyal belediyecilik uygulamaları: İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özel, N. (2019). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik: Batman Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.

Öztürk, H., Gül, H. (2012). Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi?. *IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, 377-392.

Pektaş, E. K. (2010). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi*, 5:5-22.

Pierson, C. (2001). *Beyond The Welfare State? The New Political Economy of Welfare*. Cambridge: Polity Press.

Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Rosanvallon, P. (2004). *Refah Devletinin Krizi*, (Çev. Burcu Şahinli), Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.

Sallan Gül, S. (2004). *Sosyal Devlet Bitti, Yasasın Piyasa Yeni Liberalizm ve Muhafazakarlık Kıskacında Refah Devleti*. İstanbul: Etik Yayınları.

Sarantakos, S. (2005). *Social Research*. New York: Palgrave Macmillan.

Yay, S. (2014). Tarihsel Süreçte Türkiye'de Sosyal Devlet. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(9), 147-162.

Seyyar, A. (2008). Sosyal Siyaset Ekseninde Yerel Özürlüler Politikası. *Yerel Siyaset Dergisi*, 27, 80-85.

Seyyar, A. (2002). Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük). İstanbul: Beta Yayınları.

Seyyar, A. (2005). *Sosyal Güvenlik Terimleri*. İstanbul: Papatya Yayınları.

Sezik, M. (2016). Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Gelişimi ve Sorun Alanları. *İnönü University International Journal of Social Sciences (INIJOSS)*, 5(2):171-186.

Şataf, C., Taşdelen, S. (2019). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Çerçevesinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 11(1):1-23.

Şaylan, G. (2003). *Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Şengün, E. (2019). Türkiyede Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Şenkal, A. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*. İstanbul.

Şenkal, A, Sarıipek, D.B. (2007/2, 14). Avrupa Birliği'nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri ve Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14):146-175.

Şenocak, H. (2009). Sosyal Güvenlik Sistemini Oluşturan Bileşenlerin Tarihi Süreç Işığında Değerlendirilmesi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 56:409-468.

Şimşek, G., Altun, F. (2020). Sosyal Belediyecilikte Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Girişimci Faaliyetlerin Rolü. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(1):55-61.

Şişman, Y. (2017). Türkiye'de Sosyal Politikanın Dünü, Bugünü: Hayırseverliğin Kurumsallaşması mı? Gelişim mi?. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-22.

Talas, C. (1997). *Ekonomik Sistemler*. Ankara: İmge Yayınevi.

Taşçı, F. (2010). *Sosyal Politikalarda Can Simidi Sosyal Yardım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Taşçı, F. (2010). *Yoksulluk ve Sosyal Hizmet*. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/sosyalhizmetler_ao/yoksullukvesoshiz.pdf, 18.01.2022.

Taşdelen, S. (2017). *Türkiyede Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Tezgel, O. (2013). Sosyal Politika. *Sendikacılık Akademisi Ders Notları*, 2, 1-32.

Tıtmuss, R.M. (1974). *Social Policy, an Introduction*, (Ed., Brian Abel-Smith-Kay Titmuss), London: George Allen-Urwin Ltd.

Tokol, A. Alper Y. (2011). *Sosyal Politika*. Dora Yayınları.

Toprak, D. Şataf, C. (2017). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Sosyal Harcamalar Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*, 106:63-86.

Toprak, D., & Şataf, C. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1):11-24.

Tuna, O., Yalçıntaş, N. (1999). *Sosyal Politika*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Türkoğlu, İ. (2013). Sosyal devlet bağlamında Türkiye'de sosyal yardım ve sosyal güvenlik. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3):275-305.

Uğur, A., Bostan, M. (2016). Sosyal Harcamaların Yerelleşmesi: Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Etkinliği. *Gümüşhane Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(15):39-59.

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (1593 sayılı Kanun), Resmi Gazete, sayı: 1489, 06 Mayıs 1930.

Uzun, U. (2013). *Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kağıthane Belediyesi Örneği*. Doktora Tezi, Marmara Universitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ünlü, U. (2016). Sosyal Belediyecilik Anlayışının E-Belediyecilik Uygulamalarına Entegre Edilmesi. *Sayıştay Dergisi*, 102, 63-89.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. (2014). Belediyelerin Sosyal Politika Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme: Malatya Belediyesi Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 485-509.

Yılmaz, G. A. (2006). *OECD Ülkeleri ve Türkiye'de Sosyal Devlet ve Sosyal Harcamalar*. İstanbul: Arıkan Yayınları.

Yılmaztürk, A., Güler, T. (2017). Sosyal Devlet Anlayışının Yerel Karşılığı: Sosyal Belediyecilik ve Temel Sorunları. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(1):1-23.

Yolcuoğlu, G. (2012). *Sosyal Hizmetlere Giriş*. Ankara: SABEV.

Yörük, E. S. (2021). Sosyal Devlet Anlayışı ve Türkiye'deki Gelişimi, Socıal State Concept and Its Development ın Turkey. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(11):166-179.

Yüksel F. (2007). Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(1):279-298.

Zengin, E., Şahin, A., Özcan, S. (2012). Türkiye'de Sosyal Yardım Uygulamaları. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2):133-142.

8. EKLER

EK-1. Mülakat Soruları

1. Sizce sosyal belediyecilik neyi ifade etmektedir?
2. Keçiören Belediyesi'ni sosyal bir belediye olarak nasıl tanımlarsınız? Sosyal belediye sosyal yardım ve hizmet sunumunda hangi konumda olmalıdır?
3. Keçiören Belediyesi olarak vatandaşa sunduğunuz sosyal yardım ve hizmet çeşitleri nelerdir ve sosyal yardım ve hizmet faaliyet çeşitleri içerisinden hangisi en fazla talep görüyor?
4. Sosyal yardım ve hizmetlerin sunumunu hangi yollar ile gerçekleştirmektesiniz?
5. Belediye olarak sosyal yardım ve hizmet sunumunda aradığınız kriterler nelerdir ve istediğiniz kriterleri neye göre belirliyorsunuz?
6. Diğer ilçe belediyeleri, Ankara Büyükşehir Belediyesi, merkezi yönetim birimleri(valilik, kaymakamlık) ve sivil toplum kuruluşları ile sosyal yardım ve hizmet konusunda işbirliğinde bulunuyor musunuz? Bu konuda Ankara Büyükşehir Belediyesi ile diğer belediyelerle ilişkiniz nasıl?
7. Sosyal yardım ve hizmetlerin sunumunda hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
8. Sosyal yardım ve hizmetlerin sürdürülebilirliği için gerekli kaynak nereden elde edilmektedir ve Keçiören Belediyesi'nin bütçesinin ne kadarı sosyal yardım ve hizmetler için ayrılmaktadır?
9. Belediye olarak sosyal yardım ve hizmetler konusunda üzerinde yoğun olarak durduğunuz dezavantajlı grup var mı? Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?
10. Keçiören belediyesi olarak diğer ilçe ve büyükşehir belediyelerinden farklı olarak sunduğunuz hizmet mevcut mudur? Farklı hizmetler varsa bunlar nelerdir?

EK-2. Bilgilendirilmiş Onam Formu

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Vahdettin Miraç TANRIKUT tarafından yürütülen **"Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı Bakımından Sosyal Yardım ve Hizmetin Önemi: Keçiören Belediyesi Örneği** " başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkında sahipsiniz. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1.**Araştırmayla İlgili Bilgiler:**
a.Araştırmanın Amacı: Bu çalışma, Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı Bakımından Sosyal Yardım ve Hizmetin Önemi: Keçiören Belediyesi Örneği başlıklı bir araştırma çalışması olup belediyelerin sahip oldukları misyon, vizyon, yetki, görev ve sorumlulukları gereğince sosyal yardım ve hizmet faaliyetlerine karşı olan bakış açılarını ortaya konulması, bu birimlerin teşkilatlanma yapılarını, etkin ve verimli bir politika aracı olup olmadığı, nasıl uygulama bulduğu ile bu aşamasında varsa eksikliklerin tespit edilmesi amacıyla Keçiören Belediyesi örneği üzerinden değerlendirme amacı taşımaktadır.
b.Araştırmanın İçeriği: Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, yüz yüze yarı-yapılandırılmış mülakat yapılarak sizden veriler toplanacaktır İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır. Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır. İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır. Sizden toplanan veriler bilgisayar ortamında dijital olarak korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya araştırmanın bitiminden sonra imha edilecektir. Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.
c.Araştırmanın Nedeni: □ Bilimsel araştırma ■ Tez çalışması
d.Araştırmanın Öngörülen Süresi:1 ay
e.Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: Keçiören Belediyesi'nin sosyal yardım ve hizmet ile ilgili Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü, Huzurevi Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nde görev yapan personel
f. Araştırmanın Yapılacağı Yerler: Keçiören Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü, Huzurevi Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
2.Çalışmaya Katılım Onayı:
Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.
Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.
Katılımcının (Kendi el yazısı ile)
Adı-Soyadı:

İmzası:

EK-3. Proje Onay Belgesi